

Sør-Odal kontrollutvalg

Dato: 06.05.2019 08:30

Sted: Møterom Skarnes

Notat:

Eventuelle forfall meldes sekretæren på mobil +47 97736379 evt.
på e-post Torgun.M.Bakken@gs-iks.no.
Varamedlemmer skal ikke møte uten særskilt innkalling.

<Sted> 26.04.2019

For leder i Sør-Odal kontrollutvalg , Anne Mette Øvrum

Torgun M Bakken

Saksliste

Møteinnkalling

Møteinnkalling Sør-Odal kontrollutvalg 06.05.2019

3

Saker til behandling

25/19 Sak S-25/19 Referater og orienteringer.	5
26/19 Sak S-26/19 Samtale med ordføreren.	17
27/19 Sak S-27/19 Informasjon om kultur og læring.	18
28/19 Sak S-28/19 Årsregnskap/årsberetning 2018.	20
29/19 Sak S-29/19 Årsavslutningsbrev 2018.	62
30/19 Sak S-30/19 Samtale med rådmannen.	70
31/19 Sak S-31/19 Oppfølging av tidligere forvaltningsrevisjon, Internkontroll.	71
32/19 Sak S-32/19 Etikk og varsling i kommunen.	74
33/19 Sak S-33/19 Prosjektplan forvaltningsrevisjon barnevern.	91
34/19 Sak S-34/19 Endelig bestilling selskapskontroll i GIR IKS.	100
35/19 Sak S-35/19 Informasjon fra Hedmark revisjon IKS.	102
36/19 Sak S-36/19 Eventuelt.	103
37/19 Sak S-37/19 Evaluering av kontrollutvalgets møte.	104

MØTEINNKALLING

Sør-Odal kontrollutvalg

Dato: 06.05.2019 kl. 08:30
Sted: Møterom Skarnes
Arkivsak: 18/00083

Kontrollutvalgets medlemmer:	Anne Mette Øvrums – leder Geir Spigseth - nestleder Vidar Braaten Bjørn Siegwarth Elisabeth Hoff Aarstad
Ordfører:	Ordfører Knut Hvithammer
Revisor:	Hedmark Revisjon IKS v./oppdr.ansv. regnsk.rev. Tommy Pettersen/ oppdr.ansv.forv.rev. Lina Høgås-Olsen/Laila Irene Stenseth/Jo Erik Skjeggstad
Kopi av innkallingen sendes:	Rådmann Frank S. Hauge Daglig leder i Hedmark Revisjon IKS, Morten Alm Birkelid
Kopi av sakslisten uten vedlegg sendes på e-post til:	Varamedlemmene (til orientering). Varamedlemmene møter ikke uten nærmere innkalling.
Sekretær:	Sekretariatsleder Torgun M. Bakken (Forfall må meldes så snart som mulig til tlf. 977 36 379, TorgunM.Bakken@gs-iks.no)
Invitert til sak:	Ordfører Knut Hvithammer til sak 26/19
Innkalt til sak:	Kommunalsjef Olaug Jeksrud til sak 26/19 Rådmann Frank S. Hauge til sakene 28/19-32/19

Hele sakslisten med vedlegg legges på	http://www.gs-iks.no/kontrollutvalgene/sor-odal-kommune/ og på kommunens hjemmeside.
--	---

SAKSKART			Ca.tid for beh.	Hvem deltar
Saker til behandling				
25/19	19/00032-1	Sak S-25/19 Referater og orienteringer.	08.30	
26/19	18/00066-15	Sak S-26/19 Samtale med ordføreren.	09.00	Ordfører
27/19	18/00038-57	Sak S-27/19 Informasjon om kultur og læring.	09.45	Jeksrud

<u>28/19</u>	18/00024-18	Sak S-28/19 Årsregnskap/årsberetning 2018.	10.30	Rådmann/ Revisjon
<u>29/19</u>	18/00024-19	Sak S-29/19 Årsavslutningsbrev 2018.	11.00	Rådmann/ Revisjon
		Lunsj	11.15	
<u>30/19</u>	18/00038-52	Sak S-30/19 Samtale med rådmannen.	11.45	Rådmann
<u>31/19</u>	18/00174-10	Sak S-31/19 Oppfølging av tidligere forvaltningsrevisjon, Internkontroll.	12.30	Rådmann
<u>32/19</u>	18/00038-58	Sak S-32/19 Etikk og varsling i kommunen.	13.00	Rådmann
		Pause	13.30	
<u>33/19</u>	19/00049-1	Sak S-33/19 Prosjektplan forvaltningsrevisjon barnevern.	13.45	Revisjon
<u>34/19</u>	19/00022-5	Sak S-34/19 Endelig bestilling selskapskontroll i GIR IKS.	14.15	Revisjon
<u>35/19</u>	18/00010-30	Sak S-35/19 Informasjon fra Hedmark revisjon IKS.	14.30	Revisjon
<u>36/19</u>	18/00089-18	Sak S-36/19 Eventuelt.	15.00	
<u>37/19</u>	18/00090-16	Sak S-37/19 Evaluering av kontrollutvalgets møte.	15.15	

Anne Mette Øvrum (sign.)
kontrollutvalgets leder

Kongsvinger, 26.4.19

Torgun M. Bakken
sekretariatsleder

Arkivsak-dok. 19/00032-1
Saksbehandler Nina Bolneset

Saksgang

Møtedato

Sør-Odal kontrollutvalg

06.05.2019

SAK S-25/19 REFERATER OG ORIENTERINGER.

Forslag til vedtak/innstilling:

Kontrollutvalget tar referatene og informasjonen til orientering.

Vedlegg:

1. Oversikt over KS-saker.
2. Oversikt over FSK-saker.
3. Kontrollutvalgets tiltaksplan for 2019.

Fagstoff (dette ble sendt ut før påske).

Saksframstilling:

- Gjensidig orientering fra kontrollutvalgsmedlemmene (**hvert enkelt medlem forbereder en orientering til de øvrige**).
 - Saker fra formannskapet – Anne Mette Øvrum
 - Saker fra oppvekst og kultur – Bjørn Siegwarth
 - Saker fra næring, utvikling og klimautvalget – Elisabeth Hoff Aarstad og Vidar Braaten
 - Saker fra helse og omsorg – Geir Spigseth
- Kommunestyrets saker og vedtak.
- Referat fra kommunestyremøte. Kontrollutvalgets medlem i KS ev. kontrollutvalgets leder oppfordres til å orientere om sakene i møtet, spesielt kontrollutvalgets saker.
- Oversikt over oppfølging av KU-saker, hva er mottatt og hva er restansene? En oppdatert oversikt over oppfølging av KU-saker ligger på <http://www.gsi.no/kontrollutvalgene/sor-odal-kommune/>
- Eventuelle mediasaker.
- Innspill fra kontrollutvalgsmedlemmene, tiltaksplanen og temaer (jf. OA og plan for FR).

Kommunestyremøter i Sør-Odal kommune 2019

Dato	Saksnr	Sakstittel	Vedtak
7.2.19	001/18	Godkjenning av protokoll fra forrige møte	Protokollen godkjennes.
	002/18	Referatsaker	Referatsaker tas til orientering.
	003/18	Kontrollutvalgets årsrapport 2018	Kommunestyret tar kontrollutvalgets årsrapport for 2018 til orientering
	004/18	Revidering av plan for forvaltningsrevisjonen 2019-2020	Kommunestyret vedtar revidert plan for forvaltningsrevisjon for 2019-2020 med de prioriteringene som går fram av plan for forvaltningsrevisjon, pkt. 2.1
	005/18	Dagaktivitetstilbud for hjemmeboende med demens, og utredning av transportbehov til ulike dagaktivitetstilbud	1. Dagaktivitetstilbud for personer med demens utvides fra 3 til 5 dager pr uke. Kostnad kr 190 000 tas av disposisjonsfond. 2. Det inngås avtale med Hedmark Taxi, avd. Skarnes om transport til og fra dagaktivitetssenter for demente og eldre som en prøveordning i 2019. Merutgift kr 200 000 tas av disposisjonsfond. 3. Finansiering av dagaktivitetstilbud og transportordning innarbeides i budsjett 2020 og i økonomiplanen 2020-2023.
	006/18	Fagbrev i egen regi	Det bevilges inntil kr 350 000 til fagbrev i egen regi. Utgiften finansieres ved bruk av disposisjonsfondet
	007/18	Personvernombud i Kongsvingerregionen - vertskommunesamarbeid	1. Kommunestyret vedtar at personvernombudets rolle ivaretas ved vertskommunesamarbeid med følgende deltakende kommuner: Eidskog, Grue, Kongsvinger, Nord-Odal, Sør-Odal og Åsnes. Samarbeidet etableres i medhold av kommunelovens § 28-1a. 2. Kongsvinger kommune blir vertskommune for samarbeidet. 3. Kommunestyret godkjenner at samarbeidet etableres som administrativt vertskommunesamarbeid etter kommunelovens § 28 – b 1. 4. Vedlagt samarbeidsavtale godkjennes. Ordfører gis fullmakt til å undertegne avtalen. 5. Rådmannen følger opp samarbeidsavtalen. 6. Rådmannen delegerer administrativt all myndighet knyttet til personvernombudets rolle til rådmannen i Kongsvinger kommune. 7. Iverksettningstidspunktet settes til 1. desember 2018.

Dato	Saksnr	Sakstittel	Vedtak
	008/18	Uttalelse om sammenslåing av fellesrådene i Nord-Odal og Sør-Odal til Odal kirkelige fellesråd	Sør-Odal kommune støtter søknad om sammenslåing av fellesrådene i Nord-Odal og Sør-Odal til Odal kirkelige fellesråd.
	009/18	Orientering om barnehagekapasitet, Sør-Odal kommune	Agenda Kaupang sin rapport «Plan for barnehagekapasitet, Sør-Odal kommune», datert 14.12.18, tas til orientering. 2. Temaplan for oppvekst som skal utarbeides i løpet av 2019 vil benytte rapporten som ett av sine grunnlagsdokument.
7.3.19	010/19	Godkjenning av protokoll fra forrige	Protokoll godkjennes
	011/19	Etiske retningslinjer i Sør-Odal kommune	Vedlagte forslag til etiske retningslinjer vedtas.
	012/19	Oversiktsdokument folkehelse	Oversiktsdokumentet «Folkehelse i Sør-Odal-utfordringer og muligheter» godkjennes.
	013/19	Tilleggsbevilgning møteplass på Skarnes	1) Kommunen bevilger inntil 380.000 kroner inkl. mva. til arbeidet med en ny møteplass i Skarnes sentrum. Bevilgningen kan f.eks. gå til innkjøp av lekeapparater og fallunderlag, ytterligere beplantning samt montering. Møteplassen skal tilrettelegges til bruk for barn, ungdom og voksne 2) Midlene tas fra potten som er avsatt til sentrumsutvikling i budsjett 2019 og handlingsprogram 2019-2022. 3) Alle innkjøp gjøres med tanke på at det kan gjenbrukes i forbindelse med arbeidet med sentrumspassasjen. 4) Kommunen går i dialog med Skarnes grendelag med tanke på vedlikehold av beplantning i området.
	014/19	Vedtekter for skolefritidsordningen (SFO) i Sør-Odal kommune	Saken sendes tilbake til utvalget for Oppvekst og kultur
11.4.19	015/19	Godkjenning av protokoll fra forrige møte	Protokoll godkjennes
	016/19	Referatsaker	Referatsaker tas til orientering
	017/19	Årsplan for kontrollutvalget for 2019	Kommunestyret tar Kontrollutvalgets årsplan for 2019 til orientering.
	018/19	Skatteoppkrevers årsrapport/årsregnskap 2018 og kontrollrapporten fra Skatteetaten	Skatteoppkrevers årsrapport/årsregnskap for 2018 og Skatteetatens kontrollrapport tas til orientering.

Dato	Saksnr	Sakstittel	Vedtak
	019/19	Eidsiva energi AS - Samarbeid med Hafslund ECO	Sør-Odal kommune beslutter å stemme for at Eidsiva Energi AS ("Eidsiva") inngår transaksjonsavtalen med Hafslund E-CO AS vedrørende sammenslåing av partenes produksjons- og nettvirksomheter ("Transaksjonsavtalen") når denne saken behandles på Eidsivas generalforsamling. 2. Sør-Odal kommune beslutter å bidra til etablering av Innlandet Energi Holding AS ("IEH") som skal være et felles eierselskap for de av dagens aksjonærer i Eidsiva som overfører sine aksjer i Eidsiva til IEH. Selskapet skal etableres av Eidsiva eller av en av aksjonærene og skal ha et eierforhold som vil tilsvare dagens eierforhold i Eidsiva mellom de aksjonærene som overfører sine aksjer i Eidsiva til IEH. Kommunen skal blant annet: - Stemme for at aksjene i IEH utdeles som utbytte fra Eidsiva (dersom selskapet etableres av Eidsiva og ikke av en av aksjonærene). Hver aksjonær i Eidsiva som skal overføre aksjer i Eidsiva til IEH skal få forholdsmessig samme eierskap i IEH som eierforholdet mellom de aksjonærene i Eidsiva som skal overføre aksjer i Eidsiva til IEH. Dersom ikke alle aksjonærer i Eidsiva skal overføre sine aksjer til IEH, kan det i stedet deles ut et kontantutbytte som setter de relevante aksjonærene i stand til å erverve aksjene i IEH fra Eidsiva og utbyttet skal da benyttes til dette. - Inngå avtale om salg av kommunens aksjer i Eidsiva til Side 12 IEH mot en fordring på IEH. - Stemme for innfrielsen av fordringen nevnt ovenfor gjennom konvertering av fordringen til egenkapital i IEH ved en kapitalforhøyelse, og tegne seg for sin andel av kapitalforhøyelsen. 3. Sør-Odal kommune beslutter å stemme for at IEH (a) inngår avtaler tilknyttet etableringen av IEH og transaksjonene med

Dato	Saksnr	Sakstittel	Vedtak
			Hafslund E-CO AS hvor IEH er part, herunder Transaksjonsavtalen, samt aksjonæravtalene for IEH, Eidsiva og det selskapet som skal videreføre produksjonsvirksomhetene til Hafslund E-CO og Eidsiva (som vil være E-CO Energi AS med mindre annet avtales) og (b) stemmer for ethvert generalforsamlingsvedtak i Eidsiva som er nødvendige for å gjennomføre Transaksjonsavtalen, herunder vedtak om nødvendige kapitalforhøyelser og vedtektsendringer. 4. Sør-Odal kommune beslutter å samtykke til at gjeldende aksjonæravtale(r) for Eidsiva termineres i forbindelse med gjennomføring av Transaksjonsavtalen. 5. Sør-Odal kommune beslutter å inngå aksjonæravtaler for IEH og Eidsiva. 6. Sør-Odal kommune beslutter å gi styret i Eidsiva fullmakt til å ferdigstille og gjøre eventuelle nødvendige justeringer i avtaleverket tilknyttet etableringen av IEH og transaksjonene med Hafslund E-CO AS. 7. Sør-Odal kommune beslutter å gi ordfører eller den ordfører bemyndiger fullmakt til på vegne av Sør-Odal kommune å: (a) representere kommunen og å stemme for kommunens aksjer på enhver generalforsamling i Eidsiva og IEH som avholdes i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av punktene i) – vi) ovenfor og Transaksjonsavtalen; (b) godkjenne og undertegne nye aksjonæravtaler for IEH og Eidsiva, avtale om salg av aksjer i Eidsiva til IEH og ethvert annet dokument som det etter fullmektigens syn er nødvendig eller ønskelig at godkjennes og/eller undertegnes i Side 13

Dato	Saksnr	Sakstittel	Vedtak
			forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av punktene i) – vi) ovenfor og Transaksjonsavtalen; og (c) tegne kommunens andel av kapitalforhøyelsen i IEH, samt utføre enhver annen handling som det etter fullmektigens syn er nødvendig eller ønskelig at utføres i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av punktene i) – vi) ovenfor og Transaksjonsavtalen.
	020/19	Endring i vedtektene for SOBUR - 2019	Nytt reglement for Sør-Odal barne- og ungdomsråd vedtas som det fremgår av saken. 2. Reglementet trer I kraft 01.08.2019
	021/19	Forskrift om reglement for orden og oppførsel ved Glommasvingen skole	Saken tas til orientering. Som politisk representant oppnevnes ordfører Knut Hvithammer, med varaordfører Heidi Hitland som vara. Administrativ representant oppnevnes av rådmannen
	022/19	Odal Friluftsråd	Saken tas til orientering. Som politisk representant oppnevnes ordfører Knut Hvithammer, med varaordfører Heidi Hitland som vara. Administrativ representant oppnevnes av rådmannen
	023/19	Opsjon Granli vannverk	Sør-Odal kommune benytter opsjonen for å koble seg til Granli vannverk. Anslått kostnad er 5,5 millioner som finansieres via låneopptak.
	024/19	Årsrapport for 2018 - Regionalt innkjøp i Kongsvingerregionen	Vedlagt årsrapport for 2018 for RIIK tas til orientering.

Formannskapsmøte Sør-Odal kommune 2.april 2019

Sakliste

Utvalgssak nr.	Sakstittel	
010/19	Godkjenning av protokoll fra forrige møte	
011/19	Årsrapport for 2018 - Regionalt innkjøp i Kongsvingerregionen RIIK.	
012/19	Eidsiva energi AS - Samarbeid med Hafslund E- CO	
013/19	Opsjon Granli vannverk	

Knut Hvithammer
Ordfører

KONTROLLUTVALGET I SØR-ODAL KOMMUNE

TILTAKSPLAN 2019

**KONTROLLUTVALGET I
SØR-ODAL KOMMUNE**

Revidert 25.4.19

KONTROLLUTVALGET I SØR-ODAL KOMMUNE

Tilsyn med forvaltningen

Møte	Oppgaver knyttet til tilsyn med forvaltningen
Fortløpende rapportering	- Samme økonomiske rapportering som formannskapet får. - Kontrollutvalgsmedlemmene skal ha tilgang til dokumenter fra alle politiske utvalg. - Kontrollutvalget har valgt å fordele følgende utvalg mellom seg (oppfølging): - Saker fra formannskapet – Anne Mette Øvrum - Saker fra oppvekst og kultur – Bjørn Siegwarth - Saker fra næring, miljø og klimautvalget – Elisabeth Hoff Aarstad og Vidar Braaten - Saker fra helse og omsorg – Geir Spigseth - Anne Mette Øvrum er kontrollutvalgets representant i kommunestyret.
I hvert møte eller når kontrollutvalget bestemmer det	- Samtale med ordfører og rådmann. - Rapporteringer fra rådmannen: - Økonomisk situasjon – inkludert byggeprosjekter. - Anmeldelser og varsling (rutiner for varsling). - Oppfølging av kommunestyrevedtak (hvert halvår) - Sykefravær. - Tilsynssaker. - Informasjon fra enhetene/virksomhetene/tjenestene (<i>spesifisert under hvert enkelt møte</i>). - Sekretariatsleders oversikt over kontrollutvalgets saker med vedtak og oppfølgingen av disse (en oppdatert oversikt ligger på http://www.gsi.no/kontrollutvalgene/sor-odal-kommune/ (under «Sentrale dokumenter)) - Rapporter fra andre tilsynsorganer og kommunens svar/oppfølging (sekretariatet utarbeider oversikt).
Aktuell informasjon	I den grad følgende temaer/områder ikke blir undersøkt gjennom bestilling av forvaltningsrevisjon, kan det være aktuelt å be om tilbakemeldinger fra administrasjonen på ulike områder, bl.a. ut fra overordnet analyse for forvaltningsrevisjon. Slik informasjon blir spesifisert under hvert enkelt møte.
Mandag 14.1.19	- Oppfølging av KS-saker, ikke oppfulgte saker. - Barnevern: Hvordan sikres det generelt at barnas behov ivaretas og at ting fanges opp? - i samarbeid med NAV, skole Buf dir. osv. Hvordan jobbes det i S-O og N-O? Hvor mange saker S-O i forhold til N-O? (Ressursbruk?). Hva er utfordringene og hva fungerer bra? Hvordan samarbeides det med andre enheter? Hvordan følges sakene opp? Saksbehandlingsrutiner og tidsperspektiver? Hvordan jobbes det forebyggende?
Mandag 25.3.19	- Behandle skatteoppkrevers årsrapport for 2018 og kontrollrapport fra Skatteetaten. - Kommunens system for oppfølging av § 9 A (psykososialt skolemiljø) (rådmannen og kommunalsjefen).
Mandag 6.5.19	- Informasjon om prosjektet «Kultur for læring». - Etikk og varsling i kommunen (fellessak i alle kontrollutvalgene).
Mandag 26.8.19	•
Mandag 18.11.19	- Integreringsenheten (oppfølging oktober 2019) •
2020	•

Kontrollutvalgets oppgaver i forbindelse med regnskapsrevisjon.

Møte	Oppgaver knyttet til regnskapsrevisjon
	Utgangspunktet for oppgavene er bestemmelsene i kap. 4 i forskrift om kontrollutvalg.
Mandag 14.1.19	Interimrapport regnskapsrevisjon, regnskapsår 2018, med foreløpig informasjon om oppfølging av årsavslutningsbrevet for 2017.

KONTROLLUTVALGET I SØR-ODAL KOMMUNE

Møte	Oppgaver knyttet til regnskapsrevisjon
Mandag 25.3.19	•
Mandag 6.5.19	- Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet for 2018. - Årsavslutningsbrev for revisjonsåret 2018.
Mandag 26.8.19	• Orientering om revisjonsstrategien for revisjonsåret 2019 (ev. i neste møte)
Mandag 18.11.19	•
2020	• Interimrapport regnskapsrevisjon, regnskapsår 2019, med foreløpig informasjon om oppfølging av årsavslutningsbrevet for 2018.

Kontrollutvalgets oppgaver i forbindelse med forvaltningsrevisjon.

Møte	Oppgaver knyttet til forvaltningsrevisjon
	Utgangspunktet for oppgavene er plan for forvaltningsrevisjon og bestemmelsene i kap. 5 i forskrift om kontrollutvalg.
Mandag 14.1.19	• Rapport forvaltningsrevisjon – Miljøarbeidertjenesten (utsettes til neste møte)
Mandag 25.3.19	- Rapport forvaltningsrevisjon – Miljøarbeidertjenesten (Utsettes til neste møte) - Bestilling av forvaltningsrevisjon iht. plan for 2019-2020.
Mandag 6.5.19	- Rapport forvaltningsrevisjon – Miljøarbeidertjenesten (Utsettes til neste møte) - Oppfølging av rapport forvaltningsrevisjon Intern kontroll (1.5.19) - Prosjektplan FR barnevern.
Mandag 26.8.19	• Rapport forvaltningsrevisjon – Miljøarbeidertjenesten
Mandag 18.11.19	•
2020	•

Kontrollutvalgets oppgaver i forbindelse med selskapskontroll.

Møte	Oppgaver knyttet til selskapskontroll
	Utgangspunktet for oppgavene er plan for selskapskontroll og bestemmelsene i kap. 6 i forskrift om kontrollutvalg.
Mandag 14.1.19	• Bestilling av selskapskontroll i tråd med plan for 2017-2019.
Mandag 25.3.19	• Prosjektplan selskapskontroll i GIR IKS.
Mandag 6.5.19	• Endelig bestilling selskapskontroll i GIR IKS.
Mandag 26.8.19	•
Mandag 18.11.18	•
2020	•

Tilsyn med revisjonen

Møte	Oppgaver knyttet til tilsyn med revisjonen
	Revisjonen rapporterer om sin virksomhet ved behov. Revisjonens plan for Sør-Odal kommune og er til enhver tid tilgjengelig for kontrollutvalget. Utgangspunktet for oppgavene er bl.a. relatert til bestemmelsene i koml. § 77 nr. 4.
Mandag 14.1.19	- Vurdering av kontrollutvalgets tilsynsansvar for regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon for 2018, jf. NKRFs veiledere. - Oppdragsansvarlige revisorers habilitetserklæring for Sør-Odal kommune for 2019. - Oppdragsavtale for Sør-Odal kommune 2019. - Statusrapport oppdragsavtale for 2018, andre halvår (31.12.18).
Mandag 25.3.19	•
Mandag 6.5.19	•
Mandag 26.8.19	• Statusrapport oppdragsavtale 1. halvår 2019 (30.6.19)

KONTROLLUTVALGET I SØR-ODAL KOMMUNE

Møte	Oppgaver knyttet til tilsyn med revisjonen
Mandag 18.11.19	•
2020	•

Budsjettbehandlingen

Møte	Oppgaver knyttet til budsjettbehandlingen
	Utgangspunktet for oppgavene er bl.a. relatert til bestemmelsen i forskrift om kontrollutvalg § 18. Kontrollutvalget følger opp at kontrollutvalgets forslag følger med til kommunestyrets behandling av budsjettet (jf. reglement for kontrollutvalget § 4).
Mandag 14.1.19	•
Mandag 25.3.19	•
Mandag 6.5.19	•
Mandag 26.8.19	• Forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet for 2020 behandles kontrollutvalget.
Mandag 18.11.19	•

Kontrollutvalgets rapportering

Møte	Oppgaver knyttet til kontrollutvalgets rapportering
	Utgangspunktet for oppgavene er bl.a. relatert til bestemmelsen i koml. § 77 nr. 6.
Mandag 14.1.19	• Kontrollutvalgets årsrapport for 2018 behandles og oversendes deretter kommunestyret til behandling. • Kontrollutvalgets rapportering til kommunestyret av resultatet av gjennomført forvaltningsrevisjon og selskapskontroll (rådmannens oppfølging av eventuelle anbefalinger), skal gå fram av kontrollutvalgets årsrapport. • Eventuelle omprioriteringer av prosjekter skal også framgå av årsrapporten.
Mandag 25.3.19	•
Mandag 6.5.19	•
Mandag 26.8.19	•
Mandag 18.11.19	• Kontrollutvalgets årsplan for 2020 vedtas og oversendes deretter til kommunestyret til orientering.

Arkivsak-dok. 18/00066-15
Saksbehandler Nina Bolneset

Saksgang	Møtedato
Sør-Odal kontrollutvalg	06.05.2019

SAK S-26/19 SAMTALE MED ORDFØREREN.

Forslag til vedtak/innstilling:

Kontrollutvalget tar samtalen med ordføreren til orientering.

Vedlegg:

Ingen.

Saksframstilling:

Kontrollutvalget inviterer ordfører Knut Hvithammer til en samtale hvor det kan diskuteres generelle problemstillinger i Sør-Odal kommune.

Som et fast punkt tar vi med spørsmålet om det er noe som ordfører ønsker å bringe videre til kontrollutvalget fra kommunestyret, eller om det er andre forhold som kontrollutvalget bør gjøres oppmerksom på?

Arkivsak-dok. 18/00038-57
Saksbehandler Nina Bolneset

Saksgang

Møtedato

Sør-Odal kontrollutvalg

06.05.2019

SAK S-27/19 INFORMASJON OM KULTUR OG LÆRING.

Forslag til vedtak/innstilling:

Kontrollutvalget takker for informasjonen og tar saken til orientering.

Vedlegg:

Ingen.

Saksframstilling:

Kommunenes kontrollutvalg skal på vegne av kommunestyret ha tilsyn med hele den kommunale forvaltningen. For å kunne utøve sitt tilsyn, er det viktig at kontrollutvalget har god kjennskap til kommunens virksomhet, og i den forbindelsen ønsker de bl.a. en orientering om de forskjellige enhetene og de ulike oppgavene i kommunen.

Kontrollutvalget har sagt i sin tiltaksplan at de ønsker informasjon om prosjektet «kultur for læring».

Kontrollutvalgene i regionen hadde i juni 2017 en felles fagdag hvor bl.a. kultur for læring var et tema. Fylkesmannen i Hedmark v/Anne Cathrine Holth var bl.a. til stede og orienterte kontrollutvalgene. Fra hjemmesiden <https://www.inn.no/prosjektsider/sepu/kultur-for-laering> har vi hentet følgende:

Kultur for læring er et forbedrings- og innovasjonsarbeid der alle grunnskoler (2016-2020) og barnehager (2017-2021) i alle kommuner i Hedmark deltar. Kultur for læring er en felles satsing for utvikling av god kultur for læring og utvikling i hele fylket.

Kultur for læring skal prege alle som arbeider med og i barnehage og skole, fra skoleeiere/barnehagemyndigheter ut til den enkelte ansatte i barnehagen og lærere i skolen. Prosjektet er planlagt slik at pedagogisk praksis forbedres kollektivt i alle barnehager og skoler. I Kultur for læring skal alle delta sammen slik at den samlede kompetansen og kapasiteten forbedres.

Dette prosjektet har nå pågått i vel ett og et halvt år og kontrollutvalget ønsker en orientering om hvordan det jobbes med dette prosjektet i Sør-Odal kommune og om det foreløpig er mulig å se noen resultater av arbeidet.

Vi har bedt kommunalsjef Olaug Jeksrud om å komme og orientere.

Arkivsak-dok. 18/00024-18
Saksbehandler Nina Bolneset

Saksgang
Sør-Odal kommunestyre
Sør-Odal kontrollutvalg

Møtedato
06.05.2019

SAK S-28/19 ÅRSREGNSKAP/ÅRSBERETNING 2018.

Forslag til vedtak/innstilling:

Kontrollutvalgets uttalelse til Sør-Odal kommunes årsregnskap og årsberetning for 2018, oversendes kommunestyret, med kopi til formannskapet.

Vedlegg:

1. Sør-Odal kommunes årsregnskap for 2018.
2. Sør-Odal kommunes årsberetning for 2018.
3. Kopi av revisjonsberetning, datert 15.2.19.
4. Forslag til kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet for 2018.

Saksframstilling:

I forskrift om årsregnskap og årsberetning (KMD) heter det i § 10 om *Regnskapsfrister og behandling av årsregnskap og årsberetning*:

- Årsregnskapet og årsberetningen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv senest seks måneder etter regnskapsårets slutt.
- Årsregnskapet skal være avlagt innen 15. februar i året etter regnskapsåret.
- Administrasjonssjefen eller kommune-/fylkesrådet utarbeider årsberetningen, og fremmer denne for det organ kommunestyret eller fylkestinget bestemmer. Årsberetningen skal avgis uten ugrunnet opphold, og senest innen 31. mars. Hvis årsberetningen ikke fremmes for kontrollutvalget, skal den oversendes til kontrollutvalget før kontrollutvalget avgir uttalelse til årsregnskapet. Årsberetningen skal foreligge til behandling i kommunestyret eller fylkestinget samtidig med at årsregnskapet skal behandles.
- Der det er vesentlige avvik mellom utgifter i årsregnskapet og bevilgning til formålet i regulert budsjett, skal det redegjøres for avviket. Tilsvarende gjelder ved avvik mellom inntekter i årsregnskapet og regulert budsjett.
- Administrasjonssjefen eller kommune-/fylkesrådet skal vurdere tiltak for å bedre den økonomiske oppfølgingen gjennom året dersom det oppstår vesentlige avvik fra regulert budsjett.

Revisjonsberetningen skal være avlagt senest 15. april. Hedmark Revisjon IKS har utarbeidet revisjonsberetningen for 2018 i tråd med mal utarbeidet av NKRF¹.

Årsregnskapet skal bestå av et driftsregnskap, investeringsregnskap, balanseregnskap, økonomiske oversikter og noteopplysninger. (Forskrift om årsregnskap og årsberetning § 3, første ledd). Det heter videre i § 3, nest siste ledd: Driftsregnskapet og investeringsregnskapet skalvise regnskapstall på samme detaljeringsnivå som kommunestyret og fylkestinget har brukt i årsbudsjettet.

I kommunens driftsregnskap beregnes både brutto og netto driftsresultat. Brutto driftsresultat viser kommunens overskudd eller underskudd på drift før avdrag og netto renteutgifter, mens netto driftsresultat viser overskudd eller underskudd på drift etter avdrag og netto renteutgifter, men før avsetninger og bruk av avsetninger. Utgiftsførte avskrivninger føres tilbake («motpost avskrivninger») før netto driftsresultat, fordi avskrivninger ikke skal resultateffekt i kommuneregnskapet. Etter føring av avsetninger og bruk av avsetninger får vi regnskapsmessig mindreforbruk eller merforbruk.

Det er formannskapet som innstiller til kommunestyret i regnskapssaken. Kontrollutvalget skal i tråd med forskrift om kontrollutvalg § 7 komme med en uttalelse til årsregnskapet. Uttalelsen stiles til kommunestyret med kopi til formannskapet, som skal ha den i hende, før de gir sin innstilling til kommunestyret.

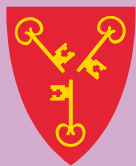
Grunnlaget for uttalelsen er årsregnskapet, rådmannens årsberetning og revisjonsberetningen. I tillegg vil kontrollutvalget kunne bygge på eventuelle opplysninger som kommer fram i møtet.

Det er ikke gitt nummerert brev for årsregnskapet for 2018. For regnskapsavslutningen for 2018 har revisor lagt fram en ren beretning.

Kontrollutvalget viser til sin uttalelse for kommentarer til regnskapssaken.

Kontrollutvalget har bedt rådmann Frank S. Hauge om å være tilstede og redegjøre for saken.

¹ Norges Kommunerevisorforbund

Sør-Odal kommune

Regnskap 2018 inkl. noter

13.02.2019

ÅRSREGNSKAP 2018

Innholdsfortegnelse

Regnskapsskjema 1A - drift.....	3
Regnskapsskjema 1B – drift.....	4
Oversikt netto rammer pr. rammeområde.....	4
Regnskapsskjema 2A - investering.....	5
Regnskapsskjema 2 B – investeringer	6
Økonomisk oversikt – balanse.....	7
Økonomisk oversikt – drift	8
Økonomisk oversikt – investering	9
Regnskapsprinsipper lagt til grunn for regnskapsavleggelsen.....	10
Organisering av kommunen	11
Noter til regnskapet	12

ÅRSREGNSKAP 2018

Regnskapsskjema 1A - drift

Tall i hele 1000 kr	Regnskap 2018	Reg. bud	Oppr.bud	Regnskap 2017
Skatt på inntekt og formue	-192 327	-187 164	-187 164	-184 298
Ordinært rammetilskudd	-227 142	-226 048	-226 048	-223 247
Skatt på eiendom	-23 441	-22 906	-22 906	-23 095
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd	-1 840	-3 300	-3 300	-2 099
Sum frie disponible inntekter	-444 750	-439 418	-439 418	-432 739
Renteinntekter og utbytte	-6 411	-4 412	-4 412	-2 952
Gevinst finansielle instrumenter (oml.mdl)	0	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	13 759	12 019	12 019	12 782
Tap finansielle instrumenter (oml.mdl)	0	0	0	0
Avdrag på lån	22 894	21 864	21 864	19 963
Netto finansinnt./utg.	30 242	29 471	29 471	29 793
Dekning av tidligere års regnsk.m merforbruk	0	0	0	0
Til bundne avsetninger	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	16 529	16 529	2 087	17 166
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	-14 442	-14 442	0	-11 885
Bruk av bundne avsetninger	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-5 904	-5 904	-5 554	-3 000
Netto avsetninger	-3 817	-3 817	-3 467	2 281
Overført til investeringsregnskapet	0	0	0	0
Til fordeling drift	-418 325	-413 764	-413 414	-400 665
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	414 460	413 765	413 415	386 220
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	-3 865	0	0	-14 442

ÅRSREGNSKAP 2018

Regnskapsskjema 1B – drift

Tall i hele 1000 kr	Regnskap 2018	Reg.bud	Oppr.bud	Regnskap 2017
Stab/støtte	34 537	37 749	37 208	31 761
Politisk ledelse	4 802	5 480	5 500	5 647
Admin oppvekst og kultur	9 089	7 578	7 524	7 637
Barnehager	51 287	46 974	46 487	43 644
Grunnskole	88 929	85 523	84 067	82 961
Barn og helse	21 298	19 329	19 105	20 833
Kultur	11 644	11 870	11 730	10 548
NAV kommune	8 622	15 211	15 090	12 456
Helse og omsorg	156 103	150 004	148 064	142 959
Teknisk enhet	10 710	10 797	10 564	8 389
Næring og miljø	2 752	2 879	2 841	2 789
Brannvern	5 922	5 579	5 534	5 163
Eiendomsforvaltning	31 043	30 184	30 093	28 957
Finans	-22 278	-15 392	-10 392	-17 522
Til fordeling drift	414 460	413 765	413 415	386 220

Oversikt netto rammer pr. rammeområde

Tall i hele 1000 kr	Regnskap 2018	Reg.bud	Oppr.bud	Regnskap 2017
Finans	-436 738	-429 156	-423 806	-403 745
Stab/støtte	34 537	37 749	37 208	31 761
Eiendomsforvaltning	31 043	30 184	30 093	28 957
Skoler	88 929	85 523	84 067	82 961
Barnehager	51 287	46 974	46 487	43 644
Barn og helse	21 298	19 329	19 105	20 038
Kultur	11 644	11 870	11 730	11 343
NAV kommune	8 622	15 211	15 090	12 456
Helse og omsorg	156 103	150 004	148 064	142 959
Teknisk enhet	10 710	10 797	10 564	8 389
Næring og miljø	2 752	2 879	2 841	2 789
Brann og feiing	5 922	5 579	5 534	5 163
Admin oppvekst og kultur	9 089	7 578	7 524	7 637
Politisk styring	4 802	5 480	5 500	5 647

ÅRSREGNSKAP 2018

Regnskapsskjema 2A – investering

Tall i hele 1000 kr	Regnskap 2018	Reg.bud	Oppr.bud	Regnskap 2017
Investeringer i anleggsmidler	263 599	279 255	176 232	41 282
Utlån og forskutteringer	14 894	6 000	6 000	3 714
Kjøp av aksjer og andeler	2 039	1 700	1 700	1 682
Avdrag på lån	3 060	3 000	3 000	5 804
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0
Avsetninger	1 144	2 000	2 000	1 838
Finansieringsbehov	284 736	291 955	188 932	54 320
<i>Finansiert slik:</i>				
Bruk av lånemidler	183 795	181 912	156 021	31 676
Inntekter fra salg av anleggsmidler	1 249	2 000	2 000	2 111
Tilskudd til investeringer	438	738	0	-2
Kompensasjon for merverdiavgift	43 786	47 699	26 211	3 418
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	51 501	48 999	3 000	4 057
Andre inntekter	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	280 769	281 348	187 232	41 260
Overført fra driftsregnskapet	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	3 968	10 607	1 700	13 060
Sum finansiering	284 737	291 955	188 932	54 320
Udekket/udisponert	0	0	0	0

ÅRSREGNSKAP 2018

Regnskapsskjema 2 B – investeringer

Tall i hele 1000 kr	Regnskap 2018	Reg.bud	Oppr.bud	Regnskap 2017
10000 Visma BI (2018)	112	112	106	0
10001 Konkurransesgrunnlagsverktøy (2018)	0	0	200	0
10002 Vegskrape til traktor (2018)	438	438	438	0
10003 Krokthenger/dumperhenger (2018)	0	600	500	0
10004 Elvekryssing (2018)	10 653	10 000	10 000	0
10005 Gateløys Tronbøl (2018)	1 370	1 250	1 250	0
10008 SIAP - veibom (2018)	105	100	100	0
10010 Gjerde kulturtunet (2018)	102	120	225	0
10011 Utstyr hjelpemiddellageret (2018)	218	221	288	0
10013 Sanering Sykehusvegen og Lehmannsveg (2018)	6 308	8 000	15 000	0
10014 Brannbil (2018)	837	837	750	0
10015 2018 Svømmehall - lås	438	338	0	0
10017 2018 Utkjøp telefonsentral	146	0	0	0
10018 2018 Digitalisering	226	0	0	0
1004 Omsorgsboliger SOBOS (A)	342	0	0	0
1079 Arkivprosjekt (2016)	212	250	0	657
1081 Visma rekruttering og personalmelding (2017)	23	50	0	31
1082 Nye Acos systemer (2017)	187	185	0	0
1129 Nettverk (2015)	0	0	0	1 335
1132 Netscaler og impl av Storefront (2016)	0	0	0	20
1133 Oppgradering av Citrix (2016)	0	0	0	121
1137 Kunst i rundkjøringer - 2 stk.	541	700	500	745
7131 Sykesenger SOAS (2015)	0	0	0	107
7136 Kjøkkenmaskiner SOAS (2017)	0	0	0	123
7137 Tilpassende stoler spisesal SOAS (2017)	0	0	0	108
8057 Opprusting kommunale bygg (2017)	0	1 399	3 000	723
8130 Glommasvingen skole	217 125	230 000	123 000	13 400
8141 Nytt golv idrettshallen (2016)	0	0	0	233
8142 Utvidelse lokaler brannstasjon (2016)	0	0	0	9
8143 Nyasfaltering (2016)	1 246	1 700	1 000	773
8145 Omgjøring Søsterhjemmet (2016)	0	0	0	294
8147 Hjullaster (2017)	0	0	0	1 604
8148 Utskiftning Traktor (2017)	167	167	0	1 233
8150 Digitalt TV nettverk (SOAS)	0	0	0	281
8151 Møteplass sentrum (2018)	310	250	250	0
8154 Standardheving utleieboliger (2017)	1 193	500	0	0
8156 Heis SOAS (2017)	10	10	0	517
8157 Tak idrettshallen (2017)	79	0	0	130
8158 Vinduer SOAS (2017)	863	714	0	0
8543 Kjøp/salg grunn	5 199	4 000	0	0
8617 Vannrenseanlegget - Membranfilter 2014	0	0	0	122
8623 Tilkobling nye vannabonnementer (2015)	188	100	250	142
8624 Utskifting og omlegging vann- og avløpsledninger (2015)	2 880	3 000	3 000	3 707
8625 Vann/avløp gamle Tronbøl (2015-2016)	10 217	10 500	13 000	13 028
8628 Gateyls - uskifting av armatur (2015)	1 555	3 375	3 375	1 579
8638 SD-anlegg (2017) (8057)	308	339	0	260
Sum investeringer	263 599	279 255	176 232	41 282

ÅRSREGNSKAP 2018

Økonomisk oversikt – balanse

Tall i hele 1000 kr	Note	Regnskap 2018	Regnskap 2017
EIENDELER			
Anleggsmidler		1 498 600	1 184 905
Herav:			
Faste eiendommer og anlegg	4	775 068	533 076
Utstyr, maskiner og transportmidler	4	15 917	15 535
Utlån		40 401	29 326
Konserninterne langsiktige fordringer		0	0
Aksjer og andeler	5	20 930	18 901
Pensjonsmidler	3	646 284	588 066
Omløpsmidler		249 874	254 158
Herav:			
Kortsiktige fordringer	1	76 385	57 497
Konserninterne kortsiktige fordringer		0	0
Premieavvik		35 514	31 105
Aksjer og andeler	1	0	0
Sertifikater	1	0	0
Obligasjoner	1	0	0
Derivater	1	0	0
Kasse, postgiro, bankinnskudd		137 975	165 555
SUM EIENDELER		1 748 475	1 439 062
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital		239 546	111 780
Herav:			
Disposisjonsfond	9	64 307	53 682
Bundne driftsfond	9	24 183	28 607
Ubundne investeringsfond	9	11 329	11 726
Bundne investeringsfond	9	6 936	7 040
Regnskapsmessig mindreforbruk		3 866	14 442
Regnskapsmessig merforbruk		0	0
Udisponert i inv.regnskap		0	0
Udekket i inv.regnskap		0	0
Kapitalkonto	11	136 746	4 104
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK (drift)	10	-7 821	-7 821
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK (inv)		0	0
Langsiktig gjeld		1 403 081	1 249 802
Herav:			
Pensjonsforpliktelser	3	738 050	714 837
Ihendehaverobligasjonslån		0	0
Sertifikatlån		0	47 700
Andre lån	6	665 031	487 264
Konsernintern langsiktig gjeld		0	0
Kortsiktig gjeld		105 848	77 481
Herav:			
Kassekredittlån	1	0	0
Annen kortsiktig gjeld	1	105 848	77 481
Derivater		0	0
Konsernintern kortsiktig gjeld		0	0
Premieavvik	1	0	0
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		1 748 475	1 439 062
MEMORIAKONTI			
Memoriakonto		41 315	69 089
Herav:			
Ubrukte lånemidler	1	41 225	68 999
Ubrukte konserninterne lånemidler		0	0
Andre memoriakonti		90	90
Motkonto til memoriakonti		-41 315	-69 089

ÅRSREGNSKAP 2018

Økonomisk oversikt – drift

Tall i hele 1000 kr	Note	Regnskap 2018	Reg. bud	Oppr.bud	Regnskap 2017
Driftsinntekter					
Brukerbetalinger		21 859	24 308	24 308	21 860
Andre salgs- og leieinntekter		49 686	48 701	48 701	51 443
Overføringer med krav til motytelse		90 964	72 166	72 166	85 462
Rammetilskudd		227 142	226 048	226 048	223 647
Andre statlige overføringer		26 235	21 573	21 573	31 641
Andre overføringer		1 226	844	844	1 343
Skatt på inntekt og formue		192 327	187 164	187 164	184 298
Eiendomsskatt		23 441	22 906	22 906	23 095
Andre direkte og indirekte skatter		25	0	0	25
Sum driftsinntekter	1	632 905	603 710	603 710	622 815
Driftsutgifter					
Lønnsutgifter	1	333 296	309 571	304 571	306 598
Sosiale utgifter	1	73 453	79 817	79 817	69 549
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	1	87 045	88 112	93 354	93 374
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	1	79 482	72 294	66 944	66 453
Overføringer		32 758	28 724	33 482	34 297
Avskrivninger	4	20 891	23 571	23 243	20 174
Fordelte utgifter		-4 053	-4 497	-4 497	-4 132
Sum driftsutgifter		622 872	597 592	596 914	586 314
Brutto driftsresultat		10 033	6 118	6 796	36 501
Finansinntekter					
Renteinntekter og utbytte		6 530	4 635	4 635	3 216
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)		0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån		25	60	60	54
Sum eksterne finansinntekter	1	6 555	4 695	4 695	3 270
Finansutgifter					
Renteutgifter og låneomkostninger		16 555	14 435	14 435	12 838
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)		0	0	0	0
Avdrag på lån	7	22 894	21 864	21 864	19 963
Utlån		83	100	100	19
Sum eksterne finansutgifter	1	39 532	36 399	36 399	32 821
Resultat eksterne fin.trans.		-32 977	-31 704	-31 704	-29 551
Motpost avskrivninger		20 891	23 464	23 136	20 174
Netto driftsresultat		-2 053	-2 122	-1 772	27 125
Interne finanstransaksjoner					
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk		14 442	14 442	0	11 885
Bruk av disposisjonsfond	9	5 904	5 904	5 554	3 000
Bruk av bundne fond	9	10 551	7 035	7 035	6 731
Sum bruk av avsetninger		30 897	27 381	12 589	21 616
Overført til investeringsregnskapet		0	0	0	0
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk		0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	9	16 529	16 529	2 087	17 166
Avsatt til bundne fond	9	8 449	8 729	8 729	17 132
Sum avsetninger		24 978	25 258	10 816	34 298
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk		3 866	0	0	14 442

ÅRSREGNSKAP 2018

Økonomisk oversikt – investering

Tall i hele 1000 kr	Note	Regnskap 2018	Reg. bud	Oppr.bud	Regnskap 2017
Inntekter					
Salg av driftsmidler og fast eiendom		1 244	2 000	2 000	2 111
Andre salgsinntekter		0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse		48 049	45 999	0	925
Kompensasjon for merverdiavgift		43 786	47 699	26 211	3 418
Statlige overføringer		438	438	0	0
Andre overføringer		0	300	0	-2
Renteinntekter og utbytte		0	0	0	0
Sum inntekter	1	93 517	96 436	28 211	6 452
Utgifter					
Lønnsutgifter	1	2 260	2 658	2 658	2 744
Sosiale utgifter	1	707	874	847	861
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	1	216 487	228 015	146 516	34 259
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	1	10	0	0	0
Overføringer	1	44 135	47 708	26 211	4 324
Renteutgifter og omkostninger	1	0	0	0	0
Fordelte utgifter		0	0	0	0
Sum utgifter		263 599	279 255	176 232	42 187
Finansstransaksjoner					
Avdrag på lån	1	3 060	3 000	3 000	5 804
Utlån	1	14 894	6 000	6 000	2 809
Kjøp av aksjer og andeler	1	2 039	1 700	1 700	1 682
Dekning av tidligere års udekket		0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	9	1 144	2 000	2 000	1 661
Avsatt til bundne investeringsfond	9	0	0	0	176
Sum finansieringstransaksjoner		21 137	12 700	12 700	12 133
Finansieringsbehov		191 219	195 519	160 721	47 868
Dekket slik:					
Bruk av lån	1	183 795	181 912	156 021	31 676
Salg av aksjer og andeler		5	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	1	3 452	3 000	3 000	3 132
Overført fra driftsregnskapet		0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert		0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	9	0	0	0	150
Bruk av bundne driftsfond	9	2322	2322	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	9	1 541	8 285	1 700	12 910
Bruk av bundne investeringsfond	9	105	0	0	0
Sum finansiering		191 220	195 519	160 721	47 868
Udekket/udisponert		0	0	0	0

ÅRSREGNSKAP 2018

Regnskapsprinsipper lagt til grunn for regnskapsavleggelsen

Kommuneregnskapet er ført i overensstemmelse med Kommuneloven og god kommunal regnskapsskikk, jmf. KL § 48.2, samt regnskapsforskriften av 15.12.2000 (FKR)

Tilgang og bruk av midler, jmf. KFR § 7 1.ledd;

All tilgang og bruk av midler i løpet av året som vedrører kommunens virksomhet skal fremgå av driftsregnskapet eller investeringsregnskapet. Regnskapsføring av tilgang og bruk av midler bare i balanseregnskapet skal ikke forekomme.

Brutto prinsippet, jmf. KFR § 7 2.ledd;

Alle utgifter, utbetalinger, inntekter og innbetalinger skal regnskapsføres brutto. Dette gjelder også for de interne finansieringstransaksjonene. Det skal således ikke gjøres fradrag for tilhørende inntekter til utgiftene, og heller ikke skal inntektene framstå med fradrag for eventuelle tilhørende utgifter.

Anordningsprinsippet, jmf. KFR § 7 3.ledd;

Alle kjente utgifter, utbetalinger, inntekter og innbetalinger i året skal tas med i årsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når årsregnskapet avsluttes. Det skal likevel ikke medføre at avleggelsen av årsregnskapet må forskyves utover de frister som er bestemt, jmf. § 10.

Unntak fra de grunnleggende prinsippene, jmf. KFR § 7 4. og 5.ledd;

For lån skal kun den delen av lånet som faktisk er brukt i løpet av året føres i investeringsregnskapet. Den delen av lånet som ikke er brukt, registreres som memoriapost.

I den grad enkelte utgifter, utbetalinger, inntekter eller innbetalinger ikke kan fastsettes eksakt ved tidspunkt for regnskapsavleggelsen, registreres et anslått beløp i årsregnskapet for vedkommende år. Justering i henhold til eksakt beløp foretas i det påfølgende regnskapsår.

Vurderingsregler i balanseregnskapet

I balanseregnskapet er anleggsmidler eiendeler bestemt til varig eie eller bruk for kommunen. Alle andre eiendeler er omløpsmidler.

Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Anleggsmidler som har begrenset økonomisk levetid, skal avskrives med like årlige beløp over levetiden, jmf. KFR § 8 3.ledd. Avskrivninger av anleggsmidler skal starte senest året etter at anleggsmidlet er anskaffet eller er tatt i bruk av virksomheten.

Omløpsmidler er vurdert til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Markedsbaserte finansielle omløpsmidler skal vurderes til virkelig verdi, jmf. KFR § 8 2.ledd. Gjeldsposter er vurdert til opptakskost og utgjør gjeldspostens pålydende i norske kroner på det tidspunkt gjelden oppstår.

ÅRSREGNSKAP 2018

Organisering av kommunen

	Type virksomhet	Type enhet	Kontor-/vertskommune
Interkommunale samarbeid			
Glåmdal interkommunale legevakt	Legevakt		Kongsvinger kommune
Interkommunal øyeblikkelig hjelp døgntilbud (IKØ)	Helse	Vertskommunesamarbeid	Kongsvinger kommune
Odal kulturskole	Kulturskole	Vertskommunesamarbeid	Sør-Odal kommune
Odal PP-tjeneste	PP-tjeneste	Vertskommunesamarbeid	Sør-Odal kommune
Odal Barneverntjeneste	Barnevern	Vertskommunesamarbeid	Sør-Odal kommune
Personvernombud	GDPR	Vertskommunesamarbeid	Kongsvinger kommune
Byregionprogrammet i Kongsvingerregionen	Næringsutvikling		Kongsvinger kommune
Regional innkjøpsordning	Innkjøp	Vertskommunesamarbeid	Kongsvinger kommune
Samhandlingskoordinator Ahus	Helse	Vertskommunesamarbeid	Kongsvinger kommune
Idrettsrådgiver	Folkehelse	Vertskommunesamarbeid	Nord-Odal kommune
Odal økonomikontor	økonomikontor	Vertskommunesamarbeid	Nord-Odal kommune
Glåmdal Kriesenter IKS	Kriesenter	Vertskommunesamarbeid	Kongsvinger kommune
GIV IKS	Voksenopplæring	Interkommunalt samarbeid	Kongsvinger kommune
GIR IKS	Renovasjon	Interkommunalt samarbeid	Sør-Odal kommune
Hedmark Revisjon IKS	Revisjon	Interkommunalt samarbeid	Løten kommune
Glåmdal sekretariat IKS	Sekretær kontrollutvalg	Interkommunalt samarbeid	Kongsvinger kommune

ÅRSREGNSKAP 2018

Noter til regnskapet

Note 1: Endring av arbeidskapital

Tall i hele 1000 kr.

Balanseregnskapet :	31.12.2018	31.12.2017	Endring
2.1 Omløpsmidler	249 874	254 158	
2.3 Kortsiktig gjeld	105 848	77 481	
Arbeidskapital	144 026	176 677	-32 651

Drifts- og investeringsregnskapet :	Beløp	Sum
Anskaffelse av midler :		
Inntekter driftsregnskap	632 905	
Inntekter investeringsregnskap	93 517	
Innbet. ved eksterne finanstransaksjoner	193 808	
Sum anskaffelse av midler	920 230	920 230
Anvendelse av midler :		
Utgifter driftsregnskap	601 981	
Utgifter investeringsregnskap	263 599	
Utbetalinger ved eksterne finanstransaksjoner	59 526	
Sum anvendelse av midler	925 106	925 106
Anskaffelse - anvendelse av midler		-4 876
Endring ubrukte lånemidler (økning +/-reduksjon-)		-27 775
Endring arbeidskapital i drifts-og investeringsregnskap		-32 651
Endring arbeidskapital i balansen		-32 651
Differanse		0

Note 2: Ytelser til ledende personer og revisjon

Ytelser til ledende personer (tall i 1000 kr.)	Lønn og annen godtgjørelse	Pensjon	Annet
Rådmann	961	199	
Ordfører	852	139	

ÅRSREGNSKAP 2018

Note 3: Pensjoner

Generelt om pensjonsordningene i kommunen

Kommunen har kollektive pensjonsordninger i Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK) som sikrer ytelsesbasert pensjon for de ansatte. Pensjonsordningen omfatter alders-, uføre-, ektefelle-, barnepensjon samt AFP/tidligpensjon og sikrer alders- og uførepensjon med samlet pensjonsnivå på 66% sammen med

Premiefond

Premiefondet er et fond for tilbakeført premie og overskudd. Eventuelle midler på premiefondet kan bare brukes til fremtidig premiebetaling. Premiefondet fremgår ikke av kommuneregnskapet, men bruk av fondet reduserer faktisk betalte pensjonspremier.

Tall i hele 1000 kr.	2018	2017
Innestående på premiefond 01.01.	56	64
Tilført premiefondet i løpet av året	8 124	4 773
Bruk av premiefondet i løpet av året	8 085	4 781
Innestående på premiefond 31.12.	95	56

Regnskapsføring av pensjon

Etter § 13 i årsregnskapsforskriften skal driftsregnskapet belastes med pensjonskostnader som er beregnet ut fra langsiktige forutsetninger om avkastning, lønnsvekst og G-regulering. Pensjonskostnadene beregnes på en annen måte enn pensjonspremien som betales til pensjonsordningen, og det vil derfor normalt være forskjell mellom disse to størrelsene. Forskjellen mellom betalt pensjonspremie og beregnet pensjonskostnad betegnes premieavvik, og skal inntekts- eller utgiftsføres i driftsregnskapet. Premieavviket tilbakeføres igjen neste år/med 1/7 per år for premieavvik oppstått i 2014 eller senere, med 1/10 per år

Bestemmelsene innebærer også at beregnede pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser er oppført i balansen som henholdsvis anleggsmidler og langsiktig gjeld.

Regnskapsføringen av pensjon innebærer et unntak fra de grunnleggende prinsippene for kommuneregnskapet. For 2018 innebærer dette at regnskapsførte pensjonsutgifter er 10,6 mill. lavere (inkl. arbeidsgiveravgift) lavere enn faktisk betalte pensjonspremier.

Økonomiske forutsetninger for beregning av pensjonskostnaden	KLP	SPK
Forventet avkastning pensjonsmidler	4,50 %	4,20 %
Diskonteringsrente	4,00 %	4,00 %
Forventet årlig lønnsvekst	2,97 %	2,97 %
Forventet årlig G- og pensjonsregulering	2,97 %	2,97 %

ÅRSREGNSKAP 2018

Tall i hele 1000 kr.

		KLP		SPK	
Pensjonskostnad og premieavvik		2018	2017	2018	2017
	Årets pensjonsopptjening, nåverdi	28 136	25 574	5 110	5 357
	Rentekostnad av påløpt pensjonsforpliktelse	25 067	23 867	3 149	3 318
	Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-24 783	-22 279	-2 351	-2 472
	Administrasjonskostnad	2 200	1 967	172	175
A	Beregnet netto pensjonskostnad (inkl. adm)	30 620	29 129	6 080	6 378
B	Forfalt pensjonspremie (eks. adm.kostnader)	40 217	33 711	5 972	6 118
C	Årets premieavvik (B-A)	-9 597	-4 582	108	260

		KLP		SPK	
Pensjonsutgifter i drifts- og investeringsregnskapet		2018	2017	2018	2017
B	Forfalt pensjonspremie inkl. adm.kostnader)	40 217	33 711	5 972	6 118
C	Årets premieavvik	-9 597	-4 582	108	260
D	Amortisering av tidligere års premieavvik	5 904	5 371	-259	-246
E	Brutto pensjonsutgift etter premieavvik og amortisering (SUM B:D)	36 524	34 500	5 821	6 132
G	Pensjonstrekk ansatte	4 532	4 067	1 039	989
	Årets regnskapsførte pensjonsutgift (F-G)	31 992	30 433	4 782	5 143

		KLP		SPK	
Akkumulert premieavvik		2018	2017	2018	2017
	Sum gjenstående premieavvik tidligere år (pr. 01.01.)	-29 352	-30 141	1 615	1 601
	Årets premieavvik	-9 597	-4 582	108	260
	Sum amortisert premieavvik dette året	5 686	5 371	-259	-246
	Akkumulert premieavvik pr. 31.12	-33 263	-29 352	1 464	1 615
	Arbeidsgiveravgift av akkumulert premieavvik	-3 926	-3 604	209	235
	Sum akkumulert premieavvik inkl. arb.g.avgift	-37 189	-32 956	1 673	1 850

		KLP		SPK	
Pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser		2018	2017	2018	2017
	Netto pensjonsforpliktelser pr. 01.01.	87 300	102 344	27 320	25 747
	Årets premieavvik	-9 597	-4 582	108	260
	Estimataavvik (ført direkte mot egenkapitalen)	-20 490	-10 461	-1 672	1 313
	Virkningen av planendringer (ført direkte mot egenkapitalen)				
	Netto pensjonsforpliktelser pr. 31.12.	57 213	87 301	25 756	27 320
	Herav:				
	Brutto pensjonsforpliktelse	-642 261	-611 074	-86 993	-91 613
	Pensjonsmidler	585 048	523 774	61 236	64 292
	Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	-6 065	-9 253	-2 730	-2 896

ÅRSREGNSKAP 2018

Note 4: Anleggsmidler

Tall i hele 1000 kr.	EDB-utstyr, kontor- maskiner	Anleggs- maskiner mv.	Brannbiler, tekniske anlegg	Boliger, skoler, veier	Adm.bygg, sykehjem mv.	SUM
Anskaffelseskost 01.01	26 108	26 265	44 173	516 546	251 516	864 608
Årets tilgang	338	2 036	1 147	257 942	1 283	262 746
Årets avgang	0	0	0	0	0	0
Anskaffelseskost 31.12	26 446	28 301	45 320	774 488	252 799	1 127 354
Akk. avskrivninger 31.12	23 536	17 489	28 822	221 442	70 963	362 252
Netto akk. og rev. nedskrivninger	0	0	0	0	0	0
Akk. avskr. og nedskr. 31.12.	23 536	17 489	28 822	221 442	70 963	362 252
Bokført verdi pr. 31.12	2 910	10 812	16 498	553 046	181 836	765 102
<i>Herav finansielle leieavtaler</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Årets avskrivninger	966	1 771	1 961	10 593	4 882	20 173
Årets nedskrivninger	0	0	0	0	0	0
Årets reverserte nedskrivninger	0	0	0	0	0	0
Tap ved salg av anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Gevinst ved salg av anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Økonomisk levetid	5 år	10 år	20 år	40 år	50 år	
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	

Note 5: Aksjer og andeler

Selskapets navn (tall i hele 1000 kr)	Eierandel i selskapet	Antall	Eventuell markeds- verdi	Balanseført verdi 31.12.2018	Balanseført verdi 31.12.2017
Giv IKS	10,16 %			81	81
Siap AS	0 %			0	80
Fine forest Food AS				11	11
Sentrum Borettslag				0,02	0,02
Glommen skog				73	73
Kommunal landspensjonskasse - EK-innsk.				19 765	16 586
Eidsiva Energi AS	0,026 %	89 433	134	851	458
Tekstilvask Innlandet				0	10
Nordavind DC		30		150	0
GIR IKS	20,60 %				
Glåmdal krisesenter IKS	15,60 %				
Odal kulturskole	50,00 %				
Glåmdal sekretariat IKS	14,00 %				
Hedmark Revisjon IKS	3,50 %			70	70
Sum				21 001	17 369

ÅRSREGNSKAP 2018

Note 6: Langsiktig gjeld

Tall i hele 1000 kr.

Fordeling av langsiktig gjeld:	31.12.2018	01.01.2018	Neste års avdrag	Gj.snittlig løpetid (år)
Gjeldsbrevslån/banklån	624 441	449 614	28 361	20,2
Obligasjonslån	0	0	0	0
Sertifikatlån	0	47 700	0	0
Husbanklån	40 590	37 576	3 000	16
Finansielle leieavtaler	0	0	0	0
Innskudd SOBOS	0	74	0	0
Sum bokført langsiktig gjeld	665 031	534 964	31 361	
Herav selvfinsierende gjeld	103 843	126 621		

Fordeling av langsiktig gjeld etter rentebetingelser	Langs.gjeld 31.12.2018	Gj.sn. rente
Langsiktig gjeld med fast rente :	314 534	2,06 %
Langsiktig gjeld med flytende rente :	350 497	1,82 %

Note 7: Avdrag på lån

Avdrag på lån til investeringer i varige driftsmidler

Kommunen beregner minste tillatte avdrag jf. kommuneloven (koml) § 50 nr. 7, ved å :

beregne minste tillatte avdrag på lån etter en forenklet formel. Avskrivningene beregnes som sum langsiktig gjeld dividert på sum anleggsmidler (jf. koml § 50 nr. 1 og 2) multiplisert med årets avskrivninger i driftsregnskapet. Denne forenklede formelen gir et minstekrav til avdrag som tilsvarer avskrivninger (kapitalslitet) på lånefinansierte anleggsmidler.

Tall i hele 1000 kr.

Forholdet mellom betalte avdrag om minimumsavdrag	2018	2017
Utgiftsførte avdrag i driftsregnskapet	22 894	19 963
Beregnet minimumsavdrag	19 609	17 743
Avvik	3 285	2 220

Avdrag på lån til videre utlån og forskotteringer

Mottatte avdrag på videreutlån og forskotteringer skal uavkortet benyttes til nedbetaling av kommunens innlån. Eventuelle mottatte avdrag som ikke er benyttet til nedbetaling av gjeld avsettes til avdragsfond (bundet investeringsfond).

	2018	2017
Mottatte avdrag på startlån	2 882	2 931
Utgiftsførte avdrag i investeringsregnskapet	2 986	2 799
Tapsføring	0	44
Avsetning til/bruk av avdragsfond	-104	176
Saldo avdragsfond 31.12.	5 574	5 679

ÅRSREGNSKAP 2018

Note 8: Garantiansvar

Tall i hele 1000 kr.

Gitt overfor	Beløp pr. 31.12.		Utløper dato
	2018	2017	
Glåmdal interkommunale renovasjonsselskap IKS	8 909	8 224	2038
Ullern barnehage	12 296	12 708	2038
Sander samfunnshus	0	328	2019
Slåstad foreldreforenings barnehage	533	638	2023
Sør-Odal boligstiftelse	5 697	6 135	2031
Sander IL	0	3 400	2027
Garantier NAV	387	363	14 mnd*
Sum garantiansvar	27 822	31 796	

*gjennomsnitt

Note 9: Avsetning og bruk av fond

Tall i hele 1000 kr.

	Beholdning 01.01.	Avsetninger	Bruk av fond i driftsregnskapet	Bruk av fond i inv.regnskapet	Beholdning 31.12.
Disposisjonsfond	53 678	16 529	5 904	0	64 303
Bundne driftsfond	28 607	8 449	10 551	2 322	24 183
Ubundne investeringsfond	11 726	1 144	0	1 541	11 329
Bundne investeringsfond	7 039	0	0	105	6 934
Samlede avsetninger og bruk av avsetninger	101 050	26 122	16 455	3 968	106 749

Bundne fond	Beholdning 01.01.	Avsetninger	Bruk av fond	Beholdning 31.12.
Bundne driftsfond				
Selvkostfond	7 386	25	1 410	6 001
Næringsfond/Kraftfond	874	0	278	596
Andre fond	20 347	8 424	11 185	17 586
Sum	28 607	8 449	12 873	24 183
Bundne investeringsfond				
Øremerka statstilskudd	1 302	0	0	1 302
Avdragsfond startlån	5 679	0	105	5 574
Tapsfond startlån	59	0		59
Sum	7 040	0	105	6 935

ÅRSREGNSKAP 2018

Note 10: Kapitalkonto

Note 10 Kapitalkonto

Talli hele 1000 kr.

Saldo 01.01.	4 104
Økning av kapitalkonto (kreditposterings)	
Aktivering av fast eiendom og anlegg	259 766
Reversert nedskrivning av fast eiendom og anlegg	0
Aktivering av utstyr, maskiner og transportmidler	3 211
Kjøp av aksjer og andeler	393
Reversert nedskrivning av aksjer og andeler	0
Utlån	14 978
Oppskrivning utlån	0
Aktivert egenkapitalinnskudd pensjonskasse	1 646
Avdrag på eksterne lån	26 297
Økning pensjonsmidler	58 210
Reduksjon pensjonsforpliktelser	0
Reduksjon av kapitalkonto (debitposterings)	
Avgang fast eiendom og anlegg	14
Av- og nedskrivning av fast eiendom og anlegg	17 760
Avgang utstyr, maskiner og transportmidler	0
Av- og nedskrivning av utstyr, maskiner og transportmidler	2 829
Avgang aksjer og andeler	5
Nedskrivning av aksjer og andeler	5
Avdrag på utlån	3 477
Avskrivning utlån	768
Reduksjon egenkapitalinnskudd pensjonskasse	0
Bruk av midler fra eksterne lån	183 795
Reduksjon pensjonsmidler	0
Økning pensjonsforpliktelser	23 207
Urealisert kurstap utenlandslån	0
Saldo 31.12.	136 745

ÅRSREGNSKAP 2018

Note 11: Investeringer

Tall i hele 1000 kr.	Kostnadsramme	Forbruk tidligere år	Forbruk 2018	Sum totalt forbruk	Rest kostnadsramme
ALLE	372 282	68 426	258 057	326 483	45 799
Utskifting og omlegging vann- og Vann/avløp gamle Tronbøl	17 600	11 753	2 880	14 633	3 184
Sanering Sykehusvegen/Lehman	48 100	29 172	10 217	39 389	10 497
Glommasvingen skole	15 000	0	6 308	6 308	11 951
Elvekryssing	248 728	17 008	217 125	234 133	53 280
	10 000	0	10 653	10 653	1 553
				614	
Tilkobling nye vannabonnenter	1 000	426	188		539
IKT-investeringer	2 882	1 779	760	2 539	343
Visma BI		0	112	112	
Digitalisering		0	226	226	
Arkivprosjekt		1 748	212	1 960	
Visma rekruttering og personalmelding		31	23	54	
Nye Acos systemer		0	187	187	
Opprusting kommunale bygg	9 000	1 631	1 698	3 329	5 671
Svømmehall - lås		0	438	438	
Opprusting kommunale bygg		723	0	723	
Heis SOAS		517	10	527	
Tak idrettshallen		130	79	209	
Vinduer SOAS		0	863	863	
SD-anlegg		260	308	568	
Utstyr, biler og maskiner	5 446	1 978	2 347	4 325	1 121
Vegskrape til traktor		0	438		
Krokthenger/dumperhenger		0	0	0	
Utstyr hjelpemiddellageret		0	218	218	
Brannbil		0	837	837	
Utkjøp telefonsentral		0	146	146	
Kunst i rundkjøringer - 2 stk.		745	541	1 286	
Utskifting Traktor		1 233	167	1 400	
Bygg	2 725	0	1 295	1 295	1 430
Gjerde kulturtunet		0	102	1 193	
Vognskjul Sander og Tronbøl b.h		0	0	0	
Standardheving utleieboliger		0	1 193	1 193	
Veg	11 801	4 680	4 586	9 266	2 535
Gatelys Tronbøl		0	1 370	1 370	
SIAP - veibom		0	105	105	
Nyasfaltering		1 821	1 246	3 067	
Møteplass sentrum		0	310	310	
Gateyls - uskifting av armatur		2 860	1 555	4 415	

ÅRSREGNSKAP 2018

Note 12: Selvkost

Tall i hele 1000 kr.

	Resultat 2018					Balansen 2018	
	Inntekter	Kostnader	Over(+)/underskudd (-)	Årets dekningsgrad i %	Vedtatt dekningsgrad i %	Avsetn(+)/bruk av (-) dekningsgradsfond	Dekningsgradsfond/fremførbart underskudd pr. 31.12
Renovasjon	8 118	8 577	-459	94,6 %	100,0 %	-448	0
Vann	16 108	16 401	-293	98,2 %	100,0 %	-266	0
Avløp	11 181	11 881	-700	94,1 %	100,0 %	-616	0
Slam	4 539	5 005	-466	90,7 %	100,0 %	-80	389
Feiing	1 898	1 783	115	106,4 %	100,0 %	0	112

	Resultat 2017					Balansen 2017	
	Inntekter	Kostnader	Over(+)/underskudd (-)	Årets dekningsgrad i %	Vedtatt dekningsgrad i %	Avsetn(+)/bruk av (-) dekningsgradsfond	Dekningsgradsfond/fremførbart underskudd pr. 31.12
Renovasjon	7 994	8 038	-44	99,5 %	100,0 %	-30	0
Vann	15 796	15 184	612	104,0 %	100,0 %	632	0
Avløp	10 930	11 430	-500	95,6 %	100,0 %	-421	0
Slam	4 578	4 498	80	101,8 %	100,0 %	81	0
Feiing	1 789	1 944	-155	92,0 %	100,0 %	0	164

1) Årets dekningsgrad før ev.avsetning/bruk av dekningsgradsfond.

2) Dekningsgradsfondene er bundne driftsfond. Disse kan kun benyttes til dekning av framtidige driftsutgifter på tilhørende selvkostområde. Dekningsgradsfond må benyttes innen en 3-5 års periode. På områder med pålagt selvkost (renovasjon), eller hvor kommunestyret forut for inntektsåret har fattet prinsippvedtak om egenbetaling ut fra selvkost, kan kommunen ha fremførbart underskudd.

Note 13: Interkommunale samarbeid

Interkommunalt tiltak jf. koml § 27	Kulturskole	Odal PPT	Odal Barnevern
Overføring fra Sør-Odal kommune (kontorkommunen)	1 787	2 898	16 213
Overføring fra Nord-Odal kommune	1 787	2 031	10 386
Overføring fra Fylkeskommunen		2 233	
Resultat av overføringer	3 574	7 162	26 599
Samarbeidets egne inntekter	1 208	565	4 240
Samarbeidets driftsutgifter	4 782	7 727	30 839
Resultat av virksomheten	3 574	7 162	26 599

Note 14: Godtgjørelse revisor

Kommunens revisor er Hedmark Revisjon IKS. Samlede godtgjørelser til revisor utgjør kr 1 173 725. Av dette gjelder kr 776 625 revisjon og kr 393 100 rådgivning og andre tjenester. Revisjon omfatter regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og diverse attestasjonsoppdrag.

ÅRSREGNSKAP 2018

Note 15: Salg av finansielle anleggsmidler

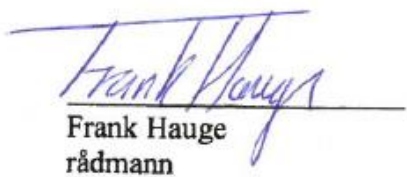
	Tekstilvask Innlandet AS
Antall solgte aksjer	1 000
Utbyttegrunnlag pr. aksje	kr -
Salgsum pr. aksje	4,79
Inntektsført i driftsregnskapet	kr -
Inntektsført i investeringsregnskapet	kr 4 790
Sum inntektsført salgssum	kr 4 790

Note 16: Rentesikring

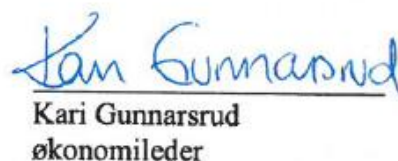
Langsiktig gjeld med fast rente

Lån nr.	Volum (mill.)	Siste forfall	Rente- binding til	Betaler	Finans- reglementet
20080428	93 867	07.10.2038	07.10.2021	1,61%	kap. 5.1
20170219	33 054	06.10.2056	06.04.2022	2,08%	kap. 5.1
20170220	40 913	07.10.2041	06.04.2022	2,08%	kap. 5.1
20180233	99 000	20.05.2058	22.05.2023	2,26%	kap. 5.1
20180330	47 700	07.09.2043	05.09.2023	2,26%	kap. 5.1

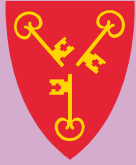
Skarnes, 13.02.2019

Frank Hauge
rådmann

Kari Gunnarsrud
økonomileder

Sør-Odal kommune

Rådmannens årsberetning 2018

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	3
Regnskapsskjema 1A	4
Regnskapsskjema 1B	5
Utvalgte nøkkeltall – trender	7
Selvkostområder	7
Lånegjelden	8
Arbeidskapital	8
Regnskapsskjema 2A	9
Regnskapsskjema 2 B – investeringer	10
Betryggende kontroll og etisk standard	11
Likestilling	11

Forord

I henhold til Kommunelovens § 48 skal kommuner for hvert kalenderår utarbeide årsregnskap og årsberetning. Forskrift av 15.12.2000 nr. 1424 om årsregnskap og årsberetning bestemmer videre at årsregnskapet skal bestå av et driftsregnskap, investeringsregnskap, balanseregnskap, økonomiske oversikter og noteopplysninger. I forskriftens § 10 finner en at årsregnskapet skal være avlagt fra administrasjonen innen 15. februar i året etter regnskapsåret og hvor årsregnskapet og årsberetningen skal vedtas av kommunestyret selv senest seks måneder etter regnskapsårets slutt. Regnskapet for 2018 ble oversendt til revisjonen den 13. februar 2019.

Rådmannens årsberetning er bygd opp på samme måte som tidligere år med en del forklaring på vesentlige avvik mellom driftsbudsjett og driftsregnskap (regnskapsskjema 1A og 1B), og mellom investeringsbudsjett og investeringsregnskap (regnskapsskjema 2A og 2B). I tillegg er det redegjort for økonomisk utvikling på enkelte nøkkeltall som forteller noe om den økonomiske situasjonen kommunen er i.

Regnskapsskjema 1A

Tall i hele 1000 kr	Regnskap 2018	Reg. bud	Oppr.bud	Regnskap 2017
Skatt på inntekt og formue	-192 327	-187 164	-187 164	-184 298
Ordinært rammetilskudd	-227 142	-226 048	-226 048	-223 247
Skatt på eiendom	-23 441	-22 906	-22 906	-23 095
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd	-1 840	-3 300	-3 300	-2 099
Sum frie disponible inntekter	-444 750	-439 418	-439 418	-432 739
Renteinntekter og utbytte	-6 411	-4 412	-4 412	-2 952
Gevinst finansielle instrumenter (oml.mdl)	0	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	13 759	12 019	12 019	12 782
Tap finansielle instrumenter (oml.mdl)	0	0	0	0
Avdrag på lån	22 894	21 864	21 864	19 963
Netto finansinnt./utg.	30 242	29 471	29 471	29 793
Dekning av tidligere års regnsk.m merforbruk	0	0	0	0
Til bundne avsetninger	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	16 529	16 529	2 087	17 166
Bruk av tidligere års regnsk.m. merforbruk	-14 442	-14 442	0	-11 885
Bruk av bundne avsetninger	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-5 904	-5 904	-5 554	-3 000
Netto avsetninger	-3 817	-3 817	-3 467	2 281
Overført til investeringsregnskapet	0	0	0	0
Til fordeling drift	-418 325	-413 764	-413 414	-400 665
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	414 460	413 765	413 415	386 220
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	-3 865	0	0	-14 445

Frie inntekter

Kommunen fikk 5,3 mill. kr mer i frie inntekter enn budsjettert. Skatteinntektene ble 5,2 mill. kr høyere,rammetilskuddet ble 1,1 mill. kr høyere, skatt på eiendom ble 0,5 mill. kr høyere mens andre generelle tilskudd ble 1,5 mill. kr lavere enn budsjettert.

Finans

Netto finans viser høyere utgifter enn budsjettert med 0,8 mill. kr. Dette fordeler seg med 1,7 mill. kr høyere renteutgifter, 1,0 mill høyere avdragsutgifter og 2 mill. kr høyere renteinntekter.

Netto avsetninger

Her er bokført disponering av fjorårets overskudd samt budsjettert avsetning til og bruk av disposisjonsfond.

Regnskapsskjema 1B

Tall i hele 1000 kr	Regnskap 2018	Reg.bud	Oppr.bud	Regnskap 2017
Stab/støtte	34 537	37 749	37 208	31 761
Politisk ledelse	4 802	5 480	5 500	5 647
Admin oppvekst og kultur	9 089	7 578	7 524	7 637
Barnehager	51 287	46 974	46 487	43 644
Grunnskole	88 929	85 523	84 067	82 961
Barn og helse	21 298	19 329	19 105	20 833
Kultur	11 644	11 870	11 730	10 548
NAV kommune	8 622	15 211	15 090	12 456
Helse og omsorg	156 103	150 004	148 064	142 959
Teknisk enhet	10 710	10 797	10 564	8 389
Næring og miljø	2 752	2 879	2 841	2 789
Brannvern	5 922	5 579	5 534	5 163
Eiendomsforvaltning	31 043	30 184	30 093	28 957
Finans	-22 278	-15 392	-10 392	-17 522
Til fordeling drift	414 460	413 765	413 415	386 220

Nedenfor gis en kort forklaring på de rammeområder som har vesentlige avvik mot justert budsjett.

Stab/støtte - mindreforbruk 3,2 mill. kr.

Hovedårsaken til avviket skyldes mindreutgifter til IKT, sparte lønnsutgifter samt mindre bruk av konsulenttjenester.

Politisk ledelse – mindreforbruk 0,7 mill. kr.

Avviket skyldes i hovedsak mindre utgifter til kontroll og revisjon samt kurs.

Admin oppvekst og kultur – merforbruk 1,5 mill. kr.

Utgiftene til spesialundervisning for kommunens elever i andre kommuner ble nærmere 1 mill. kr. dyrere enn budsjettet. Økt antall elever på GIV ga en økt kostnad på ca. 1,6 mill. kr., mens tilsvarende øking i øremerket statstilskudd kun var ca. 0,7 mill.kr.. Sykelønnsrefusjon ga ca. 0,3 millioner merinntekt.

Barnehager – merforbruk 4,3 mill.kr.

Hovedtrekkene i merforbruket skyldes 2,5 mill. kr mer utbetalt til private barnehager som en følge av etterslep fra 2017. 1,8 mill. kr. i merutgifter lønn grunnet pedagognormen. Mindreinntekter på brukerbetalinger beløper seg til 1 mill. kr. mens refusjonsinntektene ble 1,3 mill. kr høyere enn budsjettet.

Grunnskole – merforbruk 3,4 mill. kr.

Avviket skyldes bl.a merforbruk på lønn med 4,2 mill. kr.. 0,7 mill. kr av dette blir refundert og blir bokført i 2019. Det har vært utgifter til HIKT på 1,2 mill. kr. som ikke var budsjettet. I tillegg har det kommet inn 1,7 mill. kr. mer i statstilskudd og 1,1 mill. kr. i sykelønnsrefusjon enn budsjettet. Ikke-budsjetterte utgifter til Glommasvingen skole var 1 mill. kr.

Barn og helse - merforbruk 2 mill. kr.

P.g.a flere plasseringer av barn, og mer bruk av hjelpetiltak i hjemmet ble det en merutgift på 1,5 mill. kr. I tillegg har de statlige overføringene til barnevern blitt redusert og kommunen fikk 2,6 mill. kr. mindre enn budsjettet. P.g.a dette så har også refusjonen fra Nord-Odal kommune økt med 1,5 mill. kr. Helsestasjonen hadde mindreforbruk på lønn p.g.a vakanse i stilling.

NAV - mindreforbruk 6,6 mill. kr.

Sosialutbetalingene ble 1,3 mill. kr. høyere enn budsjettet, mens det kom inn 0,6 mill. kr. mer tilskudd/refusjoner enn budsjettet. Sammensetningen av nyankomne flyktninger har ført til reduserte kostnader til etablering i bolig, skysskostnader, avgift til GIV samt helsekostnader. I tillegg er det ikke anledning til å avsette deler av statstilskuddet kommunen får for flyktninger til bundet fond. Dette medførte at Integreringsenheten fikk 7,3 mill. kr. i merinntekter.

Helse og omsorg - merforbruk 6,1 mill.kr.

Mye av avviket skyldes 1,4 mill. kr. i for mye budsjettet sykerlønnsefusjon. I tillegg er det en feilføring vedr gjesteinnbyggeroppgjør på 0,5 mill. kr. På SOAS ble det merforbruk på lønnsutgifter p.g.a. overtallighet og ekstrabehov hos enkeltbrukere. Det ble også en inntektsvikt på 1 mill. kr. p.g.a. omgjøring av langtidsplasser raskere enn forventet. Stort antall ressurskrevende brukere har vært en kostnadsdriver som har gjort at utgiftene har blitt høyere enn budsjettet.

Eiendomsforvaltning - merforbruk 0,9 mill. kr.

Negativt resultat skyldes i hovedsak sviktende leieinntekter på kommunale boliger, der blant annet noen boliger stod tomme deler av året, samt at enkelte boliger var i beredskap for akuttbehov.

Finans – mindreforbruk 6,9 mill. kr.

Avviket skyldes i hovedsak for mye budsjettet pensjonskostnad.

Utvalgte nøkkeltall – trender

Utvalgte egne nøkkeltall	2018	2017	2016	2015	2014
Sum driftsinntekter i 1000 kr	632 905	622 815	600 330	572 153	544 158
Sum driftsutgifter i 1000 kr	622 872	586 314	564 483	545 698	536 721
Brutto driftsresultat i 1000 kr	10 033	36 501	35 847	26 454	7 437
Skatteandel i % av frie inntekter (skatt/ramme)	45,9	45,2	45,6	43,9	41,4
Skatteinngang i % av gjennomsnitt for landet	79,5	78,7	79,9	79,9	78,2
Avvik mellom reg. budsj. og regnskap, brutto driftsinntekter i 1000 kr	29 195	46 135	50 336	44 483	17 679
Avvik mellom reg. budsj. og regnskap, brutto driftsutgifter i 1000 kr	25 280	19 662	30 497	25 789	15 718
Netto renter og avdrag i 1000 kr	32 977	29 551	29 183	30 072	32 322
Netto driftsresultat i 1000 kr	-2 053	27 125	26 963	15 861	-4 003
Brutto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	1,6	5,9	6,0	4,6	1,4
Renter og avdrag i % av brutto driftsinntekter	5,2	4,7	4,9	5,6	5,9
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	-0,3	4,4	4,5	2,8	-0,7
Netto lånegjeld (eks. pensjon) i % av brutto driftsinntekter	105,1	85,9	79,6	82,9	85,2
Regnskapsmessig mer (-) /mindreforbruk (+) i 1000 kr	3 866	14 442	11 885	16 936	439

Utvalgte egne nøkkeltall 2018 - Konsern	Sør-Odal	Kostragr.7	Hedmark	Snitt landet eks. Oslo
Br. driftsresultat i % av br.dr.inntekter	1,5 %	0,7 %	1,1 %	1,7 %
Netto dr.res. i % av br.dr.inntekter	-0,2 %	1,4 %	1,1 %	2,1 %
Langsiktig gjeld i % av br.dr.inntekter	216,6 %	209,9 %	216,1 %	208,2 %
Netto lånegjeld (eks. pensjon) i kr pr innbygger	74 046	67 613	70 392	67 649
Arb.kap (eks premieavvik) i % av br.dr.inntekter	16,8 %	22,8 %	21,4 %	19,7 %

Kommentarer til Kostra-nøkkeltallene:

Sør-Odal kommune viser til sammenligning med Kostragr. 7, Hedmark og landet u/Oslo dårligere netto driftsresultat i 2018. Netto driftsresultat for kommunen ble -0,2 % i 2018 mot 4,3 % i 2017, en markant nedgang. Det er anbefalt at kommunen har et netto driftsresultat på minimum 1,75 %.

Langsiktig gjeld i % av br. driftsinntekter er nå dårligere enn referansegruppen kommunen sammenlignes med, og sammenlignet med tidligere år har gjeldsgraden økt til 216,6 % i 2018 mot 201,2 % i 2017, som til dels skyldes bygging av Glommasvingen skole.

Arbeidskapitalen i % av br. driftsinntekter er 16,8 % i 2018 mot 23,2 % i 2018. Dette er en negativ endring når det gjelder likviditet og betalingsevne fra siste år. Sammenlignet med Kostragr. 7, Hedmark og landet u/Oslo har nå Sør-Odal kommune kommet på et lavere nivå når gjelder arbeidskapital.

Selvkostområder

Tall i hele 1000 kr.

	Resultat 2018					Balansen 2018	
	Inntekter	Kostnader	Over(+)/underskudd (-)	Årets dekningsgrad i %	Vedtatt dekningsgrad i %	Avsetn(+)/bruk av (-) dekningsgradsfond	Dekningsgradsfond/fremførbart underskudd pr. 31.12
Renovasjon	8 118	8 577	-459	94,6 %	100,0 %	-448	0
Vann	16 108	16 401	-293	98,2 %	100,0 %	-266	0
Avløp	11 181	11 881	-700	94,1 %	100,0 %	-616	0
Slam	4 539	5 005	-466	90,7 %	100,0 %	-80	389
Feiing	1 898	1 783	115	106,4 %	100,0 %	0	112

Etterberegning av selvkostområdene renovasjon, vann og avløp viser lavere inntekter enn kostnader. Det er brukt 1,4 mill. kr. av fond.

Ved selvkostområdet feiling er inntektene høyere enn utgiftene. Det framførbare underskuddet er nå redusert til 112.000 kr.

Lånegjelden

Tall i hele 1000 kr	2018	2017	2016	2015	2014
Samlet lånegjeld inkl. startlån 31.12	685 031	534 964	478 116	474 183	463 467

Fordeling av langsiktig gjeld etter rentebetingelser	Langs.gjeld 31.12.2018	Andel
Langsiktig gjeld med fast rente :	314 534	47,3 %
Langsiktig gjeld med flytende rente :	350 497	52,7 %

Total lånegjeld inklusive startlånsordningen (eksklusiv pensjon) utgjør pr 31.12.18 685 mill. kr og tilsvarer 105,1 % av driftsinntektene. Normen sier at lånegjelden ikke bør utgjøre mer enn 50 %.

Det er ikke trukket noe på kassekreditt i 2018.

47,3 % av låneporteføljen har fastrenteavtale som er i tråd med gjeldende finansreglementet der minimum 25 % av lånegjelden skal være bundet opp i fastrentevilkår.

Arbeidskapital

	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Arbeidskapitalens driftsdel i 1000 kr	24 839	29 200	11 646	7 980	-29 908	-14 369

Arbeidskapitalens driftsdel er omløpsmidler fratrasket kortsiktig gjeld. Arbeidskapitalen gir derfor uttrykk for kommunens likviditet, dvs. evnen til å betale løpende forpliktelser.

Kommunens arbeidskapital pr. 31.12.18 utgjør 144 mill. kr, en økning på 32,7 mill. kr sammenlignet med 2017. Arbeidskapitalen tilsvarer 16,8 % av brutto driftsinntekter.

En stor del av arbeidskapitalen kan ikke benyttes til frie driftsformål. Dette gjelder ubrukte lånemidler, investeringsfond, bundet driftsfond og premieavvik pensjon. Trekker en ut disse midlene, så kommer en fram til arbeidskapitalens driftsdel. For 2018 er denne på 24,8 mill. kr, noe som utgjør 3,9 % av driftsinntektene. For 2017 var resultatet henholdsvis 29,2 mill. kr og 4,7 % av driftsinntektene. En negativ driftsarbeidskapital medfører at ubrukte lånemidler og fond benyttes som midlertidig driftskreditt.

Kommunen har pr. 31.12. balanseført et samlet premieavvik på pensjon med 35,5 mill. kr som skal utgiftsføres over 7-15 år. Dette bidrar negativt i likviditetssituasjonen.

Regnskapsskjema 2A

Tall i hele 1000 kr	Regnskap 2018	Reg.bud	Oppr.bud	Regnskap 2017
Investeringer i anleggsmidler	263 599	279 255	176 232	41 282
Utlån og forskutteringer	14 894	6 000	6 000	3 714
Kjøp av aksjer og andeler	2 039	1 700	1 700	1 682
Avdrag på lån	3 060	3 000	3 000	5 804
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0
Avsetninger	1 144	2 000	2 000	1 838
Finansieringsbehov	284 736	291 955	188 932	54 320
<i>Finansiert slik:</i>				
Bruk av lånemidler	183 795	181 912	156 021	31 676
Inntekter fra salg av anleggsmidler	1 249	2 000	2 000	2 111
Tilskudd til investeringer	438	738	0	-2
Kompensasjon for merverdiavgift	43 786	47 699	26 211	3 418
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	51 501	48 999	3 000	4 057
Andre inntekter	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	280 769	281 348	187 232	41 260
Overført fra driftsregnskapet	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	3 968	10 607	1 700	13 060
Sum finansiering	284 737	291 955	188 932	54 320
Udekket/udisponert	0	0	0	0

Finansieringsbehov

I opprinnelig budsjett for 2018 vedtok kommunestyret et nivå for investeringer på 176,2 mill. kr. Dette ble gjennom året justert til 279,3 mill. kr. De faktiske investeringene ble 263,6 mill. kr. Endringen skyldes hovedsakelig fremdriften ved bygg Glommasvingen skole, der store deler av investeringene er forskjøvet framover i tid.

Utlån og forskutteringer gjelder utlån av startlån (viderefomidlingslån fra Husbanken). Her har rammen blitt noe justert gjennom året grunnet lavere etterspørsel av startlån.

Kjøp av aksjer og andeler gjelder egenkapitalinnskudd i KLP i samsvar med krav fra pensjonskassa.

Avdrag på utlån gjelder ordinære avdrag på lån i Husbanken.

Det er avsatt 1,1 mill. kr til ubundet investeringsfond.

Totalt har investeringsregnskapet et finansieringsbehov på 284,7 mill. kr.

Finansiering

Finansieringsbehovet er i hovedsak dekket ved bruk av eksterne midler. Bruk av lånemidler er den største finansieringskilden. Fra opprinnelig budsjett på 156 mill. kr, er dette justert opp til 182 mill. kr gjennom året. Den reelle lånefinansieringen ble på 184,7 mill. kr, noe som er 2,7 mill. kr over justert budsjett.

Regnskapsskjema 2 B – investeringer

Tall i hele 1000 kr	Regnskap 2018	Reg.bud	Oppr.bud	Regnskap 2017
10000 Visma BI (2018)	112	112	106	0
10001 Konkurransesgrunnlagsverktøy (2018)	0	0	200	0
10002 Vegskrape til traktor (2018)	438	438	438	0
10003 Krokthenger/dumperhenger (2018)	0	600	500	0
10004 Elvekryssing (2018)	10 653	10 000	10 000	0
10005 Gatelys Tronbøl (2018)	1 370	1 250	1 250	0
10008 SIAP - veibom (2018)	105	100	100	0
10010 Gjerde kulturtunet (2018)	102	120	225	0
10011 Utstyr hjelpemiddellageret (2018)	218	221	288	0
10013 Sanering Sykehusvegen og Lehmannsveg (2018)	6 308	8 000	15 000	0
10014 Brannbil (2018)	837	837	750	0
10015 2018 Svømmehall - lås	438	338	0	0
10017 2018 Utkjøp telefonsentral	146	0	0	0
10018 2018 Digitalisering	226	0	0	0
1004 Omsorgsboliger SOBOS (A)	342	0	0	0
1079 Arkivprosjekt (2016)	212	250	0	657
1081 Visma rekruttering og personalmelding (2017)	23	50	0	31
1082 Nye Acos systemer (2017)	187	185	0	0
1129 Nettverk (2015)	0	0	0	1 335
1132 Netscaler og impl av Storefront (2016)	0	0	0	20
1133 Oppgradering av Citrix (2016)	0	0	0	121
1137 Kunst i rundkjøringer - 2 stk.	541	700	500	745
7131 Sykesenger SOAS (2015)	0	0	0	107
7136 Kjøkkenmaskiner SOAS (2017)	0	0	0	123
7137 Tilpassende stoler spisesal SOAS (2017)	0	0	0	108
8057 Opprusting kommunale bygg (2017)	0	1 399	3 000	723
8130 Glommasvingen skole	217 125	230 000	123 000	13 400
8141 Nytt golv idrettshallen (2016)	0	0	0	233
8142 Utvidelse lokaler brannstasjon (2016)	0	0	0	9
8143 Nyasfaltering (2016)	1 246	1 700	1 000	773
8145 Omgjøring Søsterhjemmet (2016)	0	0	0	294
8147 Hjullaster (2017)	0	0	0	1 604
8148 Utskiftning Traktor (2017)	167	167	0	1 233
8150 Digitalt TV nettverk (SOAS)	0	0	0	281
8151 Møteplass sentrum (2018)	310	250	250	0
8154 Standardheving utleieboliger (2017)	1 193	500	0	0
8156 Heis SOAS (2017)	10	10	0	517
8157 Tak idrettshallen (2017)	79	0	0	130
8158 Vinduer SOAS (2017)	863	714	0	0
8543 Kjøp/salg grunn	5 199	4 000	0	0
8617 Vannrenseanlegget - Membranfilter 2014	0	0	0	122
8623 Tilkobling nye vannabonnementer (2015)	188	100	250	142
8624 Utskifting og omlegging vann- og avløpsledninger (2015)	2 880	3 000	3 000	3 707
8625 Vann/avløp gamle Tronbøl (2015-2016)	10 217	10 500	13 000	13 028
8628 Gateyls - uskifting av armatur (2015)	1 555	3 375	3 375	1 579
8638 SD-anlegg (2017) (8057)	308	339	0	260
Sum investeringer	263 599	279 255	176 232	41 282

Betryggende kontroll og etisk standard

Det er satt i gang et større arbeid for å oppgradere kvalitetssystemet og internkontrollen i kommunen. Blant forbedringstiltakene ser man at meldte avvik har økt fra 39 (hvor av 17 HMS) i 2017 til 158 (hvor av 40 HMS) i 2018. Det er utført ROS-analyser i forbindelse med innføring av ny personvernlov (GDPR).

I et samarbeid mellom administrasjon og politikere ble det utarbeidet nye etiske retningslinjer som gjøres gjeldende for både politikere og ansatte. Arbeidet ble ferdigstilt i desember 2018, og skal godkjennes i kommunestyret i begynnelsen av 2019.

Likestilling

Sør-Odal kommune skal redegjøre for likestilling i henhold til likestillingsloven § 1a og kommuneloven § 48. Redegjørelsesplikten er todelt. Kommunen skal redegjøre for den faktiske tilstanden i kommunen på området likestilling. I tillegg skal det redegjøres for likestillingstiltak som er iverksatt eller planlagt.

Redegjørelsesplikten gjelder kjønn, men det oppfordres til å rapporterer på alt likestillings- og mangfoldsarbeid selv om dette ikke er lovpålagt.

Tilstandsrapportering likestilling kjønn

Oversikt over likestillingstilstanden i Sør-Odal kommune:

- Kjønnsfordeling i virksomhetene
- Kjønnsfordelt lønnsstatistikk på ledere
- Kjønnsfordelt lønnsstatistikk generelt
- Kjønnsdelt statistikk på heltids- og deltidsansatte
- Foreldrefravær
- Personalpolitiske satsninger og andre tiltak

Generell kjønnsbalanse

Sør-Odal kommune har for tiden 500,7 årsverk fordelt på 613 ansatte. Det er 107 menn og 506 kvinner. Totalt er ca. 82% av alle ansatte kvinner. Det er en liten økning i andelen menn fra 2018

Tabellen nedenfor viser kjønnsfordelingen på de forskjellige rammeområdene områdene oppgitt i %.

Rammeområde	Menn	Kvinner
Stab og støtte	14	86
Eiendomsforvaltning	38	62
Barnehager	2	98
Skole	18	82
Barn og helse	17	83
Kultur og fritid	35	65
NAV kommune	25	75
Helse og omsorg	8	92
Kommunalteknikk	92	8
Næring og miljø	67	33
Brannvern	100	0
Teknisk forvaltning	67	33

Som tabellen ovenfor viser er det et klart kvinneoverskudd på de tradisjonelle kvinnearbeidsplassene, som helse- og omsorg, skole og barnehage. Dette er i samsvar med den generelle situasjonen i offentlig sektor. Barnehagene er den sektoren som har lavest andel menn.

Kjønnsbalanse ledere

Kommunen har 25 enhetsledere og en strategisk ledergruppe, som består av rådmann, HR-leder/leder for organisasjonsenheten, kommunalsjefer, økonomileder, i tillegg til Kommunikasjons- og næringskoordinator og Frivillighets- og folkehelsekoordinator. Ledere defineres i henhold til Hovedtariffavtalens pkt. 3.4. De fordeler seg prosentvis som følger:

	2015		2016		2017		2018	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Strategisk ledergruppe	67%	33%	67%	33%	25%	75%	17%	83%
Enhetsledere	29%	71%	29%	71%	32%	68%	25%	75%

Tabellen ovenfor viser en stabil kjønnsfordeling blant lederne med en klar overvekt av kvinner. Dette gjenspeiler resten av organisasjonen.

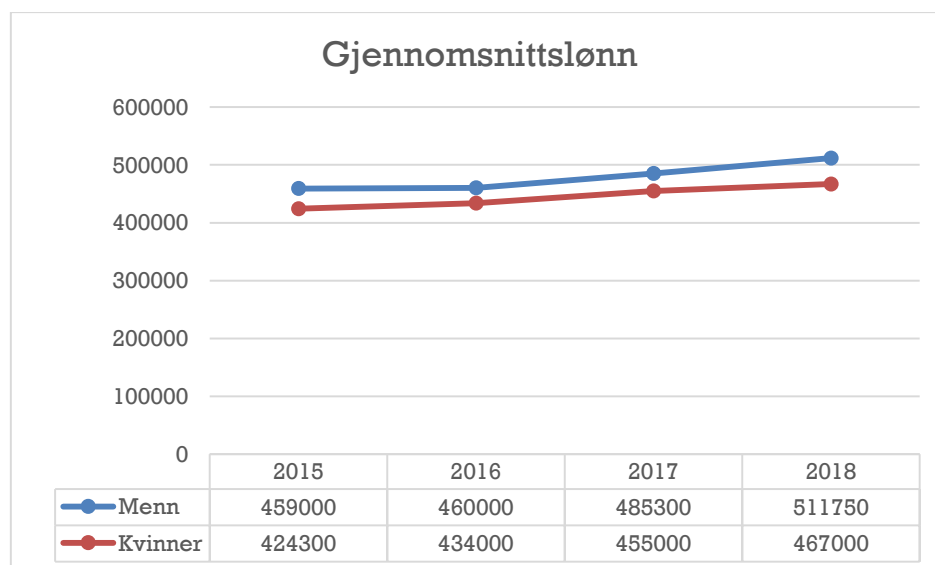
Lønnsstatistikk ledere

Tabellen nedenfor viser gjennomsnittlig lønnsforskjeller mellom mannlige og kvinnelige ledere. De viktigste kriterier for lederlønn, er kompetanse, størrelse på enheten, budsjett-størrelse og kompleksitet på enheten.

	2015		2016		2017		2018	
Ledernivå	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Strategisk ledelse	828 600	753 000	866 000	753 000	1 050 000	874 000	1 150 000	875 000
Enhetsledere	586 800	602 000	586 800	602 000	673 100	703 300	682 200	702 600

Generell lønnsstatistikk

Diagrammet nedenfor viser forskjellen mellom gjennomsnittlig årslønn for kvinner og menn i perioden 2015 – 2018

En av årsaken til forskjellene kan være at kommunen har flere ufaglærte kvinnelige ansatte, mens det er mange menn i stillinger som krever høyskoleutdanning, da spesielt i teknisk sektor. Det har også vært en økning i topplederlønn.

Stillingsstørrelse - heltid/deltid

Gjennomsnittlig stillingsstørrelse i Sør-Odal kommune er 81,4 mot 74 % i 2017.

Gjennomsnittlig stillingsstørrelse for menn er 81% for kvinner og 81,5 % for menn mot henholdsvis 73% for kvinner og 74% for menn i 2017. Dette er en klar forbedring fra 2017.

Tabellen nedenfor viser utviklingen de siste fire år i forhold til andel menn og kvinner med **100 % stillinger**.

	2014	2015	2016	2017	2018
Kvinner	53%	42%	43%	39%	48%
Menn	67%	63%	53%	61%	66%

Det er startet et prosjekt som skal se på bruken av deltid innenfor alle tjenestoområdene, men spesielt innenfor helse og omsorg. Prosjektet skal arbeide med å finne tiltak som kan løse problematikken med uønsket deltid.

Foreldrefravær

Foreldrefraværet for 2018 ligger på totalt **0,4%** og utgjør totalt **368** dagsverk, fordelt på **328,3** dagsverk for kvinner og **39,7** for menn. Ca. **89 %** av foreldrefravær tas ut av kvinner. I 2017 var dette tallet til 93 %.

Personalpolitiske satsinger og andre tiltak

Likestilling gagnar alle i form av at mangfold sikrer velfungerende samfunn og arbeidsliv. Dette skal gjenspeiles i kommunens satsningsområder.

Lønnspolitikken er en del av den totale arbeidsgiverpolitikken, og har som mål å styrke kommunens tjenesteproduksjon og stimulere til målrettet utvikling ved å rekruttere, verdsette, utvikle og beholde kvalifisert og motiverte medarbeidere.

Mål lønnspolitisk plattform:

- rekruttere og beholde kvalifiserte ledere og medarbeidere
- virke rettferdig og stimulerende på arbeidsmiljøet
- sikre sammenheng mellom lønn og stillingens innhold, kompetanse og innsats
- sikre lik lønn for arbeid av lik verdi, og sikre like lønnsutviklingsmuligheter for kvinner og menn
- være en tilpasning til det eksterne lønnsmarkedet
- motivere til kompetanseutvikling

De bærende prinsippene for den lønnspolitiske plattformen er:

- Kompetanse
- Innsats
- Tilleggsfunksjoner
- Rekruttering
- Lederlønn
- Skjevheter

I de sentrale oppgjørene har kommunen liten påvirkning, men gjennom de lokale forhandlinger, er det blant annet mulighet for å utjevne forskjellene mellom kjønn eller andre former for diskriminering.

Kompetanse er et viktig satsningsområde, og kommunen har et lønssystem som gir uttelling ved fullførte utdanninger og videreutdanninger. I Sør-Odal kommune har man også et stor fokus på fagarbeidere, og det tas nå inn en større andel lærlinger, enn det som er gjort tidligere. Kommunen tar også inn studenter i praksis. Kommunen anser dette for å være et viktig samfunnsoppdrag.

Sør-Odal Kommune skal i tillegg til dette aktivt rekruttere medarbeidere med ulik etnisk bakgrunn og/eller nedsatt funksjonsnivå. Medarbeiderne i kommunen skal reflektere og representere innbyggernes sammensetning. Det arbeides sammen med NAV lokalt samt andre aktører for å tilby arbeidstrening i kommunen, og tilbyr forskjellige former for praksisplasser.

I Sør-Odal kommune ser man utfordringen med deltidsansatte. Det foregår et løpende prosjekt som arbeider med heltidskultur. Dette arbeidet er utviet til et samarbeid sammen med Nord-Odal kommune, for å se om kommunene sammen kan finne gode løsninger. Heltid vil gi medarbeidere bedre vilkår, samtidig som det vil gi bedre tjenester til innbyggerne. For medarbeidere vil det gi bedre lønns- og arbeidsvilkår, bedre pensjon, bedre balanse mellom arbeid og familie, økt trivsel og lavere sykefravær. Allikevel ser man at dette arbeidet handler om en stor kulturendring, fordi mange fortsatt selv ønsker lavere stillinger av forskjellige årsaker. Derfor har kommunen også fokus på at det skal være frivillig heltid gjennom at medarbeiderne selv ser fordelene ved å jobbe heltid.

Skarnes, 27.03 2019

Frank Hauge
rådmann

Postboks 84, 2341 Løten
Telefon: 62 43 58 00
www.hedmark-revisjon.no
post@hedmark-revisjon.no
Org.nr.: 974 644 576 MVA
Bankgiro: 1822.46.49505

Til kommunestyret i Sør-Odal kommune

UAVHENGIG REVISORS BERETNING 2018

Uttalelse om revisjon av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Sør-Odal kommunes årsregnskap som viser kr 418,325 mill. til fordeling drift og et regnskapsmessig mindreforbruk på **kr 3,865 mill.** Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2018, driftsregnskap, investeringsregnskap og økonomiske oversikter for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir i det alt vesentlige en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til Sør-Odal kommune per 31. desember 2018, og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av kommunen slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Rådmannen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av informasjon i kommunens årsberetning, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å

rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende. Vi henviser for øvrig til avsnittet “Konklusjon om årsberetningen” under uttalelse om øvrige lovmessige krav.

Rådmannens ansvar for årsregnskapet

Rådmannen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge. Rådmannen er også ansvarlig for slik intern kontroll han finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av kommunens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av rådmannen er rimelige.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir en dekkende fremstilling.

Vi kommuniserer med kontrollutvalget og rådmannen blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om budsjett

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at de disposisjoner som ligger til grunn for årsregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av kommunens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Kongsvinger, 15. april 2019

Tommy Pettersen
oppdragsansvarlig regnskapsrevisor

Terje Harstad
regnskapsrevisor

Kopi: Kontrollutvalget
Formannskapet
Rådmannen

KONTROLLUTVALGET I SØR-ODAL KOMMUNE

Til kommunestyret i
Sør-Odal kommune

Kontrollutvalgets uttalelse til Sør-Odal kommunes årsregnskap for 2018.

Kontrollutvalget har i møtet den 6.5.19 sak 28/19, behandlet Sør-Odal kommunes årsregnskap for 2018. Grunnlaget for behandlingen har vært det avlagte årsregnskapet, rådmannens årsberetning og revisjonsberetning, datert 15.4.19. Kontrollutvalgets uttalelse har i tillegg bygget på muntlige opplysninger som kom fram under behandlingen av saken i kontrollutvalgets møte.

Kontrollutvalget vil gi uttrykk for følgende:

- Kontrollutvalget har merket seg at Sør-Odal kommunes regnskap for 2018 er avlagt med et regnskapsmessig mindreforbruk på kr 3,866 millioner, noe som er en nedgang fra 2017, da regnskapsmessig mindreforbruk var på kr 14,442 millioner. Det er et negativt netto driftsresultat på kr 2,053 millioner, mens det var et positivt netto driftsresultat i 2017 på kr 27,125 millioner. Det er en klar forverring fra 2017.
- Brutto driftsresultat er positivt med kr 10,033 millioner mot kr 36,501 millioner i 2017. Kontrollutvalget har videre merket seg at sum driftsinntekter øker med kr 10,090 millioner (1,6 %) fra 2017 til 2018, mens sum driftsutgifter øker med kr 36,558 millioner (6,2 %). Sum driftsutgifter øker prosentvis mer enn sum driftsinntekter. Dette er en bekymringsfull utvikling. Det er først og fremst lønn og sosiale utgifter, samt «kjøp av tjenester som erstatter tjenesteproduksjon» som øker mest.
- Totalt viser driftsinntektene en merinntekt på kr 29,195 millioner i forhold til justert budsjett og det samme i forhold til opprinnelig budsjett. Det vil si at det ikke er foretatt budsjettjusteringer på inntektene i løpet av året. Tilsvarende tall for driftsutgifter er kr 25,280 millioner i merutgifter i forhold til justert budsjett og kr 25,958 millioner i merutgifter i forhold til opprinnelig budsjett. Det er små forskjeller mellom opprinnelig og justert budsjett, noe som tilsier at det har vært få budsjettjusteringer gjennom året. De vesentligste avvikene er omtalt i rådmannens årsberetning.
- Investeringsregnskapet er gjort opp i balanse. Det er ingen udekkede eller udisponerte beløp knyttet til investeringsregnskapet i balansen.
- Kommuneloven § 48 nr. 5 sier følgende om rådmannens rapportering om kommunens arbeid med intern kontroll og etiske retningslinjer «*Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll og en høy etisk standard i virksomheten*». Temaet er omtalt på side 11 i rådmannens årsberetning, men det kunne nok vært litt mer utfyllende i forhold til hvordan det jobbes med disse punktene. Rådmannen sier i sin årsberetning at de etiske retningslinjene ble revidert i 2018.»

I samme paragraf i kommuneloven er det sagt at rådmannen skal redegjøre for «*den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i fylkeskommunen eller kommunen. Det skal også redegjøres*

Glåmdal sekretariat IKS

Kontrollutvalgssekretariat for kommunene Eidskog, Grue, Kongsvinger, Sør-Odal, Sør-Odal, Våler, Åsnes

Kontrollutvalget i Sør-Odal kommune

for tiltak som er iverksatt, og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å hindre forskjellsbehandling....» Fra side 11 i rådmannens årsberetning er det gitt fylldige opplysninger knyttet til likestilling i kommunen.

- Rådmannen skal også i følge forskrift om finansforvaltning § 6, legge fram to rapporteringer i løpet av året, «som viser status for kommunens eller fylkeskommunens finans- og gjeldsforvaltning». Dette er fulgt opp gjennom en egen finansrapport ved tertialrapporteringen. I tillegg skal det legges fram en rapportering ved utgangen av hvert år «som viser utviklingen gjennom året og status ved utgangen av året». Denne ligger ikke i årsberetningen, men vi antar at denne legges ved årsmeldingen. Kontrollutvalget går derfor ut fra at dette er fulgt opp.

Ut over ovennevnte, og det som fremgår av saksfremlegget til kontrollutvalget i regnskapssaken og revisjonsberetningen av 15.4.19, har kontrollutvalget ikke merknader til Sør-Odal kommunes årsregnskap for 2018.

Sør-Odal, 6.5.19

Anne Mette Øvrum
leder i kontrollutvalget

Torgun M. Bakken
sekretariatsleder

Kopi: Formannskapet

Arkivsak-dok. 18/00024-19
Saksbehandler Nina Bolneset

Saksgang

Møtedato

Sør-Odal kontrollutvalg

06.05.2019

SAK S-29/19 ÅRSVSLUTNINGSBREV 2018.

Forslag til vedtak/innstilling:

1. Kontrollutvalget årsavslutningsbrevet for 2018 fra Hedmark Revisjon IKS til orientering.
2. Kontrollutvalget følger opp både årsavslutningsbrevet og interimrapporten i neste møte.

Vedlegg:

1. Kopi av årsavslutningsbrev 2018 fra Hedmark Revisjon IKS, datert 15.4.19.
2. Revisjonsrapport interim 2018, datert 14.12.18.

Saksframstilling:

Hedmark Revisjon IKS har i brev av 15.4.19 sendt kommentarer til årsregnskapet for 2018 til rådmann Frank Hauge. Kontrollutvalget har fått kopi av brevet.

I årsavslutningsbrevet har revisjonen kommentert forhold som ikke påvirker revisjonsberetningen eller medfører nummerert brev, men som de mener at kommunen enten bør korrigere i 2019 eller som bør hensyntas i framtidige regnskaper. Det er ikke gitt nummerert brev til Sør-Odal kommunes regnskap i 2018.

Årsavslutningsbrevet blir ikke sendt kommunestyret sammen med årsregnskapet, ettersom brevet er stilet til rådmannen og det ikke er bedt om noen skriftlig tilbakemelding.

Ut fra kontrollutvalgets synspunkt ser det ut til at flere av de bemerkningene som ble tatt med i årsavslutningsbrevet for 2018, også er bemerket tidligere. Kontrollutvalget setter opp en oppfølgingssak neste møte, og ber om orientering fra rådmannen hvordan han vil følge opp bemerkningene i årsavslutningsbrevet for 2018 og også om bemerkningene i interimrapporten, datert 14.12.18, er fulgt opp.

Sør-Odal kommune
v/rådmann
Øgardsvegen 2
2100 Skarnes

Postboks 84, 2341 Løten
Telefon: 62 43 58 00
www.hedmark-revisjon.no
post@hedmark-revisjon.no
Org.nr.: 974 644 576 MVA
Bankgiro: 1822.46.49505

Saksbeh.:
Terje Harstad

Direkte tlf.:
951 42 808

Deres ref.:

Vår ref.:
1500/2018

Dato:
15.4.2019

ÅRSVSLUTNINGSBREV 2018 – SØR-ODAL KOMMUNE

Vi har gjennomført revisjon av årsregnskapet for 2018. I den forbindelse ønsker vi å knytte noen kommentarer til det avlagte årsregnskapet.

Merverdiavgift og kompensasjon for merverdiavgift

I 2014 kom det, jf. eINFO 14/9 fra NKRF endrede krav til dokumentasjon for å kreve kompensasjon for merverdiavgift for bl.a. helse- og sosialboliger. I tillegg til at boligen er særskilt tilrettelagt er det også krav om at boligen faktisk brukes som en helse- eller sosialbolig. I skrivet legges det til grunn at det kun er tildelingsvedtak som gir den nødvendige dokumentasjonen av kompensasjonskravet. Videre fremkommer at det må etableres en form for referanse mellom regnskapet og tildelingsvedtakene.

Vi har i 2018 fått framlagt dokumentasjon mht. helse- og sosialboliger, hvor det nå er etablert tilstrekkelige referanser til tildelingsvedtak. Tildelingsvedtakene er oppdatert i løpet av 2018, slik at vedtaket inneholder tilstrekkelige opplysninger om hvordan boligen er tilrettelagt og grunnlaget for tildelingen. Videre fremgår det av oversikten hva slags tilrettelegging som gjelder for den aktuelle bolig. Ved attestasjon av kommunens refusjonskrav for merverdiavgiftskompensasjon har vi derfor tatt ut vårt forbehold i revisors beretning.

Kommunen har anskaffet egen programvare for å sikre nødvendig justeringsdokumentasjon. Etter at dette er tatt i bruk, er det framlagt dokumentasjon av justeringsforpliktelse for kapitalvarer pr. 31.12.2018. Ved attestasjon av kommunens refusjonskrav for merverdiavgiftskompensasjon for 6. termin har vi derfor vurdert fremlagt dokumentasjon som tilstrekkelig iht. lov om kompensasjon for merverdiavgift § 16, jf. forskrift om kompensasjon for merverdiavgift § 6.

Kundefordringer

Aldersfordelte saldolister pr 31.12.2018 viser ca. kr 453' som er fordringer eldre enn 1 år. Administrasjonen har vurdert fordringene som erholdelige. Dette er en liten økning fra fjorår, da utestående fordringer over 1 år var på ca. kr 346'. Oppfølging av eldre restanser synes å

være forbedret fra tidligere, men vi anbefaler administrasjonen å følge dette tett slik at fordringsmassen ikke vokser ytterligere.

Bundne fond

Ubrukt tilskudd vedrørende integrering flyktninger er avsatt til bundet fond. Vår vurdering er at dette ikke er bundne midler. Vi anbefaler at det vurderes om kontoen bør omklassifiseres til ubundet fond. Balanse fremstår med for høy verdi for bundne fond på konto 25150722 Flyktningemidler med kr 7 808'. Tilsvarende ble tatt opp i årsavslutningsbrev for 2017.

Formidlingslån

Bruk av lån vedrørende startlån er ført med kr 14 894', konto 09101. Utlån konto 05200 er på kr 14 894'. Bruk av lån vedrørende startlån/utlån er gjennomført ut over budsjett på kr 6 000', da regulert budsjett kun består av årets låneopptak. Økonomileder tilkjennegir at budsjettpraksis knyttet til formidlingslån bør gjennomgå.

Vi minner om kravene i kommuneloven § 46 pkt. 3 om at årsbudsjettet skal bygge på realistiske forventninger og § 47 pkt. 2 om kravene til å gjøre nødvendige budsjettendringer gjennom året.

Formelle forhold

Vi har vurdert noteopplysningene i forhold til GKRS nr. 6 om noter og årsberetning. I forhold til kravene i standarden mener vi følgende noter kan vurderes forbedret eller tatt inn fra 2019:

- Vesentlige forpliktelser. Det skal i note opplyses om langsiktige forpliktelser utover langsiktig gjeld som har vesentlig betydning for kommunens driftsregnskap fremover. For eksempel langsiktige leieavtaler og avtaler om drift av kommunale tjenester. Tilsvarende også tatt opp for 2017.
- Beregning av selvkost knyttet til plan- og byggesaksbehandling. Tilsvarende også tatt opp for 2017.
- Langsiktig gjeld. Ut fra fremlagt note 6, fremgår det ikke opplysninger om eventuell verdi av lån som forfaller neste år og som må refinansieres. Jfr. krav i KRS nr. 6 pkt. 3.1.3.6.
- Renter – sikring. Fremlagt note 16, inneholder lite informasjon med hensyn til opplysninger om begrunnelse for sikringsvurderingen.
- Opplysninger om egenkapitalkontoene. Det skal gis opplysninger om andre egenkapitalposter. Disse opplysningene skal omfatte forklaring av egenkapitalkontoene for endring av regnskapsprinsipp og spesifikasjon av regnskapsmessig merforbruk per år, herunder oversikt over inndekkingen. Jfr. KRS nr. 6 pkt. 3.1.3.9.

Fra 2019 anbefaler vi kommunen å utarbeide alle notene iht. GKRS nr. 6. slik at notene inneholder alle pliktige opplysninger. Vi gjør oppmerksom på at standarden er endelig standard fra 2018 og at det var enkelte endringer i notekravene.

Avsluttende kommentar

Utkast til årsavslutningsbrev er oversendt administrasjonen 11.4.2019 for verifisering.

Når det gjelder forhold rapportert i vår interimsrevisjon, viser vi til vår revisjonsrapport interim av 14.12.2018.

Vi har gjennom året ved forespørsel, ytt bistand og veiledning til kommunen.

Etter endt revisjon av årsregnskapet for 2018 vurderer vi at Sør-Odal kommune i det alt vesentlige har etablert rutiner som sikrer god intern kontroll, og at internkontrollen fungerer tilfredsstillende på de fleste områder.

Vår revisjon har ikke avdekket vesentlige forhold som får konsekvenser for vår revisjonsberetning.

Vi vil benytte anledningen til å takke for et godt samarbeid i året som har gått.

Kongsvinger, 15. april 2019

Tommy Pettersen
oppdragsansvarlig regnskapsrevisor

Terje Harstad
regnskapsrevisor

Kopi:
Kontrollutvalget
Økonomileder

Sør-Odal kommune
v/rådmann
Øgardsvegen 2
2100 SKARNES

Postboks 84, 2341 Løten
Telefon: 62 43 58 00
www.hedmark-revisjon.no
post@hedmark-revisjon.no
Org.nr.: 974 644 576 MVA
Bankgiro: 1822.46.49505

Saksbeh.:
Terje Harstad

Direkte tlf.:
951 42 808

Deres ref.:

Vår ref.:
1500/2018

Dato:
14.12.2018

REVISJONSRAPPORT INTERIM 2018 – SØR-ODAL KOMMUNE

Vi har gjennomført interimsrevisjon i Sør-Odal kommune og ønsker å knytte noen kommentarer til det arbeidet som er gjort.

Gjennom høsten har vi oppdatert tidligere kartlagte rutiner og implementerte kontroller. For at vi skal kunne bygge på kommunens interne kontrollhandlinger i vårt arbeid, må vi skaffe oss sikkerhet for at de interne rutinene og implementerte kontrollene fungerer tilfredsstillende. Dette gjør vi ved bruk av blant annet utvalgsbasert testing. På andre regnskapsområder der vi mener kommunens rutiner er svake eller der vi mener det er mer effektivt, vil vi teste detaljer, noe som medfører en større kontroll av regnskapsdataene. Hensikten er å gi oss tilfredsstillende sikkerhet for at det ikke oppstår vesentlige feil i regnskapet.

Videre har vi gjennom interimsrevisjonen hatt økt fokus på å kartlegge de forsystemer som overfører flest økonomiske transaksjoner til regnskapssystemet. Vi har identifisert hvilke innebygde applikasjonskontroller disse systemene har, og vurdert om kontrollene dekker opp for risikoer som foreligger ved bruk av systemene. I de tilfeller vi mener det burde vært ytterligere innebygde kontroller har vi tatt opp dette med systemansvarlige.

Nedenfor har vi summert opp våre erfaringer etter interimsrevisjonen.

Gjennomførte kontroller

Kommunen driver en mangeartet og kompleks virksomhet med et stort antall transaksjoner. Det er derfor svært viktig at det er etablert god økonomisk intern kontroll og at de etablerte kontrollene fungerer som forutsatt.

For å forsikre oss om at internkontrollen fungerer har vi testet følgende kontroller:

Attestasjon og anvisning knyttet til:

- innkjøp – elektroniske og manuelle bilag
- variabel lønn, herunder reiseregninger – elektroniske og manuelle bilag
- sosiale utbetalinger

Avstemminger knyttet til:

- bank
- merverdiavgiftskompensasjon

Kontroller knyttet til:

- inn- og utmelding av pensjonsordningen
- fast lønn utbetales på bakgrunn av signert arbeidsavtale
- rutiner og kontroller knyttet til kontant omsetning
- etterberegning av egenandel for langtidsopphold
- kontroll av trekkoppgjørslister fra NAV

I tillegg har vi påsett om:

- skille mellom drift og investering synes ivaretatt
- budsjettreguleringer blir tilstrekkelig hensyntatt
- offentlige anskaffelser har hatt tilstrekkelig konkurranse

I hovedsak har våre tester ikke avdekket vesentlige feil eller avvik, med unntak av attestasjon og anvisning av variabel lønn.

Vi mener at kommunens interne kontroll med unntak av ovenfor nevnte forhold fungerer tilfredsstillende. Vi vil imidlertid komme med noen kommentarer og anbefalinger:

Attestasjon og anvisning variabel lønn

Ved test av attestasjon og anvisning av manuelle bilag vedrørende variabel lønn fant vi manglende attestasjon på enkeltstående bilag. Disse bilagene var kun anvist. Ved et utvidet utvalg av ytterligere bilag fant vi ingen avvik. Dette viser at kommunen fortsatt har noe utfordringer knyttet til dette, selv om vi ikke fant avvik i utvidet utplukk.

Selv om kommunen har etterlevd økonomireglementet, hvor det i punkt 3.1 fremgår:

«Det skal anvises for alle utbetalinger. Det skal foreligge anvisning, dvs. utbetalingsordre fra den som har anvisningsmyndighet, før enhver utbetaling som innebærer kontroll av faktura/timeliste fra den som har anvisningsmyndighet.»

Mener vi at kommunen bør sørge for at slike utbetalingsbilag også attesteres slik at arbeidsdeling sikrer reduksjon av mislighetsrisiko.

Ved test av attestasjon og anvisning vedrørende elektroniske reiseregninger i Visma Expense fant vi avvik ved at samme person har attestert og anvist. I dette systemet er det ikke satt opp

sperrer som hindrer at samme person kan både attestere og anviser samme reiseregning. Vi har rapportert samme forhold i 2016 og 2017.

Ved test av attestasjon og anvisning av elektroniske bilag vedrørende variabel lønn i kommunens turnussystemer ble det også avdekket avvik ved at timelister manglet enten attestasjon eller anvisning. Vi har også funnet timelister hvor den som anviser for sin enhet, også anviser for egne timer eller vakter som ligger inne i turnusen. Dette er ikke i tråd med økonomireglementets punkt 3.5, og medfører en mislighetsrisiko. Det er heller ikke i dette systemet satt opp sperrer som hindrer at samme person kan både attestere og anviser. Vi har rapportert dette forholdet også i 2016 og 2017.

Attestasjon og anvisning ved utbetaling økonomisk stønad

Vi har testet arbeidsdelingen i systemet for utbetaling av økonomisk stønad - Velferd - ved å kontrollere et tilfeldig utvalg av utbetalinger. For 2017 ble det ble avdekket flere avvik hvor det manglet attestasjon og vi konstaterte at rutinen ikke fungerte tilfredsstillende. Tilsvarende kontroll for 2018 viser at det i utplukket ikke forekommer avvik og vi konkluderer med at rutinen for attestering og anvisning er skjerpet inn. Vi poengterer fortsatt at det er ikke lagt opp sperrer i systemet for at samme person kan attestere og anviser transaksjonene. Endret organisering eller sperre i systemet vil sikre arbeidsdeling.

Kommunen må sørge for rutiner som sikrer at bestemmelsene i økonomireglementet om attestasjon og anvisning etterleves.

Arbeidsavtale

Ved vår stikkprøvekontroll av at lønn utbetales på grunnlag av arbeidsavtale, fant vi for at det forelå ansettelsesavtale ved nyansettelser. Etter vår oppfatning oppfylder dokumentasjonen alle krav til arbeidsavtale slik som framgår av arbeidsmiljøloven § 14-6.

Kontantsalg

Ved kontantsalg som er mindre enn 3G må det innarbeides rutiner som tilfredsstiller dokumentasjonskrav iht. bokføringsforskriftens krav i delkapittel 5-4, jf. forskrift om årsregnskap og årsberetning § 2.

Vi har foretatt stikkprøvekontroll av oppgjør vedrørende kontantsalg i svømmehallen, kantine SOAS, Ungdommens hus, kasse på rådhuset og Lyshuset. Med unntak av svømmehallen, finner vi avvik i form av et det kun er en person som signerer på oppgjør av kassen. Vi anbefaler at to personer signerer på oppgjørene og at bankinnskudd foretas regelmessig for å unngå at store kontantbeholdninger oppbevares.

Offentlige anskaffelser – konkurranse

Vi har foretatt stikkprøvekontroll av at leverandører med anskaffelser over kr 100 000 er gjenstand for konkurranse. Det er rettet forespørsel til administrasjonen, der vi ber om dokumentasjon for at regelverket er fulgt. Det er ikke avdekket avvik i form av manglende dokumentasjon for de vi har fått tilbakemelding på. Vi poengterer at vi fortsatt venter på tilbakemelding fra administrasjonen vedrørende fire leverandør av totalt ti kontrollerte. Vi følger opp dette videre.

Opprinnelig budsjett

Vi har kontrollert at endelig vedtatt budsjett stemmer med kommunestyrets vedtak i K-sak 114/17 av 19.12.2017. Det fremkom ingen vesentlige feil og avvik.

Budsjettreguleringer

Vår gjennomgang interim av budsjettreguleringer har avdekket noe kommunestyre saker hvor det ikke er registrert budsjettregulering i regnskapssystemet. Forholdet tas opp med økonomikontoret og følges opp videre i årsavslutningen.

Kompensasjon for merverdiavgift

I 2014 kom det, jf. eINFO 14/9 fra NKRF endrede krav til dokumentasjon for å kreve kompensasjon for merverdiavgift for bl.a. helse- og sosialboliger. I tillegg til at boligen er særskilt tilrettelagt er det også krav om at boligen faktisk brukes som en helse- eller sosialbolig. I skrevet legges det til grunn at det kun er tildelingsvedtak som gir den nødvendige dokumentasjonen av kompensasjonskravet. Videre fremkommer at det må etableres en form for referanse mellom regnskapet og tildelingsvedtakene.

Vi har mottatt oversikt over utleieboligene som viser tiltak for fysisk tilrettelegging og henvisning til vedtak. Dokumentasjonen for disse utleieboligene viser nå at det er foretatt vurdering av vedtakene for den enkelte beboer og at mva. kode er satt/endret i tråd med berettiget kompensasjon eller ikke. Vår presisering knyttet til manglende dokumentasjon vedrørende utleieboliger i våre terminvise revisjonsberetninger er tatt ut da vi mener at dokumentasjon er framlagt ansees tilfredsstillende.

Årsavslutningen

Før vi avlegger revisjonsberetningen vil vi ved behov avvikle et møte mellom ledelsen og revisjonen hvor vi gjennomgår utkast til årsavslutningsbrev og utkast til revisjonsberetning for 2018. Vi vil komme tilbake til eventuelt tidspunkt senere.

Vi minner om at frist for avleggelse av årsregnskapet er 15. februar og frist for avleggelse av årsberetning 31. mars. Dersom disse fristene overholdes vil vi avgi vår revisjonsberetning innen fristen 15.april.

Kongsvinger, 14. desember 2018

Tommy Pettersen

oppdragsansvarlig regnskapsrevisor

Terje Harstad
regnskapsrevisor

Kopi: kontrollutvalget

Arkivsak-dok. 18/00038-52
Saksbehandler Nina Bolneset

Saksgang	Møtedato
Sør-Odal kontrollutvalg	06.05.2019

SAK S-30/19 SAMTALE MED RÅDMANNEN.

Forslag til vedtak/innstilling:

Kontrollutvalget tar samtalen med rådmannen til orientering.

Vedlegg:

Ingen.

Saksframstilling:

Kontrollutvalget innkaller rådmann Frank Hauge til en samtale hvor vi kan diskutere generelle problemstillinger i Sør-Odal kommune. Kontrollutvalget ber om at rådmannen orienterer om saker som han anser som relevante for kontrollutvalgets arbeid.

Det er visse faste punkter som gjennomgås i samtalen med rådmannen.

- *Kontrollutvalget vil i hvert møte ha en rapportering fra rådmannen om den økonomiske situasjonen i kommunen, inkludert viktige forhold i investeringsregnskapet.*
- *Eventuelle anmeldelser og varslinger siden forrige møte.*
- *Registrerte åpnede tilsynssaker (ikke ordinære varslede tilsyn) siden forrige møte (enhet, sak/tema (ikke navn)).*
- *Oppfølging av KS-saker.*
- *Sykefraværet i kommunen.*

Arkivsak-dok. 18/00174-10
Saksbehandler Nina Bolneset

Saksgang	Møtedato
Sør-Odal kontrollutvalg	06.05.2019

SAK S-31/19 OPPFØLGING AV TIDLIGERE FORVALTNINGSREVISJON, INTERNKONTROLL.

Forslag til vedtak/innstilling:

Kontrollutvalget tar rådmannens tilbakemelding til orientering.

Vedlegg:

1. Tilbakemelding fra rådmannen, datert ...

Saksframstilling:

Kontrollutvalget behandlet i møtet 27.8.18 (sak 41/18) en forvaltningsrevisjonsrapport fra Hedmark Revisjon IKS knyttet til *Intern kontroll*. Saken ble deretter behandlet i kommunestyret 4.10.18, sak 060/18, med følgende vedtak, i tråd med kontrollutvalgets innstilling:

- a. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapporten om Intern kontroll i Sør-Odal til orientering.
- b. Kommunestyret ber administrasjonen følge opp rapportens anbefalinger.
- c. Kontrollutvalget innhenter tilbakemelding fra administrasjonen om hvordan anbefalingene er fulgt opp, innen 1.5.19

Rapporten hadde følgende problemstillinger:

1. Har kommunen et helhetlig system for intern kontroll?
2. Hvordan er dette i så fall integrert i kommunens organisasjon?
3. Hvilke rutiner er etablert for å sikre en god intern kontroll i den enkelte enhet og hvordan fungerer de i praksis?

Det skulle i gjennomgangen fokuseres på følgende enheter/tjenester:

- ☐ Håndtering av medisiner
- ☐ IKT-sikkerhet
- ☐ Innkjøp (oppfølging av anbefalinger)

For den første problemstillingen konkluderer revisjonen med at det ikke foreligger noe helhetlig system for intern kontroll, men at det jobbes med å få dette på plass. Av den grunn kan en da heller ikke si at den interne kontrollen er integrert i kommunens organisasjon (problemstilling 2). Når det gjelder etablerte gode internkontrollrutiner (problemstilling 3) så er det ganske gode rutiner på «håndtering av medisiner» - og også på «IKT-sikkerhet». Sør-Odal har nettopp gått inn i HIKT (Hedmark IKT) og med det, bedret sikkerheten. Når det gjelder innkjøp og oppfølging av tidligere anbefalinger, så skriver revisjonen bl.a. følgende i kap. 9.3:

Det feltet der revisor oppfatter at det er størst svakheter, er innen innkjøpsfeltet. Det understrekes at dette ikke er en fullverdig forvaltningsrevisjon av innkjøp, men vi har oppdaget mangler som gjør at vi kan konkludere med at det ikke er tilfredsstillende. Den største svakheten er at ingen i kommunen tar et overordnet ansvar for innkjøp og at kommunen lener seg i svært stor grad på RIIG.

Revisjonen har sagt følgende om anbefalinger i pkt. 10:

Revisor gir sine anbefalinger med bakgrunn i de vurderinger og konklusjoner som er gjort i revisjonsprosjektet. For å oppnå et helhetlig system for intern kontroll og integrere dette i kommuneorganisasjonen anbefaler vi at rådmannen vurderer følgende:

- Internkontrollsystemet bør knyttes opp til, og tilpasses kommunens øvrige styringssystem med hensyn til planlegging, gjennomføring og rapportering.
- Ansvaret for internkontroll bør være knyttet opp til andre lederoppgaver som økonomi, ansvar for kvalitet/fag og personalforvaltning.
- Internkontrollsystemet bør være basert på kommunens målsettinger (med hensyn til helhetlig styring og riktig utvikling, godt omdømme og legitimitet, kvalitet og effektivitet i tjenesteproduksjonen samt etterlevelse av lover og regler).
- Det bør gjennomføres kontrollaktiviteter som er et resultat av risikovurderinger, både sektorovergripende, på det enkelte tjenesteområde og for kommunens støttefunksjoner.
- Internkontrollsystemet bør omfatte hele organisasjonen, og medarbeidere og ledere på alle nivåer deltar i utforming av nye løsninger, prosedyrer, rutiner, samhandling, internkontrolltiltak, risikovurderinger etc. på sine områder.
- Internkontrollsystemet bør benyttes til læring og utvikling (systematisk forbedringsarbeid) og inkluderer også avvikshåndtering.
- Det bør legges til rette for gode informasjons- og rapporteringssystemer hvor det foretas en fortløpende evaluering av tiltak som er iverksatt, og hvor en rapporterer både på hva som er gjort og hva som er oppnådd (effekten av tiltakene).
- Rådmannen bør gjennomføre oppfølging av internkontrollsystemet og fange opp det arbeidet som gjøres i hele internkontrollens virkeområde.
- Kommunen bør jobbe videre med å lage rutiner i samarbeidet med Nord-Odal når det kommer til lønn og personal.
- Å ta innkjøpsrutinene inn i arbeidet med internkontrollsystemet så snart som mulig.

Når det kommer til medisinshåndtering kommer vi med følgende anbefaling:

- Enhetene bør gå gjennom rutinene, for å sjekke at det kun er de nyeste versjonene som er tilgjengelige. Dette vil antageligvis bli tatt tak i gjennom kvalitetsutvalgene i helse og

omsorg. Det er en fordel om rutinene dateres når de er vedtatt, så man ved tvil kan bruke den nyeste versjonen.

På feltet om IKT-sikkerhet har vi følgende anbefalinger:

- Selv om kommunen har gått inn i samarbeidet med HIKT er det viktig at den selv tar ansvar for rutiner og kontroll på dette feltet.

På feltet om innkjøp har vi følgende anbefalinger:

- Kommunen bør sørge for at noen internt har en oversikt over innkjøp og avtaler.
- Innkjøpsveilederen bør gjøres kjent for alle ansatte med ansvar for innkjøp.
- Det bør sikres at alle kommunes gjeldende rammeavtaler inkludert pris- og produktoversikt er å finne på kommunes intranett
- Det bør sikres at det er kjent for alle innkjøpere hvor de kan finne rammeavtalene samt pris- og produktoversikt
- Det bør avsettes tid og ressurser til å vurdere behovet for avtaler og kjøre nye anbud når de gamle rammeavtalene går ut
- Det bør planlegges og gjennomføres systematiske tester av de interne kontrollrutinene for innkjøp. Systemet og tester bør dokumenteres
- Det bør sikres at alle anskaffelser over kroner 100.000,- foretas i tråd med regelverket for offentlige anskaffelser, herunder at pristilbud fra tre eller flere tilbydere innhentes der det er mulig og det føres protokoll for valg av leverandør

Vi ber her om en skriftlig tilbakemelding innen 25.4.19 på hvordan rapportens anbefalinger er fulgt opp i ettertid. I skrivende stund er ikke svar mottatt, så dette vil da bli ettersendt.

Arkivsak-dok. 18/00038-58
Saksbehandler Nina Bolneset

Saksgang	Møtedato
Sør-Odal kontrollutvalg	06.05.2019

SAK S-32/19 ETIKK OG VARSLING I KOMMUNEN.

Forslag til vedtak/innstilling:

Kontrollutvalget tar diskusjonen med rådmannen til orientering.

Vedlegg:

1. Råd for etikkarbeid i kommuner (KS/FoU)

Saksframstilling:

Arbeidsmiljøloven har bestemmelser om varsling (kapittel 2 A) og sier at arbeidsgiver har plikt til å utarbeide rutiner for varsling:

§ 2 A-3. Plikt til å utarbeide rutiner for intern varsling

- (1) Dersom forholdene i virksomheten tilsier det, plikter arbeidsgiver å utarbeide rutiner for intern varsling i samsvar med § 2 A-1 i tilknytning til det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet.
- (2) Arbeidsgiver plikter alltid å utarbeide slike rutiner dersom virksomheten jevnlig sysselsetter minst 5 arbeidstakere.
- (3) Rutinene skal utarbeides i samarbeid med arbeidstakerne og deres tillitsvalgte.
- (4) Rutinene skal ikke begrense arbeidstakers rett til å varsle etter § 2 A-1.
- (5) Rutinene skal være skriftlige og minst inneholde:
 - a) oppfordring til å varsle om kritikkverdige forhold,
 - b) fremgangsmåte for varsling,
 - c) fremgangsmåte for mottak, behandling og oppfølging av varsling.
- (6) Rutinene skal være lett tilgjengelig for alle arbeidstakere i virksomheten.

De fleste kommunene har utarbeidet slike rutiner. Det som ofte mangler i rutinene, er et punkt om hvem det skal varsles til dersom det er rådmannen, som det varsles mot. Vi kommer litt tilbake til dette nedenfor.

I 2017 ble det utarbeidet noen råd for etikkarbeidet i kommunen (Råd for etikkarbeid i kommuner. Del av Oslo Economics rapport 2017-61). I dokumentet (se vedlegg 1) står det følgende i innledningen:

Kommunesektoren arbeider kontinuerlig for å hindre uetisk atferd og korrupsjon. På oppdrag fra KS har Oslo Economics, i samarbeid med Prof. Tina Søreide ved NHH, utviklet et sett råd for hvordan kommuner og fylkeskommuner bør jobbe for å hindre uetisk atferd og korrupsjon. Rådene er ment som en støtte til ledere og folkevalgte.

I dette dokumentet er det følgende inndeling, i forhold til hva det er gitt råd til:

1. Verdier, holdninger og kultur
2. Etske retningslinjer
3. Risikoanalyser for å avdekke sårbare områder og prosesser
4. Klar rolle- og ansvarsfordeling
5. Kommunens kontrollutvalg
6. Internkontroll med fokus på å avdekke kritikkverdige forhold
7. Varslingsrutiner for å avdekke kritikkverdige forhold
8. Åpenhet og innsyn for offentligheten
9. Bruke muligheten til digitalisering for å hindre uetisk atferd og korrupsjon.

Kontrollutvalget har en klar rolle i dette arbeidet og det står følgende i råd 5:

- Kontrollutvalget bør ha fokus på å avdekke uetisk atferd og korrupsjon
- Kontrollutvalget bør få gjennomført kontroller på grunnlag av risikoanalyser og mistanke om uetisk atferd

Kontrollutvalget har gjentatte ganger hatt dette som tema opp gjennom årene, og vi tar opp igjen dette temaet nå som en fellessak i alle kontrollutvalgene, men denne gangen tar vi først og fremst opp spørsmålet om varsling og varslingsrutiner.

Fafo laget i 2017 en rapport for KS (<https://www.ks.no/fagomrader/demokrati-og-styring/etikk/ytringsfrihet-og-varsling-i-kommunesektoren/>) om Ytringsfrihet og varsling i kommunesektoren. Vi tar med et utdrag om «Betydningen av varslingsrutiner»:

Arbeidstakere i kommuner og fylkeskommuner med varslingsrutiner vurderer ytringsbetingelsene som bedre enn de som svarer at de ikke har slike rutiner. I dag har åtte av ti kommuner og fylkeskommuner skriftlige rutiner for hvordan arbeidstakerne skal varsle. Ytterligere syv prosent svarer at rutiner er under utarbeidelse.

Rapporten viser også en klar sammenheng mellom det å ha varslingsrutiner og effekten av å varsle. I virksomheter som ikke har varslingsrutiner, mener 69 prosent av arbeidstakerne at det ikke har noen effekt å varsle om kritikkverdige forhold. Der hvor rutiner for håndtering av varsling er på plass er tilsvarende tall 31 prosent. En betydelig andel ledere mener at varslingsrutinene har gjort det er tryggere og enklere å varsle, mens nær halvparten av arbeidstakerne mener disse har gjort det tryggere å varsle.

En ganske stor andel varslinger gjelder psykososiale arbeidsmiljøproblemer som i større grad kjennetegnes av subjektivitet og ulike oppfatninger. En stor andel svarer at leder har ansvaret for det kritikkverdige forholdet. Det viser seg at arbeidstakere med høyere utdanning varsler mindre enn de med lavere utdanning, og kvinner varsler mer enn menn.

Varslingsrutiner er omtalt i **pkt. 7** i dokumentet «Råd for etikkarbeid i kommuner», som nevnt ovenfor. Det står følgende:

VARSLINGSRUTINER FOR Å AVDEKKE KRITIKKVERDIGE FORHOLD (side 9-10 i vedlagte dokument)

- Kommunen bør anerkjenne verdien av varsling og arbeide for et godt ytringsklima
- Kommunen bør gjøre det enkelt og trygt å varsle om kritikkverdige forhold
- Varslingsrutiner bør beskrive hvordan medarbeidere kan si fra om kritikkverdige forhold til andre enn sin egen leder
- Kommunen bør jevnlig undersøke om medarbeidere kjenner til varslingsrutinene og varslernes rettigheter
- I tillegg til varslingsrutiner bør kommunen ha tipsmottak for innbyggere som har mistanke om uetisk atferd og korrupsjon i kommunen

Som nevnt ovenfor, mangler det ofte rutiner for varsling mot rådmannen, jf. råd 3 under pkt. 7):

Råd 3: Varslingsrutiner bør beskrive hvordan medarbeidere kan si fra om kritikkverdige forhold til andre enn sin egen leder

I tilfeller der det varsles om en kollega på samme nivå eller i en annen avdeling, vil det ofte være hensiktsmessig å varsle til sin egen leder. Dette kan enten skje gjennom en muntlig beskjed, eller en mer formell prosess når det er nødvendig. En utfordring oppstår imidlertid når lederen er ansvarlig for det kritikkverdige forholdet som arbeidstakeren vil varsle om, eller ikke reagerer på varsler om andre. I slike tilfeller er det viktig at medarbeideren kan si fra om det kritikkverdige forholdet til andre enn sin egen leder.

For å kunne varsle om egen leder kan det være en fordel om det er mulig å varsle konfidensielt. Konfidensialitet innebærer at varslersens identitet er kjent for den som mottar varselet, men ikke for dem det varsles om. Kommunen kan også vurdere å legge til rette for at varsling skjer anonymt for å styrke beskyttelsen av varsleren.

I noen tilfeller vil det etter varslersens oppfatning være personer på toppnivå i kommunen som er ansvarlig for det varsleren mener er kritikkverdig. Av den grunn bør varslingsrutiner beskrive hvordan og til hvem arbeidstakere da skal varsle til. Det kan også varsles eksternt, for eksempel til offentlige tilsynsmyndigheter. I en del tilfeller vil varsler om kritikkverdige forhold i kommunen gis til folkevalgte. Det bør derfor finnes rutiner for hvordan folkevalgte skal håndtere varsler.

Eksterne (innbyggere mm.) kan varsle til kommunen, dersom kommunen har et eget eksternt varslingsorgan, jf. råd 5:

Råd 5: I tillegg til varslingsrutiner bør kommunen ha tipsmottak for innbyggere som har mistanke om uetisk atferd og korrupsjon i kommunen

Varsling slik begrepet brukes i arbeidsmiljøloven, omfatter tilfeller der arbeidstakere (også innleide) sier fra om kritikkverdige forhold til noen som kan gjøre noe med det.

Som et supplement til varsling fra arbeidstakere, kan tips fra brukere, leverandører og innbyggere generelt være en viktig kilde til informasjon om kritikkverdige forhold i kommunen. Kommunen bør derfor innrette trygge tipsmottak også for personer som ikke er ansatt i kommunen. I en del tilfeller vil tips om kritikkverdige forhold i kommunen gis til folkevalgte. Det bør derfor finnes rutiner for hvordan folkevalgte skal håndtere tips fra publikum.

Regjeringen oppnevnte i 2016 et eget varslingsutvalg som skulle for å gjennomgå og vurdere varslingsreglene i arbeidsmiljøloven. Dette arbeidet ble lagt fram i NOU 2018: 6 Varsling –

verdier og vern — Varslingsutvalgets utredning om varsling i arbeidslivet <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-6/id2593665/>. Ifølge denne NOU-en kan et varslingsmottak, som nevnt i råd 5 ovenfor, også fungere som varslingsmottak dersom kommunens ledelse er inhabile eller er de som det varsles imot (NOU 2018:6 side 109).

«Ved intern varsling vil varslingsmottaker være arbeidsgiver eller en representant for arbeidsgiver. Dette kan være ulike nivåer av ledere i linjen, personalsjef eller andre i ledelsen, daglig leder, styreleder, internrevisjon eller revisjonsutvalg, interne varslingsmottak eller varslingssekretariat. **Dersom virksomheten har en ordning med et eksternt varslingsmottak, vil varsling til dette også regnes som intern varsling.**» (min utheving).

I de flere av de kommunene som har egne eksterne varslingssekretariater, så er det kommunens eksterne advokat som er varslingssekretariat. Dette er altså et advokatfirma som bistår ledelsen og gir råd i juridiske spørsmål - og som kanskje samtidig mottar kritikk mot den samme ledelsen gjennom en varsling. Advokaten vil jo være avhengig av å ha en godt forhold til rådmannen for å sikre seg oppdrag framover. Hvem skal denne advokaten ivareta, varsleren eller rådmannen? Opptrer disse ta med tilstrekkelig distanse og uavhengighet i de forskjellige sakene og vil dette i så fall stride mot «God advokatskikk (pkt. 2.1.2):

En advokat må ikke påta seg oppdrag hvor hans personlige økonomiske interesser kan komme i konflikt med klientens interesser eller ha innflytelse på hans frie og uavhengige stilling som advokat.

Sekretariatsleder har hatt kontakt med KS sitt etikkutvalg (Lise Spikkeland) og spurt om etikkutvalget har drøftet denne problemstillingen. Hun svarer i e-post av 3.4.19 at etikkutvalget ikke har drøftet dette, men hun sier også at det er en utfordring det som undertegnede peker på. Men de har altså ikke gitt noen uttalelser på dette. KS har laget en egen veileder «Ytringsfrihet og varsling», hvor pkt. 3.4 omhandler «Intern varsling». I pkt. 3.4.2 heter det:

3.4.2 Varsling til kommunens alternative varslingsordning For de tilfeller der det ikke er ønskelig å varsle i linje, bør det være en alternativ og uavhengig varslingsordning som har nødvendig tillit blant ansatte. En slik varslingsordning kan være sammensatt av ansatte i kommunen eller en eller flere eksterne medlemmer. Hvilken ordning kommunen velger, vil bero blant annet på kommunens størrelse og organisering. Lokale forhold, kostnader og ressursinnsats må også vurderes, selv om det ikke nødvendigvis blir avgjørende.

Det kan for eksempel opprettes et særskilt varslingssekretariat. Medlemmene i det særskilte varslingssekretariatet bør ha kompetanse innen arbeidsmiljø, jus og økonomi. Tillitsvalgte skal ha en fri og uavhengig stilling for å kunne ivareta arbeidstakerne. De bør derfor ikke være med i et sekretariat.

Et alternativ er å engasjere et advokatkontor for å ta imot varslinger.

Her ser vi at det foreslås et eget varslingssekretariat eller et advokatkontor, dersom det ikke er ønskelig å varsle i linje. Men det er ingen problematisering i forhold til uavhengighet. Vi er også kjent med at noen kommuner benytter kommunens revisjon som varslingsmottak (eks. Romerike Revisjon IKS <http://www.romerikerevisjon.no/hjem/varsling>). Dette er i hvert fall en helt uavhengig instans til å behandle et varsel rettet mot rådmannen.

Karmøy kommune har nylig behandlet en revisjonsrapport om varsling i kommunen <https://www.karmoy.kommune.no/moteplan/sak/178685/>. Vi tar med utdrag av forslag til prosedyre for håndtering av varsel om kritikkverdig forhold, pkt. 4.4, som sier følgende:

SÆRLIG OM VARSLING SOM GJELDER RÅDMANN

Varsling om kritikkverdige forhold vedrørende rådmannen oversendes kontrollutvalget. Ordfører og rådmann informeres om mottatt varsel. Varselet oversendes revisjonen for undersøkelse og behandling. Revisjonen oversender saken med anbefalinger om tiltak/henleggelse til kontrollutvalget for behandling der. Kontrollutvalgets tilråding oversendes formannskapet og deretter kommunestyret for endelig vedtak. Kontrollutvalget/ revisjonen har ansvar for oppfølging av varsling mot rådmannen. Formannskapet/ kommunestyret skal informeres når saken er avsluttet.

De har altså valgt en rutine hvor varsel rettet mot rådmannen skal sendes kontrollutvalget. Vi er usikre på om dette er riktig, og det som er mest betenkelig er det som står om at «Kontrollutvalget/revisjonen har ansvar for oppfølging av varsling mot rådmann». Hvis dette betyr at kontrollutvalget/revisjonen trer inn i «linjen» og opptrer som arbeidsgiver og følger opp på den måten, så kan ikke kontrollutvalget gjøre dette, men kontrollutvalget kan selvsagt etterspørre hvordan eventuelle anbefalinger/tiltak er fulgt opp. Kontrollutvalgets rapporteringsvei er til kommunestyret, så kan selvsagt formannskapet få kopi.

Hvorvidt kontrollutvalget skal ha en rolle i forhold til varsling, er som sagt, usikkert, men når det er sagt, så er greit å ha med seg det som står i Kontrollutvalgsboka¹ (side 31):

Ansatte i kommunen (min utheving) kan varsle til kontrollutvalget dersom de har avdekket kritikkverdige forhold, eller dersom etablerte varslingsrutiner ikke fungerer. Kommunen har plikt til å legge til rette for varsling om kritikkverdige forhold, og den som varsler har rett til vern mot gjengjeldelse.

I NOU 2018: 6 - Varsling – verdier og vern, som nevnt ovenfor, ble det foreslått å opprette et eget varslingsombud, jf. bl.a. side 188-193. Et slikt ombud skulle i alle hovedsak ha en veilederrolle:

«Varslingsombudets hovedoppgave bør være å gi god veiledning og støtte til varslere og andre som er i vanskelige situasjoner i forbindelse med varsling. Ombudet kan da nøste opp i saken, finne ut hva som egentlig er den rettslige problemstillingen og gi råd om hvilke alternativer som finnes.»

«Regjeringen fremmet 5. april en lovproposisjon med forslag til endringer i arbeidsmiljølovens regler om varsling. I proposisjonen følger regjeringen opp de aller fleste forslagene fra Varslingsutvalget» (<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/folger-opp-varslingsutvalget/id2640513/>), men har **ikke** gått inn for at det skal opprettes et eget varslingsombud. Det sies følgende om dette her:

Regjeringen er enig med utvalget i at varslere og andre aktører i en varslingsprosess kan ha særlig behov for veiledning og bistand. Det betyr ikke at et eget varslingsombud er den beste løsningen, verken økonomisk eller faglig sett.

Arbeidstilsynet har bygget opp en betydelig kompetanse innen varsling, og driver utstrakt veiledningsvirksomhet. Det er med andre ord allerede et sted hvor varslere og andre kan

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/kontrollutvalgsboken/id2468270/>

henvende seg for å få veiledning. Flere høringsinstanser har påpekt at opprettelse av et eget varslingsombud vil føre til vanskelige grenseoppganger mellom et ombud og Arbeidstilsynet, i tillegg til at det også vil kunne være overlapp av oppgaver. Regjeringen ønsker derfor å satse på Arbeidstilsynet, fremfor å opprette et nytt offentlig organ.

Vi har ikke funnet noe fasitsvar på en fullstendig varslingsrutine. Skal muligens en varsling mot rådmannen sendes til ordfører? Og i så fall, hvordan skal ordfører håndtere et slikt varsel i ettertid? Og hvem skal behandle et eventuelt varsel mot en ordfører?

Kontrollutvalget ønsker en drøfting med rådmannen om hvordan han/hun tenker i forhold til å ha gode nok varslingsrutiner – også når det varsles mot rådmannen. Hvilke alternativer ser rådmannen for en slik rutine? Og i forhold til råd 5, som nevnt ovenfor, om eksternt varslingsmottak for innbyggerne (tips/varsling), har rådmannen noen tanker om dette?

Råd for etikkarbeid i kommuner

Del av Oslo Economics rapport 2017-61

Råd for etikkarbeid i kommuner

Kommunesektoren arbeider kontinuerlig for å hindre uetisk atferd og korrupsjon. På oppdrag fra KS har Oslo Economics, i samarbeid med Prof. Tina Søreide ved NHH, utviklet et sett råd for hvordan kommuner og fylkeskommuner bør jobbe for å hindre uetisk atferd og korrupsjon. Rådene er ment som en støtte til ledere og folkevalgte.

Rådene er inndelt i ni sentrale arbeidsområder. For hvert arbeidsområde gis to til fem råd om etikkarbeidet og oppfølgingen av dette. Rådene er utarbeidet på grunnlag av beste praksis nasjonalt og internasjonalt (hovedkilde OECD). En del av rådene bygger på lovkrav og/eller gir veiledning til hvordan lovbestemmelser kan etterleves i praksis.

Rådene er relevante for alle kommuner og fylkeskommuner, uavhengig av organisasjonsform. For enkelthets skyld er rådene formulert for en kommune styrt etter formannskapsmodellen. Rådene retter seg primært mot ledere i kommuner og fylkeskommuner. Når det i et råd står at «kommunen bør», betyr dette at administrasjonssjef, enhetsledere og andre ledere i administrasjonen og virksomhetene bør ta ansvar for at det skjer. Der politiske utvalg har ansvar for etikkarbeidet beskrives det eksplisitt.

Vi håper at rådene vil være til nytte for kommuner og fylkeskommuner som ønsker å vurdere og forbedre sitt etikkarbeid.

1. VERDIER, HOLDNINGER OG KULTUR

- Kommunen bør ha verdier som tydeliggjør rollen medarbeidere og folkevalgte har overfor samfunnet og brukere av kommunale tjenester
- Kommunen bør ha offentliggjort sine verdier
- Kommunen bør iverksette tiltak slik at medarbeidere og folkevalgte får en god forståelse for verdienes praktiske betydning og tar ansvar for at de etterleves, for eksempel gjennom dilemmatrening og medarbeidersamtaler

2. ETISKE RETNINGSLINJER

- Kommunen bør ha vedtatt og offentliggjort etiske retningslinjer for medarbeidere og folkevalgte
- De etiske retningslinjene bør beskrive hvordan medarbeidere og folkevalgte skal håndtere interessekonflikter, herunder habilitetsspørsmål, bierverv og gaver/fordeler
- De etiske retningslinjene bør beskrive reaksjoner ved brudd på retningslinjene
- Kommunen bør jevnlig undersøke om medarbeidere og folkevalgte kjenner og etterlever de etiske retningslinjene, og om det blir reagert ved brudd på retningslinjene
- Nye medarbeidere bør underskrive på at de vil følge de etiske retningslinjene, som en del av arbeidskontrakten

3. RISIKOANALYSER FOR Å AVDEKKE SÅRBARE OMRÅDER OG PROSESSER

- Kommunen bør jevnlig kartlegge hvilke prosesser som er mest utsatt for risiko for uetisk atferd og korrupsjon
- Kommunen bør prioritere kartlegging av risiko for uetisk atferd og korrupsjon i kjente risikoområder som anskaffelser, plan- og byggesaksbehandling og eierstyring av kommunale selskap
- Kommunen bør iverksette risikoreduserende tiltak når det avdekkes risiko for uetisk atferd og korrupsjon

4. KLAR ROLLE- OG ANSVARSFORDELING

- Administrativ og politisk ledelse bør arbeide aktivt for å opprettholde en klar rolle- og ansvarsfordeling mellom folkevalgte og administrasjonen
- Kommunen bør arbeide aktivt for å opprettholde en klar rolle- og ansvarsfordeling mellom ulike avdelinger og medarbeidere innad i administrasjonen
- Administrasjonssjef og ordfører bør jevnlig gjøre rede for hvordan ulike deler av administrativ og politisk ledelse opprettholder en klar rolle- og ansvarsfordeling i praksis

5. KOMMUNENS KONTROLLUTVALG

- Kontrollutvalget bør ha fokus på å avdekke uetisk atferd og korrupsjon
- Kontrollutvalget bør få gjennomført kontroller på grunnlag av risikoanalyser og mistanke om uetisk atferd

6. INTERNKONTROLL MED FOKUS PÅ UETISK ATFERD OG KORRUPSJON

- Rutiner for å avdekke og hindre uetisk atferd og korrupsjon bør inngå som en del av internkontrollen
- Internkontroll for å hindre uetisk atferd og korrupsjon bør gjennomføres på grunnlag av risikoanalyser og mistanke, samt i form av stikkprøver
- Administrasjonssjefen bør jevnlig redegjøre overfor kommunestyret om hvordan internkontroll brukes for å avdekke og hindre uetisk atferd og korrupsjon

7. VARSLINGSRUTINER FOR Å AVDEKKE KRITIKKVERDIGE FORHOLD

- Kommunen bør anerkjenne verdien av varsling og arbeide for et godt ytringsklima
- Kommunen bør gjøre det enkelt og trygt å varsle om kritikkverdige forhold
- Varslingsrutiner bør beskrive hvordan medarbeidere kan si fra om kritikkverdige forhold til andre enn sin egen leder
- Kommunen bør jevnlig undersøke om medarbeidere kjenner til varslingsrutinene og varslernes rettigheter
- I tillegg til varslingsrutiner bør kommunen ha tipsmottak for innbyggere som har mistanke om uetisk atferd og korrupsjon i kommunen

8. ÅPENHET OG INNSYN FOR OFFENTLIGHETEN

- Kommunen bør gi medarbeidere en praktisk veiledning om hvilken type informasjon som skal og ikke skal unntas offentlighet
- Veiledningen bør legge vekt på meroffentlighetsprinsippet
- Kommunen bør gjøre det enkelt for publikum å bli kjent med beslutningsprosesser, forvaltningspraksis, tjenesteyting og -kvalitet
- Kommunen bør gjennomføre tilfeldige kontroller av saker og informasjon unntatt offentlighet og vurdere om offentlighetsloven etterleves

9. BRUKE MULIGHETENE I DIGITALISERING FOR Å HINDRE UETISK ATFERD OG KORRUPSJON

- Der det er mulig bør kommunens medarbeidere bruke digitale saksbehandlingssystem som sikrer at saksbehandlere kun har tilgang til egne saker, at spor lagres, og at personer med rett fullmakt må godkjenne saker før endelige vedtak
- Kommunen bør arbeide aktivt for at digitale løsninger innrettes på en måte som hindrer uetisk atferd og korrupsjon
- Kommunen bør bruke potensialet i digitale løsninger for å gi økt åpenhet og innsyn i kommunenes arbeid

Forklaring av råd for etikkarbeid i kommuner

1. VERDIER, HOLDNINGER OG KULTUR

Verdier, holdninger og kultur er grunnleggende elementer for å fremme etisk atferd og hindre korrupsjon.

For å støtte opp om gode holdninger og en sunn kultur, kan kommunen skrive ned og offentliggjøre sine verdier. Verdiene skal uttrykke hva som kjennetegner kommunens virksomhet i dens roller og funksjoner. Verdiene er rettesnoren for alle medarbeidere og folkevalgte, og signaliserer for omverdenen hva som skal kjennetegne kommunens virksomhet.

Ved å ha et aktivt og bevisst forhold til verdiene, vil de som opptrer på vegne av kommunen stå bedre rustet til å møte uetisk atferd og korrupsjon. Det vil også kunne forhindre utglidninger og dermed forebygge at uheldig praksis finner fotfeste.

For å sikre at de etterleves, må verdiene synliggjøres, tas opp med jevne mellomrom og gjøres relevante i den praktiske hverdagen i alle deler av kommunen. Det kan være enkelt å glemme verdier hvis de ikke gjentas og gjøres kjent gjennom praktiske eksempler. Små avvik kan over tid føre til aksept og at verdigrunnlaget skifter, slik at større avvik ikke lenger oppleves som alvorlige. Ledere er viktige rollemodeller i dette arbeidet og er avgjørende for å bygge en kultur med høy etisk bevissthet.

Råd 1: Kommunen bør ha verdier som tydeliggjør rollen medarbeidere og folkevalgte har overfor samfunnet og brukere av kommunale tjenester

Kommunene leverer velferdstjenester og forvalter offentlig myndighet og fellesskapets midler. Verdiene bør bidra til å fremme kommunenes mål ved å tydeliggjøre rollen medarbeidere og folkevalgte har overfor samfunnet og kommunens innbyggere.

Råd 2: Kommunen bør ha offentliggjort sine verdier

I teorien kan verdier ofte oppfattes som allmenne og enkle å slutte seg til. I praksis kan medarbeidere og folkevalgte oppleve at verdiene settes på prøve, at det oppstår dilemmaer eller konflikter hvor det ikke er opplagt hvordan en skal opptre. Verdiene kan gi veiledning i etiske dilemmaer som ikke er regulert gjennom lover og retningslinjer. Som et minimum bør kommunen skriftliggjøre og offentliggjøre sine verdier for å gjøre dem best mulig kjent for flest mulig.

Råd 3: Kommunen bør iverksette tiltak slik at medarbeidere og folkevalgte får en god forståelse for verdienes praktiske betydning og tar ansvar for at de etterleves, for eksempel gjennom dilemmatrening og medarbeidersamtaler

Det er ikke nok å formulere og offentliggjøre gjennomtenkte verdier hvis de ikke blir forstått og etterlevd i praksis. Etikk handler i mange tilfeller om dilemmaer, gråsoner og vanskelige valg. Derfor er det nødvendig at alle tar ansvar for verdiene og at riktig atferd trenes. Dilemmatrening gir medarbeidere og folkevalgte muligheten til å reflektere over konkrete etiske problemstillinger og utfordre egne og andres holdninger. Dilemmatrening bør være tilpasset faktiske problemstillinger den enkelte medarbeider og folkevalgte møter i hverdagen.

En annen anledning til å styrke verdigrunnlaget er medarbeidersamtaler. Ved å ta opp verdigrunnlaget og diskutere innholdet og etiske problemstillinger, kan ledere bruke disse samtalene til å forme holdningene hos medarbeiderne i kommunen.

Det finnes flere andre tiltak som kommunen kan iverksette for å gjøre innholdet i verdiene kjent, for eksempel opplæring eller seminarer, og introduksjonskurs for nye medarbeidere og folkevalgte.

Tiltakene for å gi medarbeidere og folkevalgte bedre kjennskap til verdiene kan også brukes for å bedre forståelsen for og etterlevelsen av de etiske retningslinjene.

Eksempler på hvordan rådene kan følges i praksis

- **Etikk og verdier i Bergen kommune**
- **Eksempler på etiske dilemma fra KS Folkevalgtprogram**
- **Kortfilmer om etisk refleksjon (KS)**
- **Etiske valg – et e-læringsprogram (Oslo kommune)**

Relevant lovverk/forskrift

- **Kommuneloven, paragraf 1 (lovens formål)**

ARBEIDSSOMRÅDE 2: ETISKE RETNINGSLINJER

Etiske retningslinjer er rettesnorer for håndtering av etiske problemstillinger som oppstår for medarbeidere og folkevalgte i kommunen. Retningslinjene kan være konkretiseringer av kommunens verdier. De bør gi praksisorientert veiledning og klare anvisninger om hvilken type atferd som forventes i hvilke situasjoner.

Etiske retningslinjer bør utarbeides lokalt, men mange kommuner velger å ta utgangspunkt i andres når de lager sine egne retningslinjer. Det er nyttig å se hvordan andre kommuner har løst dette, men det er likevel viktig at retningslinjene bygger på en selvstendig vurdering tilpasset den enkelte kommunes situasjon.

Råd 1: Kommunen bør ha vedtatt og offentliggjort etiske retningslinjer for medarbeidere og folkevalgte

Mange kommuner har utarbeidet etiske retningslinjer for medarbeidere og folkevalgte. Kommuner som ikke har gjort det, bør prioritere dette arbeidet. De etiske retningslinjene bør behandles av kommunestyret og offentliggjøres – for eksempel ved å legge dem på intranett, på nettsiden eller gjennom en etikkplakat. Offentliggjøring bidrar til å gjøre retningslinjene kjent og dermed til at de etterleves.

Noen kommuner har kun etiske retningslinjer for medarbeidere, mens andre har det både for medarbeidere og folkevalgte. Det anbefales at det utarbeides etiske retningslinjer også for folkevalgte, enten egne retningslinjer eller felles for medarbeidere og folkevalgte. Begrunnelsen for å ha etiske retningslinjer for folkevalgte er den samme som for medarbeidere; de bidrar til at kjente etiske problemstillinger håndteres riktig.

Råd 2: De etiske retningslinjene bør beskrive hvordan medarbeidere og folkevalgte skal håndtere interessekonflikter, herunder habilitetsspørsmål, bierverv og gaver/fordeler

Det er viktig at de etiske retningslinjene gjør det enklere for medarbeidere og folkevalgte å håndtere interessekonflikter. Interessekonflikter oppstår blant annet ved at ansatte eller folkevalgte har egne interesser som kan påvirke deres objektivitet og integritet, noe som kan resultere i at hensynet til kommunens interesser blir skadelidende. For eksempel kan det oppstå en interessekonflikt når en leder i kommunen skal ansette en medarbeider og en nær venn er blant søkerne.

De etiske retningslinjene skal bidra til å håndtere disse interessekonfliktene på en etisk riktig måte, for eksempel gjennom regler for habilitet. I det nevnte eksemplet kan lederen være inhabil og bør overlate ansettelsesprosessen til andre. Andre sentrale problemstillinger knyttet til interessekonflikter, som også bør reguleres av etiske retningslinjer, er bierverv og gaver/fordeler.

Råd 3: De etiske retningslinjene bør beskrive reaksjoner ved brudd på retningslinjene

For å underbygge at de etiske retningslinjene følges bør det defineres reaksjoner ved brudd på disse. Reaksjoner bør helst være rettet mot ansvarlige enkeltpersoner. For eksempel kan bøter til virksomheter ofte være en lite målrettet reaksjon ettersom det først og fremst fører til lavere tjenestekvalitet, som straffer brukerne og ikke de som har brutt retningslinjene. På generelt grunnlag er det mer virkningsfullt å sanksjonere ansvarlige enkeltpersoner, eventuelt pålegge tilsyn/rapportering som påvirker deres arbeidshverdag. Å vise at brudd på etiske retningslinjer gir reaksjoner kan ha en viktig forebyggende funksjon.

Råd 4: Kommunen bør jevnlig undersøke om medarbeidere og folkevalgte kjenner og etterlever de etiske retningslinjene, og om det blir reagert ved brudd på retningslinjene

At medarbeidere og folkevalgte kjenner de etiske retningslinjene er en absolutt forutsetning for at de følges. I tillegg er det svært viktig for etterlevelsen at det blir reagert ved brudd på retningslinjene.

Ved jevnlig å undersøke om medarbeidere og folkevalgte faktisk kjenner retningslinjene og om det blir reagert ved brudd, kan kommunen bidra til at kunnskapen oppfriskes og at retningslinjer følges. I tillegg kan svarene fra undersøkelsen brukes til å vurdere behovet for videre etikkarbeid i kommunen.

Hva som kan regnes som jevnlig undersøkelse avhenger av kommunens karakter og størrelse. For mange kommuner vil en oppfølging hvert 2-3 år være tilstrekkelig. For andre kommuner, som i en periode fokuserer mye på etikkarbeid, kan det være hensiktsmessig å undersøke årlig. Undersøkelsens form avhenger også av kommunens karakter og størrelse. I noen kommuner og sammenhenger kan en enkel og uformell undersøkelse være et nyttig bidrag. For andre kommuner vil det være nødvendig med en anonym spørreundersøkelse.

Råd 5: Nye medarbeidere bør underskrive på at de vil følge de etiske retningslinjene, som en del av arbeidskontrakten

Å be nye medarbeidere underskrive på at de vil følge de etiske retningslinjene har flere fordeler. For det første bidrar det til at de gjør seg kjent med retningslinjene. For det andre vil de trolig være mindre tilbøyelige til å bryte noe de har underskrevet på. For det tredje kan det gjøre det lettere for arbeidsgiveren å reagere ved brudd på retningslinjene. I sum kan dette bidra til å hindre uetisk atferd i kommunen.

Eksempler på hvordan rådene kan følges i praksis

- Etisk standard Bærum kommune
- Etiske regler for ansatte i Oslo kommune
- Etiske retningslinjer for ansatte og folkevalgte i Kristiansand kommune
- Rammeverk for etiske retningslinjer (KS)

ARBEIDSSOMRÅDE 3: RISIKOANALYSER FOR Å AVDEKKE SÅRBARE OMRÅDER OG PROSESSER

Hensikten med risikoanalyser er å finne ut hvordan etikk- og antikorrupsjonsarbeidet bør innrettes og hva som bør prioriteres. Kommunen har begrensede ressurser som skal fordeles på en effektiv måte. Ved å gjennomføre risikoanalyser kan en få frem hvor det er størst fare for uetisk atferd og korrupsjon. Kartlegging og analyse av risiko er derfor et nødvendig utgangspunkt for å vurdere og etablere risikoreduserende tiltak.

Risiko for uetisk atferd og korrupsjon oppstår spesielt i situasjoner der kommunen forvalter goder og avgjørelser som kan ha stor økonomisk betydning for den enkelte (for eksempel innkjøpsmidler og regulering av arealer til utbygging), og der det gjøres skjønnsmessige vurderinger som er vanskelige å etterprøve.

Risiko for uetisk atferd og korrupsjon bør analyseres både på administrativt og politisk nivå. Kort forklart kan en risikoanalyse gjøres ved å forsøke å besvare tre grunnleggende spørsmål:

Hvor og hvordan kan uetisk atferd og korrupte handlinger skje i virksomheten?

Hvor sannsynlig er disse hendelsene?

Hvilke konsekvenser kan hendelsene ha?

Basert på en slik risikokartlegging kan kommunen eller enkelte virksomheter i kommunen sette sammen et helhetlig bilde av risikoen for uetisk atferd og korrupsjon, og på grunnlag av det prioritere risikoreduserende tiltak. Analysen kan gjøres enkelt eller mer formelt, avhengig av behov og ressurser.

Råd 1: Kommunen bør jevnlig kartlegge hvilke prosesser som er mest utsatt for risiko for uetisk atferd og korrupsjon

Risikobildet forandres hele tiden ettersom organisasjonen utvikles og omverdenen forandres. Det er derfor viktig å oppdatere risikoanalysene. Hva som er et hensiktsmessig tidsintervall for risikoanalyser varierer fra kommune til kommune og fra område til område. For områder, kommuner eller virksomheter som er kjent med at de har utfordringer, anbefales det å gjennomføre eller oppdatere risikoanalyser for eksempel hvert 1-3 år. For andre områder, kommuner eller virksomheter kan det være tilstrekkelig å gjøre dette for eksempel hvert 4-5 år.

Råd 2: Kommunen bør prioritere kartlegging av risiko for uetisk atferd og korrupsjon i kjente risikoområder som anskaffelser, plan- og byggesaksbehandling og eierstyring av kommunale selskap

Fra undersøkelser vet vi at anskaffelser, plan- og byggesaker og eierstyring av kommunale selskaper er områder hvor det er særlig risiko for uetisk atferd og korrupsjon. Det skyldes blant annet at det på disse områdene forvaltes betydelige ressurser og knappe ressurser, som til dels blir skjønnsmessig fordelt. Risikoanalyser rettet mot disse områdene bør derfor prioriteres.

Råd 3: Kommunen bør iverksette risikoreduserende tiltak når det avdekkes risiko for uetisk atferd og korrupsjon

Når risiko avdekkes er det behov for handling. Inspirasjon til mulige tiltak finnes blant annet i denne listen med råd for etikkarbeid.

Eksempler på hvordan rådene kan følges i praksis

- Veileder i gjennomføring av risikoanalyser for uetisk atferd i «Beskytt kommunen! Håndbok i antikorrupsjon» (KS/ Transparency International) (side 26-27)
- Oppsummering fra Risiko- og sårbarhets (ROS) analyse: etikk og antikorrupsjon i Drammen kommune
- Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll fra KS

ARBEIDSSOMRÅDE 4: KLAR ROLLE- OG ANSVARSFORDELING

En klar rolle- og ansvarsfordeling har en viktig funksjon i forebygging av uetisk atferd og korrupsjon. Ved å fordele ansvar og makt på flere posisjoner, oppnår kommunen «checks and balances». Kommunestyret og fylkestinget har en plikt til å definere ansvarsfordeling gjennom delegasjonsreglementet i kommunelovens paragraf 39.

Kommunen skal sikre en klar rolle- og ansvarsfordeling, både mellom de folkevalgte og administrasjonen og innad i administrasjonen sentralt og i de forskjellige virksomhetene. Det er viktig at rolle- og ansvarsfordeling ikke bare eksisterer på papiret, men at denne følges i praksis.

Råd 1: Administrativ og politisk ledelse bør arbeide aktivt for å opprettholde en klar rolle- og ansvarsfordeling mellom folkevalgte og administrasjonen

En klar rolle- og ansvarsfordeling mellom administrasjonen og folkevalgte i kommunestyret er grunnleggende viktig. Administrativ og politisk ledelse har ofte et tett samarbeid. I noen kommuner vil kommuneledere og politikere også ha en privat relasjon gjennom personlige vennskap eller annet. I slike tilfeller er det ekstra viktig å være oppmerksom på rolle- og ansvarsfordelingen.

Råd 2: Kommunen bør arbeide aktivt for å opprettholde klar rolle- og ansvarsfordeling mellom ulike avdelinger og medarbeidere innad i administrasjonen

Klar rolle- og ansvarsfordeling innad i administrasjon sentralt og i de ulike virksomhetene i kommunen er viktig for å forebygge uetisk atferd og korrupsjon. For å hindre at relasjoner visker ut rolle- og ansvarsfordelingen er det viktig at kommunen gjør at aktivt arbeid for å opprettholde og tydeliggjøre rolle- og ansvarsfordelingen, for eksempel mellom personalfunksjonen/avdelingen og virksomhetsledere, og økonomi/regnskapsfunksjonen/avdelingen og virksomhetsledere. Klar rolle- og ansvarsfordeling er ikke til hinder for viktig samarbeid på tvers i kommunens virksomhet.

Råd 3: Administrasjonssjef og ordfører bør jevnlig gjøre rede for hvordan ulike deler av administrativ og politisk ledelse opprettholder en klar rolle- og ansvarsfordeling i praksis

Hovedansvaret for å opprettholde rolle- og ansvarsfordelingen mellom administrasjon og politikk ligger hos administrasjonssjefen og ordføreren, og er omtalt i Kommuneloven. Kommunestyret kan be administrasjonssjefen og ordføreren jevnlig redegjøre for dette. En slik redegjørelse kan gi viktig informasjon til andre i kommunen og innbyggerne generelt, samt sikre at administrasjonssjefen og ordføreren engasjerer seg i problemstillingen.

Eksempler på hvordan rådene kan følges i praksis

- KS Folkevalgtprogram om samspillet politikk og administrasjon (kapittel 4)
- Delegeringsreglement (Asker kommune)
- Delegeringsreglement (Frogn kommune)

Relevant lovverk/forskrift

- Kommuneloven

ARBEIDSSOMRÅDE 5: KOMMUNENS KONTROLLUTVALG

Kontrollutvalget skal føre tilsyn og kontroll med kommunens virksomhet på vegne av kommunestyret. Et velfungerende system for kontroll er avgjørende i kommunens arbeid for å forebygge og avdekke uetisk atferd og korrupsjon. Gode kontrollrutiner øker sjansen for at uetisk atferd og korrupsjon blir oppdaget og virker dermed forbyggende.

Råd 1: Kontrollutvalget bør ha fokus på å avdekke uetisk atferd og korrupsjon

Å bidra til å avdekke uetisk atferd og korrupsjon er en viktig del av kontrollutvalgets rolle, og bør settes høyt på dagsordenen.

Råd 2: Kontrollutvalget bør få gjennomført kontroller på grunnlag av risikoanalyser og mistanke om uetisk atferd

For å forebygge og hindre uetisk atferd og korrupsjon bør kontrollutvalget konsentrere sitt arbeid på områder med høy risiko for uetisk atferd og korrupsjon. Dette kan oppnås ved å velge ut områder på grunnlag av risikoanalyser, i tillegg til områder der det er konkrete mistanker om uetisk atferd.

Eksempler på hvordan rådene kan følges i praksis

- Veileder til medlemmer av Kontrollutvalget – fokus på kommunal kvalitet (KS og NKRF)
- Kontrollutvalgsboken

Relevant lovverk/forskrift

- Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner

ARBEIDSSOMRÅDE 6: INTERNKONTROLL MED FOKUS PÅ UETISK ATFERD OG KORRUPSJON

Internkontroll handler i prinsippet om å ha styring og kontroll med tjenesteproduksjon og myndighetsutøvelse, og at de sentrale støtteprosessene utføres i tråd med politiske mål, faglige krav, lover og regelverk. Internkontroll er administrasjonens styringssystem. En god internkontroll inneholder elementer som skal bidra til å forhindre og avdekke uetisk atferd og korrupsjon, og rette opp uheldig praksis

Råd 1: Rutiner for å avdekke og hindre uetisk atferd og korrupsjon bør inngå som en del av internkontrollen

Å forebygge uønskede hendelser og hindre myndighetsmisbruk er eksplisitte mål med internkontrollen. For å oppnå disse målene og hindre uetisk atferd og korrupsjon spesielt, er det behov for rutiner for dette i internkontrollen.

Råd 2: Internkontroll for å hindre uetisk atferd og korrupsjon bør gjennomføres på grunnlag av risikoanalyser og mistanke, samt i form av stikkprøver

Internkontrollen bør innrettes slik at det blir et effektivt virkemiddel for å forebygge og avdekke uetisk atferd og korrupsjon. Den bør både være systematisk og samtidig ha et tilfeldig element som gjør at uetisk atferd kan avdekkes i alle deler av organisasjonen.

Kontroller bør i stor grad gjøres på grunnlag av risikoanalyser og mistanke (for eksempel som følge av tips fra brukere eller leverandører). For å forebygge uetisk atferd er det viktig at det i tillegg gjennomføres tilfeldige prøver (stikkprøver) av beslutninger og prosesser, uavhengig av risikoanalyser og mistanke. De tilfeldige prøvene vil i mange tilfeller ikke finne at det er skjedd noe uetisk. Deres verdi ligger i at de kan gi en effektiv forebyggende virkning for organisasjonen som helhet.

Råd 3: Administrasjonssjefen bør jevnlig redegjøre overfor kommunestyret om hvordan internkontroll brukes for å avdekke og hindre uetisk atferd og korrupsjon

Administrasjonssjefen har det overordnede ansvaret for internkontrollen. For å sikre at internkontrollen også bidrar til å avdekke og hindre uetisk atferd og korrupsjon er det viktig at kommunestyret, som har det overordnede ansvaret for egenkontrollen, holdes informert om arbeidet. Dette kan sikres ved at administrasjonssjefen på jevnlig basis redegjør for kommunestyret hvordan internkontroll brukes for å avdekke og hindre uetisk atferd og korrupsjon.

Redegjørelsen kan for eksempel gjøres muntlig for kommunestyret og/eller inngå som en del av årsberetningen fra administrasjonen. Kommuneleien (kapittel 8 § 48) stiller krav om at det i årsberetningen skal [...] redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll og en høy etisk standard i virksomheten.

Eksempler på hvordan rådene kan følges i praksis

- Veileder Rådmannens internkontroll – Hvordan få orden i eget hus (KS)
- Regjeringens sider med lenker til relevant lovverk rundt egenkontroll i kommuner
- Eksempel på årsberetning og rapportering (Asker kommune, side 11-12)

Relevant lovverk/forskrift

- Kommuneleien (kapittel 8 § 48)

ARBEIDSSOMRÅDE 7: VARSLINGSORDNING FOR Å AVDEKKE KRITIKKVERDIGE FORHOLD

Å varsle er å si fra om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen til noen som kan gjøre noe med det. Begrepet «et varsel» kan omfatte både uformelle, muntlige beskjeder til nærmeste leder, og formaliserte prosesser gjennom skriftlige varslingskanaler. En varslingsordning skal bidra til at medarbeidere tør å si fra om kritikkverdige forhold, og dermed til å forhindre og forbedre disse.

Virksomheter med minst fem arbeidstakere skal ha varslingsrutiner. Flere kommuner har også tiltak som går utover lovens krav, som for eksempel anonyme varslingskanaler og tipsmottak for innbyggere.

Råd 1: Kommunen bør anerkjenne verdien av varsling og arbeide for et godt yringsklima

Kommunen har i henhold til arbeidsmiljøloven plikt til å oppmuntre sine medarbeidere til å varsle om kritikkverdige forhold og tilrettelegge for varsling. For å bidra til dette er det viktig at verdien av varsling anerkjennes i kommunen og at kommunen arbeider for å fremme et godt yringsklima. Noen mulige tiltak i denne sammenheng er å informere om hva varsling er, hva verdien er for kommunen, samt anerkjenne varslere.

Råd 2: Kommunen bør gjøre det enkelt og trygt å varsle om kritikkverdige forhold

Arbeidsmiljøloven gir vern mot gjengjeldelse av varsling og stiller krav til at det skal finnes en varslingsordning i kommunen. I tillegg til å tilfredsstille lovens krav er det viktig at det i kommunen i praksis er enkelt og trygt å varsle om kritikkverdige forhold, både muntlig og gjennom formelle kanaler.

For å bidra til å gjøre det enkelt og trygt å varsle om kritikkverdige forhold bør det være klart for ansatte hva som kan regnes som kritikkverdige forhold på egen arbeidsplass og hvordan de på ulike måter kan varsle om dem. Åpne diskusjoner på enkelte arbeidstider kan være et godt tiltak. Det er viktig at varslingsrutinene legger til rette for enkle og ubyråkratiske måter å varsle på når det er mulig, for eksempel muntlige beskjeder til ledere og tillitsvalgte, i tillegg til formelle prosesser når det er nødvendig.

Råd 3: Varslingsrutiner bør beskrive hvordan medarbeidere kan si fra om kritikkverdige forhold til andre enn sin egen leder

I tilfeller der det varsles om en kollega på samme nivå eller i en annen avdeling, vil det ofte være hensiktsmessig å varsle til sin egen leder. Dette kan enten skje gjennom en muntlig beskjed, eller en mer formell prosess når det er nødvendig. En utfordring oppstår imidlertid når lederen er ansvarlig for det kritikkverdige forholdet som arbeidstakeren vil varsle om, eller ikke reagerer på varslere om andre. I slike tilfeller er det viktig at medarbeideren kan si fra om det kritikkverdige forholdet til andre enn sin egen leder.

For å kunne varsle om egen leder kan det være en fordel om det er mulig å varsle konfidensielt. Konfidensialitet innebærer at varslersens identitet er kjent for den som mottar varselet, men ikke for dem det varsles om. Kommunen kan også vurdere å legge til rette for at varsling skjer anonymt for å styrke beskyttelsen av varsleren.

I noen tilfeller vil det etter varslersens oppfatning være personer på toppnivå i kommunen som er ansvarlig for det varsleren mener er kritikkverdig. Av den grunn bør varslingsrutiner beskrive hvordan og til hvem arbeidstakere da skal varsle til. Det kan også varsles eksternt, for eksempel til offentlige tilsynsmyndigheter. I en del tilfeller vil varslere om kritikkverdige forhold i kommunen gis til folkevalgte. Det bør derfor finnes rutiner for hvordan folkevalgte skal håndtere varslere.

Råd 4: Kommunen bør jevnlig undersøke om medarbeidere kjenner til varslingsrutinene og varslernes rettigheter

Kjennskap til varslingsrutiner og varslersens rettigheter øker sannsynligheten for at arbeidstakere vil si fra om kritikkverdige forhold. Kommunen bør derfor undersøke om arbeidstakerne kjenner til varslingsrutinene og varslersens rettigheter. Undersøkelsen kan i seg selv øke bevisstheten rundt varsling, samt avdekke eventuelt behov for kompetansebygging.

Råd 5: I tillegg til varslingsrutiner bør kommunen ha tipsmottak for innbyggere som har mistanke om uetisk atferd og korrupsjon i kommunen

Varsling slik begrepet brukes i arbeidsmiljøloven, omfatter tilfeller der arbeidstakere (også innleide) sier fra om kritikkverdige forhold til noen som kan gjøre noe med det.

Som et supplement til varsling fra arbeidstakere, kan tips fra brukere, leverandører og innbyggere generelt være en viktig kilde til informasjon om kritikkverdige forhold i kommunen. Kommunen bør derfor innrette trygge tipsmottak også for personer som ikke er ansatt i kommunen. I en del tilfeller vil tips om

kritikkverdige forhold i kommunen gis til folkevalgte. Det bør derfor finnes rutiner for hvordan folkevalgte skal håndtere tips fra publikum.

Eksempler på hvordan rådene kan følges i praksis

- Ytringsfrihet og varsling - veileder for kommuner og fylkeskommuner (KS)
- Hva er varsling – temaside fra Fritt ord
- Varslingsrutiner i Gran kommune

Relevant lovverk/forskrift

- Arbeidsmiljølovens bestemmelser om varsling

ARBEIDSOMRÅDE 8: ÅPENHET OG INNSYN FOR OFFENTLIGHETEN

Åpenhet og innsyn innebærer at omverden får se hvordan kommunen drives og hvordan beslutninger tas. Åpenhet og innsyn gjør at flere utenfor kommunen, inkludert media, får mulighet til å avdekke eventuelle kritikkverdige forhold. Dette kan bidra til å forebygge uetisk atferd og korrupsjon.

Råd 1: Kommunen bør gi medarbeidere en praktisk veiledning om hvilken type informasjon som skal og ikke skal unntas offentlighet

Visse typer informasjon skal unntas offentlighet. Dette er definert i lov og regler, og gjelder for eksempel personopplysninger. Det kan imidlertid oppstå usikkerhet om hvilke opplysninger som er omfattet av hvilke regler for offentliggjøring. Dette kan igjen føre til at for mye eller for lite unntas offentlighet. Som en støtte for medarbeidere bør ansvarlige ledere derfor sørge for at det gis praktisk veiledning i hvilke typer informasjon som skal og ikke skal unntas offentlighet.

Råd 2: Veiledningen bør legge vekt på meroffentlighetsprinsippet

Et godt prinsipp i spørsmål om hva som bør offentliggjøres er meroffentlighetsprinsippet. Prinsippet innebærer, i henhold til Justisdepartementets rundskriv G-18/2001, at «vedkommende forvaltningsorgan alltid skal vurdere om et dokument likevel skal gjøres kjent helt eller delvis, selv om det etter bestemmelser i loven kan unntas fra offentlighet, og at det bør gi innsyn dersom omsynet til offentlig innsyn veg tyngre enn behovet for unntak».

Råd 3: Kommunen bør gjøre det enkelt for publikum å bli kjent med beslutningsprosesser, forvaltningspraksis, tjenesteyting og -kvalitet.

For å oppnå åpenhet og mulighet for innsyn er det ikke tilstrekkelig at informasjonen er offentlig tilgjengelig. For å kunne anvendes i praksis bør informasjonen også være lett tilgjengelig. Dette innebærer også åpne møter i folkevalgte organer i henhold til kommuneloven. Andre måter å gjøre informasjon tilgjengelig på er nettløsninger for publisering av informasjon og uthenting av dokumenter og data. Det bør være lett å finne, oversiktlig og enkelt å bruke.

Råd 4: Kommunen bør gjennomføre tilfeldige kontroller av saker og informasjon unntatt offentlighet og vurdere om offentlighetsloven etterleves

Kommunen bør følge opp hvilken type informasjon som unntas og ikke unntas offentligheten. Dette skal sikre at det er god åpenhet om kommunens drift og beslutninger, samt at mulighetene for innsyn ivaretas. Tilfeldige kontroller (stikkprøver) av hvilken type informasjon som unntas offentligheten er en effektiv måte å følge opp dette på.

Eksempler på hvordan rådene kan følges i praksis

- Felles reglement for åpenhet, innsyn og informasjon for Lillesand kommune
- Informasjonsreglement – åpenhet, innsyn og informasjon (Gjerstad kommune)

Relevant lovverk/forskrift

- Kommunelovens § 31.Møteoffentlighet
- Offentlighetsloven

ARBEIDSSOMRÅDE 9: BRUKE MULIGHETENE I DIGITALISERING FOR Å HINDRE UETISK ATFERD OG KORRUPSJON

Digitalisering gir nye muligheter for å hindre uetisk atferd og korrupsjon. For eksempel kan digitale løsninger sikre at vedtak ikke kan fattes uten at personer med nødvendige fullmakter har godkjent saken. Videre kan digitalisering gi nye muligheter til etterprøvbarehet av beslutningsprosesser og brukes i opplæringsformål.

Råd 1: Der det er mulig bør kommunens medarbeidere bruke digitale saksbehandlingssystem som sikrer at saksbehandlere kun har tilgang til egne saker, at spor lagres, og at personer med rett fullmakt må godkjenne saker før endelige vedtak

Digitale saksbehandlingssystemer brukes i de fleste tjeneste- og arbeidsområder i kommunen. Slike systemer kan forhindre misbruk og uetisk atferd, for eksempel ved at fullmakter til saksbehandlere er begrenset til egne saker og at tredjepersoner med riktige fullmakter må godkjenne saker. De digitale systemene bør innrettes slik at spor lagres og beslutningsprosesser kan etterprøves. I en del systemer kan det i tillegg være aktuelt å opprette systemvarsler til ledere ved mistenkelig atferd i saksbehandlingen. Dette kan være nyttig i for eksempel plan- og byggesakssystemer, samt digitale anskaffelses/konkurransgjennomføringsverktøy.

Råd 2: Kommunen bør arbeide aktivt for at digitale løsninger innrettes på en måte som hindrer uetisk atferd og korrupsjon

Digitalisering er en pågående prosess og foregår i høyt tempo i mange deler av kommunesektoren. Når det investeres i nye digitale løsninger, er det viktig at kommunen på relevante områder også tenker på hvordan løsningene kan bidra til å hindre uetisk atferd og korrupsjon.

Råd 3: Kommunen bør bruke potensialet i digitale løsninger for å gi økt åpenhet og innsyn i kommunenes arbeid

Digitale løsninger kan hjelpe til å samle informasjon om kommunenes aktivitet og gjøre den enklere tilgjengelig. De vil gi økt åpenhet og lettere mulighet for innsyn, som igjen kan forhindre uetisk atferd og korrupsjon. Et godt eksempel på god digital informasjon er internettløsninger med kart over pågående plan- og byggesaker.

Eksempler på hvordan rådene kan følges i praksis

- Digitaliseringsstrategien i KS
- Planinnsyn - internettløsning for kart over plan- og byggesaker i Oslo kommune

Arkivsak-dok. 19/00049-1
Saksbehandler Nina Bolneset

Saksgang

Møtedato

Sør-Odal kontrollutvalg

06.05.2019

SAK S-33/19 PROSJEKTPLAN FORVALTNINGSREVISJON BARNEVERN.

Forslag til vedtak/innstilling:

1. Kontrollutvalget viser til revidert plan for forvaltningsrevisjon for Sør-Odal kommune for 2019-2020 og vedtar oppstart av et forvaltningsrevisjonsprosjekt knyttet til *Barnevern*.
2. Prosjektet har følgende problemstillinger:
 - 1) Har Sør-Odal og Nord-Odal kommuner rutiner for forebyggende arbeid og tidlig innsats som sikrer etterlevelse av regelverk og anbefalinger på området?
 - 2) Har Odal barneverntjenesten en hensiktsmessig samhandling med andre kommunale enheter i det forebyggende arbeidet og for tiltaksarbeidet?
 - 3) Er kommunens praksis for oppfølging av barn i fosterhjem og fosterhjemmene i tråd med lovpålagte krav?
3. Hvis det i løpet av gjennomgangen avdekkes andre problemstillinger som bør undersøkes nærmere, tas dette opp med kontrollutvalget.
4. Prosjektet gjennomføres innenfor en ressursramme på 400 (totalt) timer og kontrollutvalget ber om at endelig rapport ferdigstilles i mars 2020.
5. Kontrollutvalget gir sekretariatet fullmakt til å følge opp prosjektet på vegne av utvalget. Hvis det er vesentlige endringer i forhold til tidsplanen eller andre forhold, legger sekretariatsleder saken fram for kontrollutvalget

Vedlegg:

1. Prosjektplan forvaltningsrevisjon innen barnevernet.

Saksframstilling:

Kontrollutvalget bestilte i forrige møte (25.3.19) en prosjektplan knyttet til forvaltningsrevisjon i barnevernet. Dette var i tråd med vedtatt revidert plan for forvaltningsrevisjon for 2019-2020.

Odal barneverntjeneste er et vertskommunesamarbeid med Nord-Odal, hvor Sør-Odal er vertskommunen. Det er derfor kontrollutvalget i Sør-Odal som har tilsynsansvaret for denne barneverntjenesten. Men en forvaltningsrevisjon i barneverntjenesten vil være like nyttig for

Nord-Odal, derfor bestilles denne forvaltningsrevisjonen fra begge kommunene, slik at kostnadene ved gjennomføringen også kan fordeles på begge kommunene.

Stikkord for gjennomgangen er Saksbehandling/økonomi/fosterhjem/forebyggende tiltak

Dette favner jo vidt, men fokuset er på fosterhjems plasseringer og hvilke forebyggende tiltak gjennomføres før det opprettes fosterhjem for et barn. Tidlig innsats er et stikkord. Likeledes er økonomiske sammenligninger med andre kommuner nyttig.

I prosjektplanen pkt. 5.1.2 ligger noen økonomiske sammenligninger som viser at Odal barneverntjenesten ikke skiller seg nevneverdig ut fra øvrige sammenligningskommuner.

Revisjonen foreslår følgende problemstillinger til gjennomgangen:

- 1. Har Sør-Odal og Nord-Odal kommuner rutiner for forebyggende arbeid og tidlig innsats som sikrer etterlevelse av regelverk og anbefalinger på området?**
- 2. Har Odal barneverntjenesten en hensiktsmessig samhandling med andre kommunale enheter i det forebyggende arbeidet og for tiltaksarbeidet?**
- 3. Er kommunens praksis for oppfølging av barn i fosterhjem og fosterhjemmene i tråd med lovpålagte krav?**

Prosjektet foreslås videre gjennomført innen en ramme på 400 timer (totalt) og startes opp høsten 2019 med planlagt ferdigstillelse i mars 2020.

Prosjektplan 2019

Utarbeidet av Hedmark Revisjon IKS
på vegne av kontrollutvalgene i Sør-
Odal kommune og Nord-Odal
kommune

PROSJEKTPLAN – FORVALTNINGSREVISJON «BARNEVERN»

Hedmark Revisjon IKS

Postboks 84, 2341 Løten
Telefon: 62 43 58 00
www.hedmark-revisjon.no
E-post: post@hedmark-revisjon.no
Org.nr: 974 644 576 MVA

1 Bakgrunn for prosjektet

1.1 Bestilling

I henhold til kommuneloven § 77 fjerde ledd, skal kontrollutvalget påse at det blir gjennomført forvaltningsrevisjon i kommunen.

I møte 8.3.2019, i sak 22/19 besluttet kontrollutvalget i Nord-Odal å bestille en prosjektplan for en forvaltningsrevisjon rettet mot barnevern i kommunen. Vedtaket lød som følger:

1. Kontrollutvalget viser til plan for revidert plan for forvaltningsrevisjon 2019-2020 og bestiller en prosjektplan med utgangspunkt i barnevern.
2. Prosjektplanen legges fram i neste møte.

I Nord-Odal var det et ønske fra kontrollutvalget at prosjektet belyser forebyggende tiltak i kommunen og fosterhjem.

I møte 25.3.2019, i sak 22/19 besluttet kontrollutvalget i Sør-Odal å bestille en tilsvarende prosjektplan for en forvaltningsrevisjon rettet mot barnevern i kommunen. Vedtaket lød som følger:

1. Kontrollutvalget viser til plan for revidert plan for forvaltningsrevisjon 2019-2020 og bestiller en prosjektplan med utgangspunkt i barnevernet.
2. Prosjektplanen legges fram i neste møte.

I begge kommuners plan for forvaltningsrevisjon ble barnevern gitt førsteprioritet blant temaene som burde revideres. Temaene som er trukket fram er saksbehandling, økonomi, fosterhjem og forebyggende tiltak. Temaene ble i kontrollutvalgsmøtet i Sør-Odal diskutert og de trakk særlig fram viktigheten av forebyggende tiltak om tidlig innsats. Økonomiske sammenligninger med andre kommuner ble også nevnt som noe som kan være nyttig. I diskusjonen i kontrollutvalget i Nord-Odal ble fokus på forebyggende tiltak og fosterhjem trukket fram.

Sør-Odal kommune er vertskommune for et felles barnevern med Nord-Odal, Odal barneverntjeneste. Barneverntjenesten er et interkommunalt samarbeid. Det innebærer at det er kontrollutvalget i Sør-Odal som kan følge opp og kontrollere vertskommunefunksjonen, jf. kommunelovens §§ 28-1b og 28-1j. Kontrollutvalget i Nord-Odal kommune kan ikke kontrollere vertskommunen og vertkommunefunksjonen, men kan delta i en forvaltningsrevisjon sammen med kontrollutvalget i Sør-Odal kommune.

1.2 Om barnevernet

Ansaret og oppgavefordelingen for barnevern i Norge deles i dag mellom staten og kommunene. Statens ansvar er delt mellom Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD), Barne-, ungdoms- og familieetaten (BUFETAT), Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (BUFDIR), Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker, helsetilsynet og fylkesmannen.

BUFETAT styres av BUFDIR og er delt inn i fem regioner. BUFETAT er den delen av det statlige barnevernet som arbeider tettest opp mot det kommunale barnevernet. Etaten har blant annet ansvar

for å gi barn og unge et alternativt botilbud i de tilfeller der de ikke lenger kan bo hjemme. Dette gjøres i samarbeid med kommunene. BUFETAT har også ansvaret for blant annet å rekruttere fosterhjem, tilby statlige hjelpetiltak i hjemmet og å tilby statlige familie- og beredskapshjem.

Det kommunale barnevernet har ansvaret for at alle barn som oppholder seg i kommunen og som har behov for bistand fra barnevernet, mottar dette. Det kommunale barnevernet har ved barnevernloven ansvar for å utføre de oppgaver som loven ikke har tillagt det statlige barnevernet. Dette innebærer blant annet hjelpetiltak i hjemmet, ansvar for det forebyggende arbeidet, treffe vedtak om tiltak, oppnevne tilsynsførere for barn i fosterhjem, godkjenne fosterhjem for det enkelte barn og å forberede saker for fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker. I forbindelse med forarbeidene til barnevernloven har departementet uttalt at forebyggende virksomhet er viktig og bør prioriteres (Ot.prp.nr. 44 (1991-92)). Det er vist til at forebyggende virksomhet kan være ressurskrevende, men likevel ressursbesparende på lengre sikt.

Barneverntjenesten har også et ansvar overfor øvrige kommunale enheter som arbeider med barn og ungdom og/eller som får informasjon om barns og ungdoms situasjon. De øvrige kommunale enheter har på sin side ansvar for, av eget tiltak, å gi opplysninger til barneverntjenesten dersom det er grunn til å tro at barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, alvorlige atferdsvansker eller dersom det er grunn til å tro at det er fare for utnyttelse av et barn i menneskehandel. Det er også en rekke profesjonsutøvere, både innen og utenfor offentlig sektor, som har slik meldeplikt gjennom særlovgivning. For eksempel innen helse- og sosialtjenester, skole og barnehage. Dersom dette skal fungere godt fordrer det at de ansatte i enhetene kjenner til barneverntjenestens tilbud og hvordan barneverntjenesten arbeider. Kommunen kan selv bestemme hvordan samarbeidet internt i kommunen skal organiseres, men barneverntjenesten har et ansvar for å medvirke til at hensynene til barn og unge blir ivaretatt av andre myndigheter der hvor dette har betydning for barneverntjenestens arbeid.

5.1.1 Barnevernet i tall

I 2017 var det på landsbasis 55 697 barn og unge mellom 0-22 år som mottok hjelp fra barnevernet. Av disse var 45 528 hjelpetiltak, mens 10 169 var omsorgstiltak. I løpet av 2017 ble det innrapportert 59 580 meldinger til barnevernet, noe som førte til 48 732 startede undersøkelser. De fleste som kommer i kontakt med barnevernet har kun behov for hjelpetiltak i hjemmet¹.

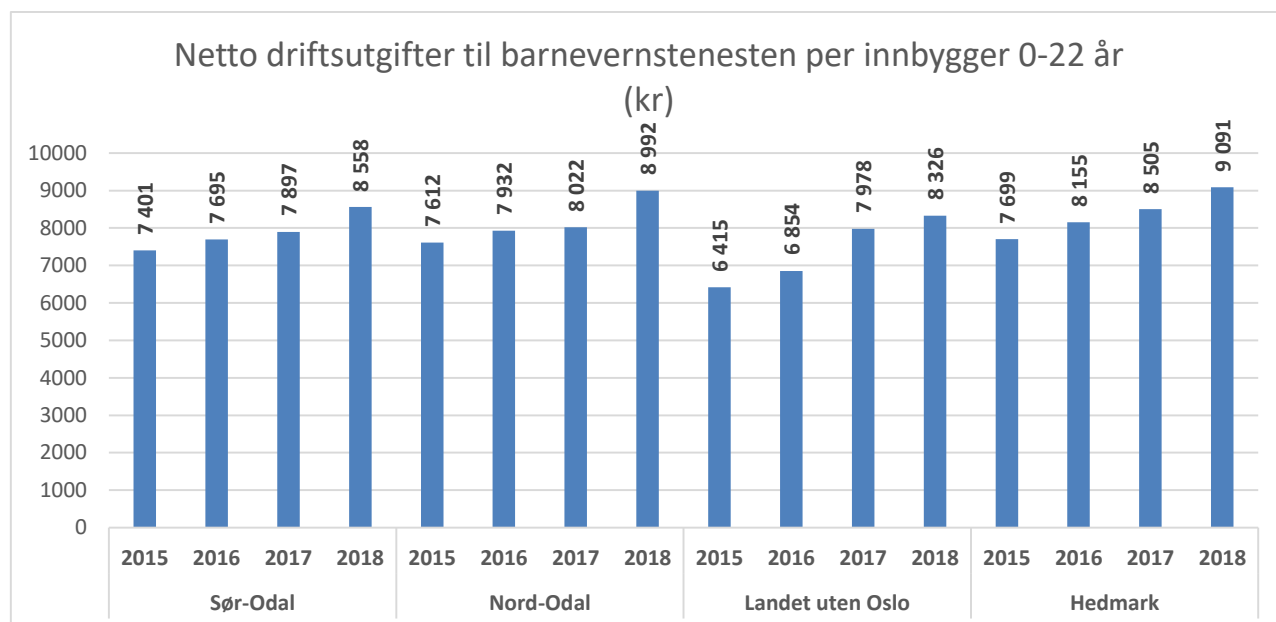
5.1.2 Odal barneverntjeneste

Fra 2014 har barneverntjenestene i Sør- og Nord-Odal vært samlet i en felles Odal barneverntjeneste. Sør-Odal er vertskommune og tjenesten er lokalisert på rådhuset i Sør-Odal.

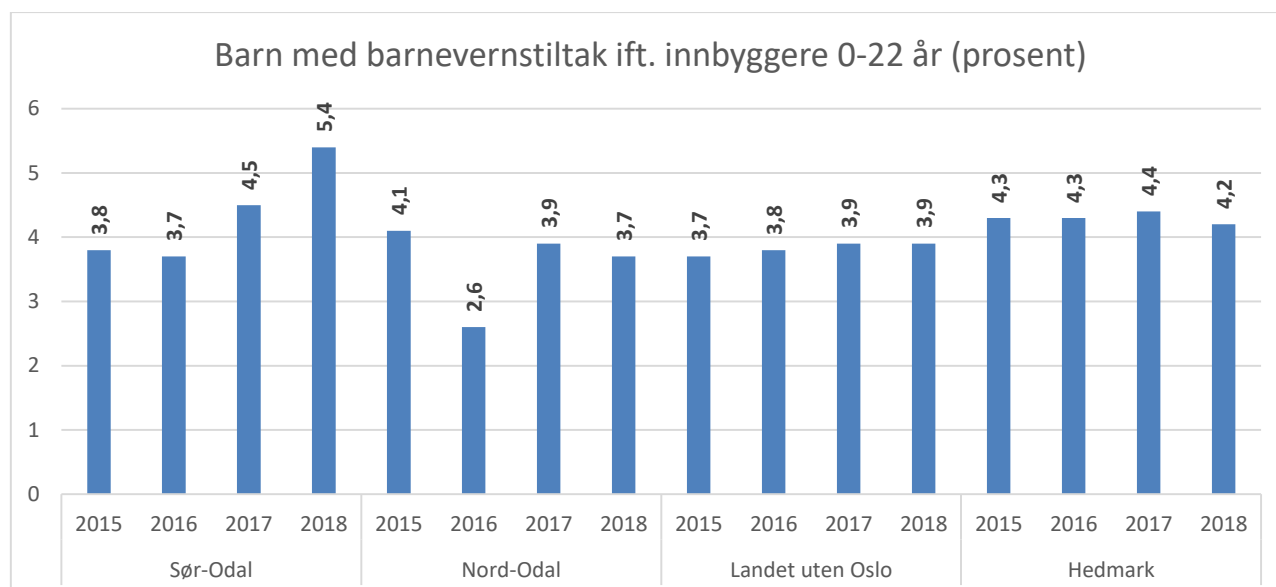
Når barn på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlig behov, skal det iverksettes hjelpetiltak for barnet og familien. Hensynet til hva som er best for barnet, er avgjørende. Hjelpetiltak er som oftest helt frivillig og er noe som kan bli en positiv forandring for barnet og familien. Slike hjelpetiltak kan være veiledning, støttekontakt, avlastning for foreldre, besøkshjem og økonomisk hjelp. Formidling av plass i fosterhjem og institusjon kan også være hjelpetiltak. Barn skal bo hjemme så sant det er mulig. Det legges vekt på å finne årsakene til problemene og drøfte dem med foreldre og barn.

¹ Siste tilgjengelige tall, per 29.6.2018. Hentet fra <https://www.ssb.no/barneverng>

Fra 2018 deltar Sør- og Nord-Odal i den nyetablerte regionale barnevernvakten, som er et interkommunalt samarbeid mellom Eidskog, Kongsvinger, Nord-Odal, Våler, Åsnes, Grue og Sør-Odal. Barnevernvakten er barneverntjenestenes akuttberedskap. Dette er en felles vaktordning som er åpent hverdager mellom 15.00 og 8.00 og hele døgnet i helg og på helligdager. Primæroppgavene er å bistå barn, unge og familier i akutte situasjoner².

Vi ser fra tabellen³ over at Nord- og Sør-Odal har ganske like netto driftsutgifter til barnevernstjenesten. Dette er naturlig, siden tjenesten er felles. De ligger omtrent på nivå med landet uten Oslo og Hedmark fylke. Vi ser en jevn økning i alle regionene.

² <https://barnevernvakten.no/hva-er-barnevernvakten>

³ <https://www.ssb.no/statbank/table/12279/>

I denne tabellen⁴ ser vi at Sør-Odal utmerker seg med en høy andel barn som hadde barnevernstiltak i 2018. Sør-Odal har ligget jevnt høyere enn Nord-Odal de siste årene. Generelt sett ser det ut til at Sør-Odal ligger omtrent på gjennomsnittet for Hedmark, mens Nord-Odal ligger på snittet for landet for øvrig.

Kommunal Rapports kommunebarometer rapporterer blant annet på barnevern. I de foreløpige tallene for 2018 lå Nord-Odal på en 48. plass, opp fra 56.- og 143. plass i henholdsvis 2017 og 2016. Sør-Odal lå med de foreløpige 2018-tallene på en 115. plass, ned fra 76.plass i 2017, men bedre enn 121. plassen fra 2016. Plasseringen er basert på nøkkeltall for antall årsverk, saksbehandling/saksbehandlingstid, andel barn med utarbeidet plan, andel med tiltak i hjemmet, tidlig innsats og brukerperspektiv.

2 Formål og problemstillinger

Formålet med prosjektet er å belyse hvorvidt Sør- og Nord-Odal kommuner og Odal barnevernstjenesten har fokus på forebyggende arbeid og tidlig inngripen, og om barnevernstjenesten har en hensiktsmessig samhandling med andre kommunale enheter. Videre vil forvaltningsrevisjonen undersøke hvordan arbeidet med fosterhjem gjøres. Dette belyses gjennom å besvare følgende problemstillinger:

- 1. Har Sør-Odal og Nord-Odal kommuner rutiner for forebyggende arbeid og tidlig innsats som sikrer etterlevelse av regelverk og anbefalinger på området?**
- 2. Har Odal barnevernstjenesten en hensiktsmessig samhandling med andre kommunale enheter i det forebyggende arbeidet og for tiltaksarbeidet?**
- 3. Er kommunens praksis for oppfølging av barn i fosterhjem og fosterhjemmene i tråd med lovpålagte krav?**

Når det gjelder rutiner for forebyggende arbeid og tidlig innsats vil det også innebære å se etter om virkningen av de hjelpetiltakene som iverksettes, evalueres. Det er viktig å ha et godt system for slik evaluering for å sikre at en benytter hjelpetiltak som faktisk fungerer. Samhandling med andre kommunale enheter kan dreie seg om forebyggende tiltak, eller andre tiltak som er opprettet rundt den enkelte bruker. Det kan også dreie seg om formidling og håndtering av bekymringsmeldinger.

Det tas forbehold om at det kan være behov for å justere problemstillingene underveis i prosjektet. Ved mindre justeringer, informerer vi sekretariatet og ved større justeringer, informerer vi kontrollutvalget.

3 Revisjonskriterier

På bakgrunn av de ovennevnte problemstillinger skal det etableres revisjonskriterier. Disse danner grunnlaget for hva innsamlede data skal vurderes opp mot.

⁴ KOSTRA nøkkeltall ssb.no

Kriteriene skal begrunnes i / utledes av autoritative kilder innenfor det reviderte området. Autoritative kilder kan være lover, forskrifter, forarbeider, rettspraksis, politiske vedtak/mål/føringer, administrative retningslinjer/mål/føringer, statlige føringer/veiledere, andre myndigheters praksis, teori og reelle hensyn som vurderinger av hva som er rimelig/formålstjenlig/effektivt⁵.

I dette prosjektet vil revisjonskriteriene i hovedsak bli utledet fra følgende kilder:

- Lov om barneverntjenester
- Forskrift om fosterhjem
- Forskrift om internkontroll for kommunens oppgaver etter lov om barneverntjenester
- Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker
- FNs barnekonvensjon om barnets rettigheter

Detaljerte revisjonskriterier vil bli utledet i første fase av prosjektet, og vil bli oversendt rådmannen for uttalelse, jf. standard for forvaltningsrevisjon RSK001.

4 Avgrensninger

Prosjektet er avgrenset slik at det ikke omhandler andre temaer enn de som dekkes av problemstillingene. Utfra referatene fra de to kontrollutvalgsmøtene, tolker revisor at kontrollutvalgene ønsker at barneverntjenesten er den som primært skal undersøkes. Dermed vil det konkrete forebyggingsarbeidet som foregår på andre arenaer, ikke inngå i denne forvaltningsrevisjonen. Barnevernet som en koordinator i dette arbeidet vil bli undersøkt.

5 Metode for datainnsamling

Vi planlegger å innhente informasjon som belyser problemstillingene gjennom følgende metoder:

- Dokumentanalyse
- Dybdeintervjuer

I tilknytning til denne forvaltningsrevisjonen tar vi høyde for å gjennomføre dybdeintervjuer med fire til sju respondenter. Vi vil legge vekt på å velge ut respondenter både fra ledernivå og saksbehandlere. Vi ser for oss at vi vil snakke med enhetsleder for Odal barneverntjeneste og øvrige i kommunen som jobber med fosterhjem og forebygging.

Utvalget av respondenter til dybdeintervjuer vil bli avgjort i første fase av prosjektet.

Alle data som innhentes vil bli verifisert. Intervjuer verifiseres av intervjupersonene og dokumentstudiene av Sør- og Nord-Odal kommuner. Prosjektet gjennomføres i samsvar med Norges kommunerevisorforbund sin standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001).

⁵ RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon pkt. 23 og 24

6 Aktualitet og nytteverdi

Aktualitet og nytteverdi vurderes i forhold til om forvaltningsrevisjonen er egnet for å avdekke risikoområder som kan medføre feil og/eller mangler. Det må antas at prosjektet medfører nytteverdi for kommunen, i den grad man kan synliggjøre områder der kommunen kan gjøre forbedringer.

7 Organisering og ansvar

Forvaltningsrevisjonen er planlagt gjennomført av en utøvende forvaltningsrevisor, i samarbeid med en oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor. Det vil senere bli avgjort hvem disse personene vil være.

Prosjektet vil bli gjennomført innenfor en ramme på 400 timer.

Prosjektet startes opp høsten 2019 og behandles i kontrollutvalget i mars 2020. Planlagt tidspunkt for ferdigstilling forutsetter at Sør-Odal og Nord-Odal kommuner yter nødvendige bidrag innen revisjonens fastsatte frister.

Kongsvinger 25. april 2019

Laila Irene Stenseth
oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Karoline Hovstad
utøvende forvaltningsrevisor

Arkivsak-dok. 19/00022-5
Saksbehandler Nina Bolneset

Saksgang

Møtedato

Sør-Odal kontrollutvalg

06.05.2019

SAK S-34/19 ENDELIG BESTILLING SELSKAPSKONTROLL I GIR IKS.

Forslag til vedtak/innstilling:

1. Kontrollutvalget viser til revidert plan for selskapskontroll for Sør-Odal kommune for 2018-2019 og vedtar oppstart av et forvaltningsrevisjonsprosjekt knyttet til GIR IKS.
2. Prosjektet har følgende problemstillinger:
 - 1) I hvilken grad beregner GIR IKS selvkost i henhold til lov, forskrift og gjeldende retningslinjer?
 - 2) Hvordan sikrer GIR IKS at det ikke forekommer krysssubsidiering eller at gebyrbelagte tjenester belastes med kostnader de ikke skal belastes med?
 - 3) Hva slags betalingsrutiner har GIR IKS ved innsamlingsstasjonene, og hvordan sikres det at rutinene følges?
 - 4) Hvor kostnadseffektivt drives selskapet, f.eks. sett i forhold til lignende selskaper?
3. Hvis det i løpet av gjennomgangen avdekkes andre problemstillinger som bør undersøkes nærmere, tas dette opp med kontrollutvalget.
4. Prosjektet gjennomføres innenfor en ressursramme på ca. 270 timer og kontrollutvalget ber om at endelig rapport ferdigstilles innen 31.12.19.
5. Kontrollutvalget gir sekretariatet fullmakt til å følge opp prosjektet på vegne av utvalget. Hvis det er vesentlige endringer i forhold til tidsplanen eller andre forhold, legger sekretariatsleder saken fram for kontrollutvalget

Vedlegg:

Ingen.

Saksframstilling:

Kontrollutvalget behandlet i møtet 25.3.19, sak 16/19 prosjektplan knyttet til forvaltningsrevisjon i GIR IKS. Følgende ble vedtatt:

1. Kontrollutvalget fastholder at det er selvkost som er hovedpoenget med gjennomgangen, ut fra følgende problemstillinger:

1. I hvilken grad beregner GIR IKS selvkost i henhold til lov, forskrift og gjeldende retningslinjer?
2. Hvordan sikrer GIR IKS at det ikke forekommer krysssubsidiering eller at gebyrbelagte tjenester belastes med kostnader de ikke skal belastes med?
3. Hva slags betalingsrutiner har GIR IKS ved innsamlingsstasjonene, og hvordan sikres det at rutinene følges?
2. Saken settes opp til endelig behandling i neste møte.

Årsaken til at saken skulle behandles på nytt, var å sikre samme bestilling i alle eierkommunene. Nå har alle eierkommunene vedtatt det samme, så bestillingen kan iverksettes.

I prosjektplanen er det også foreslått at det også kan vurderes en kontroll om effektiv drift. Følgende står under pkt. 3:

Kostnadseffektiv drift vil være avgjørende for størrelsen på avfallsgebyrene til innbyggerne i eierkommunene. Vi vet at mange kommunepolitikere er opptatt av at gebyrene ikke må bli for høye og det er viktig at ledelsen i selskapet har fokus på økonomistyring og å få mest mulig tjeneste ut av hver krone. Selskapet kan ha målsettinger som delvis kan virke i motsatt retning av kostnadseffektiv drift på kort sikt. Eksempel på dette kan være utviklingsprosjekter. En kontroll rettet mot kostnadseffektiv drift kan godt kombineres med en kontroll av selvkost, ettersom selvkost også i stor grad handler om å holde kontroll med utgiftene i selskapet.

Vi vil tro at dette er nyttig informasjon for politikerne og foreslår derfor at det legges inn et ekstra punkt om dette. Dette legges inn som problemstilling 4:

4. Hvor kostnadseffektivt drives selskapet, f.eks. sett i forhold til lignende selskaper?

Ifølge oppdragsavtalen var det stipulert 220 timer på de tre første problemstillingene. Det antas at prosjektet kan gjennomføres på ca. 270 timer dersom problemstilling 4 tas med. Kostnaden foreslås fordelt mellom eierkommunene etter eierandel.

Det forutsettes likevel at alle kontrollutvalgene går inn for dette. For å slippe å ta en ekstra runde om dette, vil sekretariatet foreslå at punktet droppes dersom noen av kontrollutvalgene ikke ønsker å ha det med.

Arkivsak-dok. 18/00010-30
Saksbehandler Nina Bolneset

Saksgang	Møtedato
Sør-Odal kontrollutvalg	06.05.2019

SAK S-35/19 INFORMASJON FRA HEDMARK REVISJON IKS.

Forslag til vedtak/innstilling:

Kontrollutvalget tar informasjonen fra Hedmark revisjon IKS til orientering.

Vedlegg:

Ingen.

Saksframstilling:

Det har i det siste året pågått forhandlinger mellom Hedmark Revisjon IKS og Innlandet Revisjon IKS om en mulig sammenslåing av de to selskapene. Noe av bakgrunnen for dette er at Hedmark Revisjon IKS reviderer Hedmark fylkeskommune, mens Innlandet Revisjon IKS reviderer Oppland fylkeskommune. Ettersom disse to fylkeskommune nå skal slås sammen, så blir det et spørsmål om hvem som skal revidere den sammenslåtte fylkeskommunen. Hvis de to revisjonsenhetene hadde slått seg sammen, ville dette gjort saken enklere.

Daglig leder Morten Alm Birkelid vil orientere om hvordan denne saken har utviklet seg.

Arkivsak-dok. 18/00089-18
Saksbehandler Nina Bolneset

Saksgang

Møtedato

Sør-Odal kontrollutvalg

06.05.2019

SAK S-36/19 EVENTUELT.

Forslag til vedtak/innstilling:

Saken legges frem uten forslag til vedtak.

Vedlegg:

Ingen.

Saksframstilling:

Arkivsak-dok. 18/00090-16
Saksbehandler Nina Bolneset

Saksgang	Møtedato
Sør-Odal kontrollutvalg	06.05.2019

SAK S-37/19 EVALUERING AV KONTROLLUTVALGETS MØTE.

Forslag til vedtak/innstilling:

Kontrollutvalget tar evalueringen til etterretning.

Vedlegg:

Ingen.

Saksframstilling:

Kontrollutvalget tar en evaluering av møtet. Hva var bra og hva kan eventuelt gjøres bedre?

Er det saker/informasjon/endringer som skal inn i tiltaksplanen? Eventuelle spørsmål til de som skal orientere i neste møte.